

Народна банка на Република Северна Македонија

**Квартален извештај
август 2022**

Содржина

Вовед	3
I. Макроекономски движења	7
1.1. Меѓународно економско окружување	7
1.2. Домашна понуда	11
1.3. Агрегатна побарувачка	16
<i>1.3.1. Лична потрошувачка</i>	<i>17</i>
<i>1.3.2. Јавна потрошувачка</i>	<i>18</i>
<i>1.3.3. Инвестициска потрошувачка</i>	<i>19</i>
<i>1.3.4. Нето извозна побарувачка</i>	<i>20</i>
1.4. Вработеност и плати	21
1.5. Инфлација	24
<i>1.5.1. Тековна инфлација</i>	<i>25</i>
<i>1.5.2. Инфлациски очекувања</i>	<i>29</i>
1.6. Биланс на плаќања	30
<i>1.6.1. Тековна сметка</i>	<i>31</i>
Прилог: Надворешнотрговска размена на стоки и движење на номиналниот и реалниот ефективен девизен курс (НЕДК и РЕДК)	32
<i>1.6.2. Финансиска сметка</i>	<i>36</i>
<i>1.6.3. Меѓународна инвестициска позиција и бруто надворешен долг</i>	<i>38</i>
II. Монетарна политика	42
2.1. Ликвидност на банките	44
III. Движења на финансиските пазари	46
3.1. Меѓубанкарски пазар со необезбедени депозити	46
3.2. Пазар на државни хартии од вредност	47
3.3. Берзи	50
IV. Монетарни и кредитни агрегати	50
4.1. Монетарни агрегати	51
4.2. Кредитна активност	54
V. Јавни финансии	57

Вовед

Последните случувања поврзани со воениот конфликт меѓу Русија и Украина коренито го променија глобалниот геополитички и економски контекст, наметнувајќи нови предизвици и за носителите на политиките, различни по својата природа од оние за време на избувнувањето на пандемијата на ковид-19. Така, за разлика од првичниот удар на пандемијата, овој нов, неекономски и неочекуван шок на страната на понудата, којшто се надоврза на проблемите произлезени од постпандемичното отворање на економиите и енергетската криза, предизвика изразени и потрајни нагорни притисоци врз инфлацијата, пред сè преку каналот на променливите цени на енергентите и на храната коишто растат на светските берзи, зголемувајќи го и ризикот од подгревање на долгорочните инфлациски очекувања на економските субјекти, како еден од факторите коишто дополнително влијаат врз инфлацијата. Како одговор на овие случувања, голем дел од централните банки ширум светот по подолг период на спроведување ултрастимулативни политики направија пресврт во својата монетарна поставеност и започнаа со циклус на постепено монетарно затегнување, а заради ублажување на ценовниот раст и спречување на растот на инфлациските очекувања на подолг рок.

Поради растот на цените на примарните производи на светските берзи и застоите во синцирите за снабдување, коишто влијаат и на останатите видови производи, инфлацијата и натаму бележи нагорни движења, како во светски рамки, така и во нашата економија којашто е високо зависна од увоз. **Имајќи ги предвид инфлациските движења, но и движењата на девизниот пазар, Народната банка постојано ги користи сите расположливи инструменти за управување со ликвидноста и за влијание врз каматните стапки.** Интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, од последниот квартал минатата година па наваму, предизвикуваат намалување на ликвидноста, а за да се одржи нејзиното оптимално ниво се користат и останатите инструменти, како што се депозитот преку ноќ, седумдневниот депозит, репо-операциите и благајничките записи. Во тој контекст, **Народната банка и во текот на вториот квартал продолжи со постепено нормализирање на монетарната политика за одржување на среднорочната ценовна стабилност. Така, во текот на вториот квартал на 2022 година, основната каматна стапка на Народната банка беше зголемена во три последователни наврати, за вкупно 0,75 п.п., достигнувајќи ниво од 2% во јуни,** како одговор на подолготрајните и посилни увозни ценовни притисоци и нивното пренесување кај повеќе домашни ценовни категории, со ефекти и врз инфлациските очекувања, и покрај оцените за отсуство на поизразени притисоци од страната на побарувачката и надолните ризици за неа во следниот период. **Овој процес продолжи и во јули 2022 година, кога основната каматна стапка беше зголемена за дополнителни 0,5 п.п.** Во јуни исто така беше одлучено да се зголемат и каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, за по 0,25 п.п. и 0,15 п.п., соодветно, на нивоата од 0,40% и 0,45%, соодветно. Како надолупнување на монетарната реакција преку основниот инструмент, по одлуката донесена во март¹, во јуни беше извршено натамошно раздвојување на стапките на задолжителна резерва од валутен аспект, при што стапката на задолжителната резерва за денарските обврски дополнително се намали од 6,5% на 5%, а истовремено стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута се зголеми од 16,5% на 18%. Со оваа одлука, којашто ќе се применува од августовскиот период на задолжителна резерва, се очекува дека позитивно ќе се делува врз валутната структура на депозитите во банкарскиот систем, преку поттикнување на штедењето во домашна валута, што е во согласност и со националната Стратегија за денаризација² на македонската економија. Воедно, како дополнително зајакнување на ефектот од промените на стапките на задолжителна резерва, беше зголемен и делот од задолжителната резерва во странска валута којшто банките го исполнуваат во евра, од тековните 70% на 75%. Во второто тримесечје од годината кредитните текови и натаму бележат солидни стапки на раст при задржани поволни каматни стапки од страна на банките, а позитивни поместувања остварија и вкупните депозити.

¹<https://www.nbrm.mk/content/ДФП/МК%20верзија/Одлука%20за%20изменување%20на%20Одлуката%20за%20задолжителна%20резерва-31032022%20исправка.pdf>

²<https://www.nbrm.mk/content/Strategija-za-denarizacija-na-Republika-Makedonija-2018.pdf>

На девизниот пазар, во текот на вториот квартал од годината притисоците од енергетската криза беа поумерени, а девизните резерви постојано се на соодветното ниво и во сигурната зона, согласно со меѓународните стандарди.

Ризиците за целокупниот макроекономски амбиент и натаму се негативни и изразени и во најголем дел се поврзани со надворешното окружување, а особено со текот и времетраењето на војната во Украина и последиците врз глобалните пазари на примарни производи и врз растот на европската економија. Покрај тоа, ризиците поврзани со пандемијата и натаму постојат, при што со појавата на новиот бран на инфекции се нагласува можноста за нејзино продолжување, особено доколку се јават нови поопасни мутации на вирусот, со што во услови на евентуално повторно воведување рестриктивни мерки во глобални рамки и натамошно спроведување специфични строги политики во некои земји од глобално значење, како што е Кина, значително би се отежнало светското економско закрепнување. Во делот на **позитивните ризици**, на глобален план и натаму постои можноста за побрзо решавање на руско-украинскиот конфликт од тековните очекувања, што поволно би влијаело врз светските економски изгледи, додека на домашен план се можни поповолни ефекти врз економската активност од членството на нашата држава во НАТО и од позитивните придвижувања во однос на почнувањето на процесот на преговори за членство во ЕУ.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната динамика оценета во рамките на априлскиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во некои сегменти од економијата. Така, според проценетите податоци, реалниот БДП во првиот квартал на 2022 година забележа годишен раст од 2,4%, што претставува слично остварување во споредба со претходниот квартал (2,3%), но малку подобро во однос на априлската проекција (1,6%). Притоа, нагорното отстапување од проекцијата главно произлегува од помалиот негативен придонес на сегментот на надворешнотрговската размена во однос на проекциите, што во целост се должи на подоброто остварување кај реалниот извоз на стоки и услуги, што во еден дел се поврзува со поволните ефекти од силниот раст на светските цени на металите за традиционалните извозници од металната индустрија и со солидната активност на дел од индустриските капацитети со странски капитал, главно од автомобилската индустрија. Од друга страна, придонесот на сегментот на домашната побарувачка кон растот е главно во согласност со априлската проекција. Така, во првиот квартал од годината, бруто-инвестициите повторно се компонентата со највисок поединечен позитивен придонес кон растот, што во најголем дел се поврзува со поголемите инвестиции во залихи до коишто дојде заради претпазливото однесување на економските субјекти во услови на воената инвазија на Русија врз Украина и акумулирањето залихи на сировини, енергенти, машини и опрема заради заштита од идните повисоки цени и спречување појава на недостиг и доцнења во производството. Истовремено, и личната потрошувачка оствари солиден придонес кон растот, малку поумерен во однос на априлската проекција. Ваквите позитивни поместувања кај домашната побарувачка, а особено кај бруто-инвестициите и увозот за залихи поврзан со нив, во комбинација со повисокиот извоз, доведе до значителен раст на реалниот увоз на стоки и услуги и негов посилен негативен придонес кон растот на БДП во првиот квартал од годината. Високофреквентните податоци за економската активност расположливи за вториот квартал упатуваат главно на позитивни придвижувања, односно на натамошен, солиден реален годишен раст на прометот во вкупната трговија и угостителството, во услови на стабилна епидемиолошка состојба и укинување на најголемиот дел од рестриктивните мерки, умерен раст на индустриското производство и значително забавување на падот кај градежништвото. Со оглед на војната во Украина, на ниво на целата година основното сценарио од април претпоставува забавен економски раст од 2,9% во 2022 година, по што се очекува негово забрзување и искачување на 3,6% и 4% во 2023 и 2024 година, соодветно. Согласно со посилните ценовни притисоци и пролонгираните нарушувања на пазарот на енергенти предизвикани од воениот конфликт меѓу Русија и Украина, ризиците за проектираната патека на растот се оценуваат како надолни.

Во второто тримесечје на 2022 година, годишната стапка на инфлација и натаму забрзува и изнесува 12,3%. Годишната динамика на инфлацијата е пред сè одраз на порастот на цените на храната и енергијата како резултат на подолготрајниот и посилен раст на увозните цени. Имајќи предвид дека храната и енергијата се влезна компонента кај повеќе други производи и услуги, растот на цените станува пораспространет и следствено се забележува нагорно придвижување и кај базичната инфлација. Ценовните притисоци и натаму главно произлегуваат од фактори на страната на понудата, поврзани со промените на цените на глобалните пазари, што е поврзано со нарушувањата на пазарот на енергија и нарушувањата на глобалните синџири на снабдување. Во однос на очекуваните движења за цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во различни насоки, односно направена е нагорна ревизија на растот на странската ефективна инфлација и на цените на нафтата, а за првпат по извесен период е направена надолна ревизија кај растот на цените на храната. Сепак, во услови на значителни осцилации во движењето на светските цени на примарните производи, предизвикани главно од војната во Украина и воведените санкции кон Русија, нивното движење е променливо и тешко предвидливо, со што неизвесноста во однос на идните движења на цените е исклучително нагласена. Ценовните притисоци постепено би се стабилизирале кон крајот на годината, така што веќе во следната година се очекува значително забавување на ценовниот раст и потоа негово стабилизирање на околу 2% на среден рок.

Последните расположливи податоци за билансот на плаќања посочуваат на остварувања кај тековните и финансиските трансакции коишто се во рамките на очекувањата според априлската проекција. Дефицитот во тековната сметка и натаму бележи годишно продлабочување и во првото тримесечје на 2022 година изнесува 2,9% од БДП. Главниот фактор за ваквото поместување претставува проширувањето на дефицитот во размената на стоки, за што во најголем дел придонесува влошувањето на енергетското салдо, во услови на значително зголемена увозна компонента, пред сè поради повисоките увозни цени, но и раст кај увезените количини, што се поврзува и со зголемувањето на залихите во услови на висока неизвесност. За влошувањето на тековната сметка, но во помала мера, придонесоа и понискиот суфицит во размената на услугите, како и намалениот суфицит кај секундарниот доход, поради намалени трансфери кај државата, наспроти зголемените приватни трансфери. Во рамките на финансиската сметка се забележани мали нето-приливи од 0,1% од БДП, коишто во најголем дел се однесуваат на остварените нето-приливи кај директните инвестиции, а во помал дел и на нето-приливите кај трговските кредити. Податоците за **брuto девизните резерви** за вториот квартал упатуваат на динамика на промена којашто е во согласност со очекуваната според априлските проекции, при што тие и понатаму се во сигурната зона.

Во текот на второто тримесечје, кредитната активност на банкарскиот сектор и натаму расте на квартална основа, при здрава солвентна и ликвидносна позиција на банките и започната нормализација на монетарната политика. За зголеменото кредитирање подеднаков позитивен придонес имаат секторот претпријатија и секторот домаќинства. На годишна основа, кредитниот раст на крајот на вториот квартал достигна 10%, што е над проектираниот годишен раст според априлската проекција (8,7%). Во однос на изворите на финансирање, во вториот квартал беше забележан **мал раст и на депозитната база** (по падот во претходниот квартал) којшто во целост се должи на зголемувањето на депозитите на домаќинствата, во услови на квартален пад на депозитите на претпријатијата. Годишниот раст на вкупните депозити на крајот на јуни изнесува 1,5% и е поумерен од очекувањата според априлската проекција (3,3%).

Општо земено, последните макроекономски показатели упатуваат на остварување на ризиците во одредени сегменти од економијата, што создава понеповолен макроекономски амбиент за спроведување на монетарната политика. Нагорните придвижувања кај домашните цени и понатаму се посилни од проектираните, што е главно одраз на фактори на страната на понудата, односно на цените на храната и енергијата, како резултат на подолготрајниот и посилен раст на увозните цени поради воените случувања, како и нивниот притисок врз цените на останатите производи и услуги, а со тоа и врз инфлациските очекувања. Домашната економска активност од почетокот на годината главно е во согласност со

очекувањата, а продолжува и солидната кредитна поддршка од страна на банките. Притисоците на девизниот пазар се поумерени, а девизните резерви и натаму се во сигурната зона. Сепак, ризиците за целокупниот макроекономски контекст и натаму се изразени и се поврзани претежно со надворешното окружување, а главниот ризик и понатаму претставува неизвесноста поврзана со текот и времетраењето на воениот конфликт помеѓу Русија и Украина и неговото влијание врз цените и економската активност во глобални рамки. **Народната банка продолжува со внимателно следење на трендовите и потенцијалните ризици од домашното и надворешното окружување и натамошна нормализација на монетарната политика, заради одржување на ценовната стабилност на среден рок.**

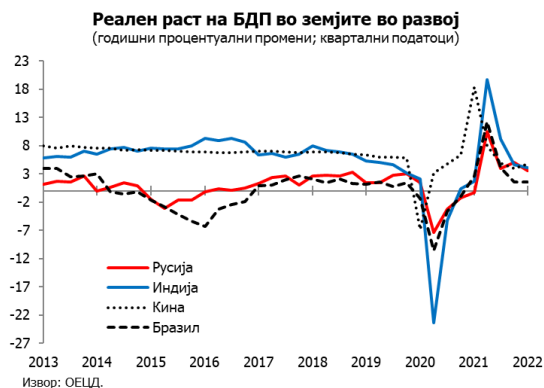
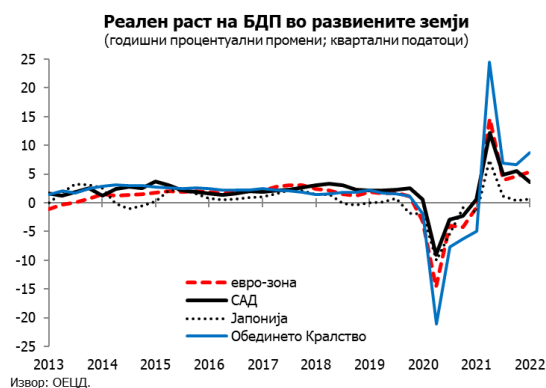

I. Макроекономски движења

1.1. Меѓународно економско окружување

Во првиот квартал од 2022 година, глобалната економија и натаму закрепнува, со различна динамика помеѓу одделните земји. Во овој период, глобалната неизвесност значително се зголеми, поради воениот конфликт во Украина. Централните банки во развиените економии започнаа со постепено затегнување на монетарната политика, во услови на продолжена инфлација, дополнително поттикната од руско-украинскиот конфликт. Во однос на економската активност, еврозоната, како наш најзначаен трговски партнер, во првото тримесечје од 2022 година забележа солидна стапка на раст од 5,4% (4,7% во претходното тримесечје), што произлезе од личната потрошувачка и бруто-инвестициите. Според најновите проекции на меѓународните институции од јуни, се очекува забавување на стапката на глобален раст во 2022 година и задржување на слична стапка на раст и во 2023 година, што претставува надолна ревизија, особено за 2022 година, главно под влијание на ефектите од војната во Украина. Ризиците околу глобалниот раст се надолни и се главно поврзани со неизвесноста од развојот и времетраењето на руско-украинскиот воен конфликт.

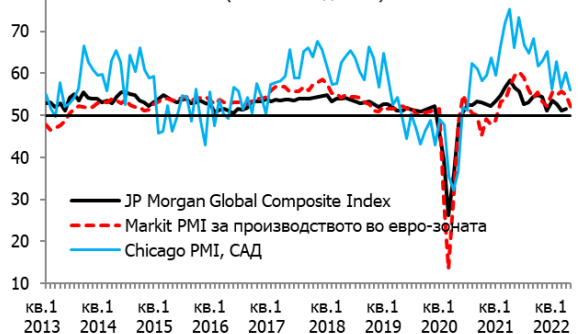
Глобалната економска активност закрепнува и во првиот квартал од 2022 година, со различна динамика кај одделните земји. Притоа, кон крајот на кварталот, глобалната неизвесност значително се зголеми со започнувањето на руско-украинскиот воен конфликт кон крајот од февруари и воведувањето економски санкции кон Русија. Ова неповолно се одрази врз довербата на економските субјекти, синцирите на снабдување и трговијата, финансиските пазари и врз светските цени на примарните енергетски и неенергетски производи. Во групата на развиените економии, Обединетото Кралство и еврозоната забележаа забрзување на годишните стапки на раст и тие се искачија на 8,7% и 5,4%, соодветно (6,6% и 4,7% во претходниот квартал), додека растот во САД се сведе на 3,5% (5,5% во претходното тримесечје), под влијание на различната динамика кај личната потрошувачка. Во групата на брзорастечките економии, исто така се забележани дивергентни движења. Имено, годишниот раст на кинеската економија достигна 4,8% (4% во претходниот квартал), додека растот на индиската економија забави сведувајќи се на 4,1% (4,7% во претходниот квартал), во услови на послаб раст на домашната побарувачка.

Во однос на оцените за глобалниот раст во второто тримесечје на 2022 година, просечната вредност на глобалниот индекс ПМИ изнесува 52 (52,4 во првиот квартал), што претставува квартален пад од 0,8%, укажувајќи на забавување на глобалната активност во наредниот период. На годишно ниво, падот на глобалниот индекс ПМИ е поизразен и изнесува 9,1%.

Показатели за глобалната економска активност
(месечни индекси*)

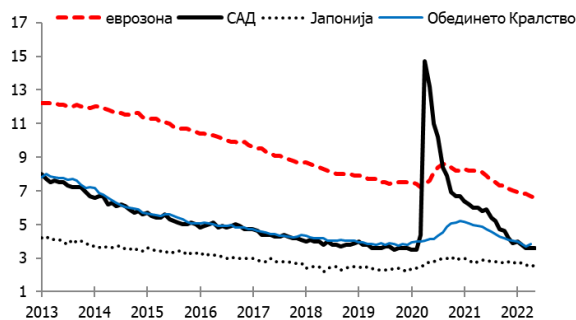

кв.1 2013 кв.1 2014 кв.1 2015 кв.1 2016 кв.1 2017 кв.1 2018 кв.1 2019 кв.1 2020 кв.1 2021 кв.1 2022

*PMI - индексот може да земе вредност помеѓу 0 и 100. Тој се пресметува така што го зема процентот на испитаници што пријавиле подобрување на економските услови во однос на претходниот месец. Референтната вредност на индексот е 50, што укажува на непроменети економски услови. Вредноста повисока, односно пониска од 50 укажува на економска експанзија, односно контракција.

Извор: Markit, ISM-Chicago.

Стапка на невработеност во развиените економии
(процент; сезонски прилагодени; месечни податоци)

Извор: Евростат.

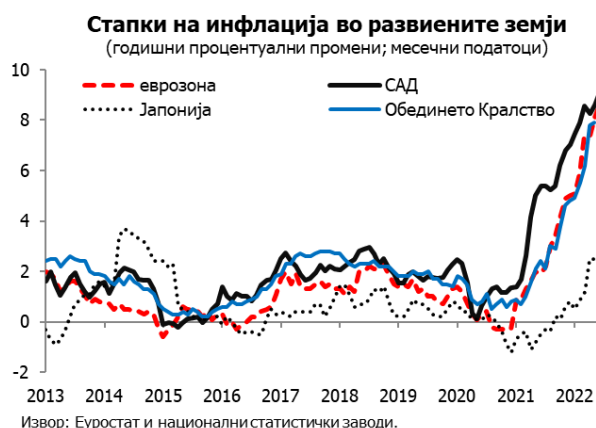
Во последните проекции на меѓународните институции од јуни³ е направена надолна ревизија на очекувањата за глобалниот раст за 2022 и 2023 година во споредба со претходните оценки. Така, по високиот раст во 2021 година, за оваа година се очекува посилно забавување на растот, којшто со сличен интензитет ќе продолжи и во 2023 година. Основен фактор за надолната ревизија се поизразените негативни ефекти од руско-украинската војна, којашто предизвика силен раст на цените на примарните производи и дополнително нарушување на синџирите на снабдување, што доведе до засилени инфлациски притисоци и побрза нормализација на политиките, надополнето со намалена доверба кај економските субјекти. Ризиците околу очекуваниот глобален раст се надолни и се поврзани со геополитичките тензии и со пандемијата на ковид-19, којашто сè уште трае. Во однос на глобалната инфлација, се очекува дека таа ќе се задржи на повисоко ново, подолго од претходните очекувања, при висок раст на цените на примарните производи и подолготрајните тесни грла во синџирите на снабдување.

Во однос на глобалната инфлација, растот на цените и натаму забрзува во вториот квартал од 2022 година. Тоа и натаму во најголема мера е одраз на растот на цените на енергија и храната, како резултат на изразените нагорни придвижувања на цените на примарните производи на светските пазари поради инвазијата на Русија врз Украина. Покрај тоа, во вториот квартал се забележува забрзан раст и кај базичната инфлација што придонесе за остварување рекордни стапки на раст на цените кај најзначајните светски економии. Така, во вториот квартал, највисока инфлација беше забележена во САД, од 8,6% (8% во претходното тримесечје), а во Обединетото Кралство и еврозоната просечната стапка на инфлација

³ Светската банка, Глобални економски изгледи, јуни 2022 година; ОЕЦД, Економски изгледи, јуни 2022.

достигна 7,9% и 8%, соодветно, наспроти 5,5% и 6,1%, соодветно, во претходното тримесечје.

Еврозоната, како наш најзначаен трговски партнер, забележа забрзување на економската активност во првиот квартал од 2022 година, остварувајќи годишен раст од 5,4% (4,7% во последниот квартал од минатата годината). Во услови на поумерен раст на инвестициите, забрзувањето на растот на БДП во најголем дел е резултат на посилен раст на личната потрошувачка и подобрите остварувања кај нето-извозот (посилно забавување на растот на увозот од извозот на стоки и услуги). И покрај ваквите остварувања, сепак проекциите за 2022 и 2023 година се ревидирани надолу, главно заради ефектите од воениот конфликт во Украина врз цените, довербата и трговијата, додека за 2024 година се ревидирани во нагорна насока. Така, според јунските проекции на ЕЦБ, реалниот раст на БДП во 2022 година е проектиран на 2,8%, по што се очекува забавување на растот во 2023 и 2024 година и негово сведување на 2,1%⁴. Од аспект на пазарот на труд, во мај стапката на невработеност во еврозоната достигна рекордно ниско ниво од 6,6%, со што просечната стапка за април – мај се намали во однос на претходниот квартал и изнесува 6,7%. Во поглед на инфлацијата, годишната стапка на инфлација во вториот квартал од 2022 година достигна 8% (6,1% во претходниот квартал) како резултат на засилен раст на цените кај сите компоненти. Согласно со јунските проекции на ЕЦБ, стапката на инфлација во еврозоната ќе изнесува 6,8% во 2022 година, а потоа постепено ќе забави сведувајќи се на 3,5% и 2,1% во 2023 и 2024 година, соодветно. Во споредба со проекциите од март, извршена е нагорна ревизија за трите години на проекција⁵, којашто во најголем дел се должи на посилен и подолготрајни нагорни притисоци кај цените на енергентите (нафта и гас) и храната, како и на подолготрајните нарушувања во понудата.

Во вториот квартал од 2022 година, развиените земји продолжија со постепено затегнување на монетарната политика, во услови на подолготрајни ценовни притисоци. Имено, во текот на второто тримесечје, ФЕД во два наврати ја зголеми референтната каматна стапка (мај и јуни) збирно за 1,25 п.п. и таа се движеше во распон од 1,5 до 1,75%. Исто така, ФЕД одлучи да започне со постепено намалување на портфолиото на долгорочните и трезорските хартии од вредност. Слично на ова, и Банката на Англија во текот на второто тримесечје на годината двапати изврши нагорна

⁴ Во март, растот на БДП во еврозоната се предвидуваше дека ќе изнесува 3,7% во 2022 година, 2,8% во 2023 година и 1,6% во 2024 година.

⁵ Во март, растот на инфлацијата во еврозоната се предвидуваше дека ќе изнесува 5,1% во 2022 година, 2,1% во 2023 година и 1,9% во 2024 година.

корекција (по 0,25 п.п.) на референтната каматна стапка, при што таа изнесуваше 1,25%. Воедно, на редовниот состанок во мај беше одлучено да се започне со постепено намалување на портфолиото на хартии од вредност во билансот на централната банка, преку продажба на корпоративните обврзници од септември 2022 година. Од друга страна, каматните стапки на ЕЦБ останаа исти во текот на вториот квартал, но притоа беше најавено зголемување на каматните стапки во јули за 0,25 п.п. и уште едно зголемување во септември. Воедно, на редовниот состанок во јуни беше одлучено да се прекине програмата за откуп на хартии од вредност (APP), почнувајќи од 1 јули 2022.

Во второто тримесечје од година, вредноста на САД-доларот и натаму се зголемува во однос на еврото, забележувајќи апрецијација од 5,3% во однос на претходниот квартал, изнесувајќи 0,94 евра во просек. Ваквата промена во најголема мера беше резултат на побрзото затегнување на монетарната политика од страна на ФЕД, во споредба со ЕЦБ, како и зголемениот интерес на инвеститорите за САД-доларот, во услови на истакнати геополитички ризици (војната во Украина). Гледано на годишна основа, вредноста на САД-доларот во однос на еврото забележа позначителна апрецијација од 13,2%.

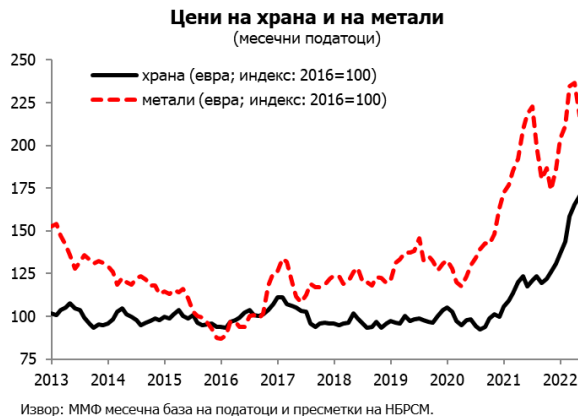
Цените на енергентите и неенергетските примарни производи растат и во второто тримесечје од 2022 година. Имено, цената на нафтата, во вториот квартал забележа раст од 19,9% во однос на претходниот квартал, при што просечната цена достигна 105,9 евра за барел. Во услови на договорено зголемување на производството на нафта од страна на земјите членки на ОПЕК+⁶, ваквите придвижувања кај цената на нафтата главно се должат на воведувањето забрана за увоз на руска нафта од страна на Европската Унија (со одредени исклучоци) поради конфликтот во Украина, како и зголемувањето на продажните цени на нафта од страна на Саудиска Арабија. Анализирани на годишна основа, цената на нафтата во вториот квартал од годината забележа позначителен раст (86%), што делумно беше одраз и на ниската споредбена основа од претходната година поради пандемијата. Кај цените на неенергетските примарни производи⁷ (изразени во евра), растот во периодот април – мај 2022 година изнесува 10% во однос на нивото од претходниот квартал. Анализирани по групи

⁶ На редовниот состанок на ОПЕК+ земјите, одржан на 2.6.2022 година беше одлучено да се зголеми производството за нафта во јули и август за 648.000 барели на ден (50% поголемо производство од претходно планираното).

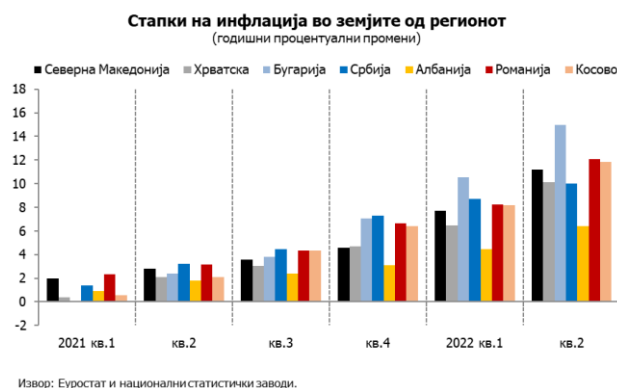
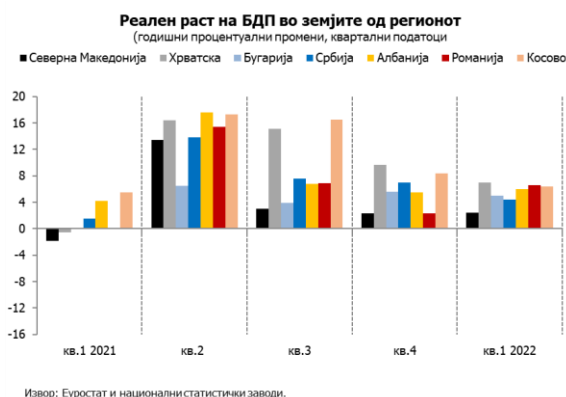
⁷ Овој агрегатен индекс ги вклучува индексот на благородни метали, индексот на храна и пијалаци, индексот на земјоделски суровини и индексот на основни метали.

производи, индексите на цените на храната⁸ и на металите⁹ забележаа раст од 14,8% и 4,8%, соодветно.

Во однос на регионот, економската активност во првиот квартал од 2022 година забави речиси кај сите земји, што во најголема мера се должи на поголемиот негативен придонес на нето-извозот, во услови на солиден раст на домашната побарувачка. Во поглед на инфлацијата, слично како и во глобални рамки, во првите два месеца од второто тримесечје на 2022 година, сите земји од регионот забележаа забрзување на годишната стапка на инфлација, што се должи на зголемениот придонес на сите компоненти на инфлацијата.

1.2. Домашна понуда

Во првиот квартал од 2022 година активноста во домашната економија оствари реален раст од 2,4% на годишна основа, задржувајќи ја динамиката на закрепнување како во претходниот квартал. Растот и натаму во најголема мера се должи на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, а познатителен дополнителен позитивен придонес има и индустријата. Од друга страна, во услови на сè поголема неизвесност предизвикана од започнувањето

⁸ Во овој индекс се вклучени следниве примарни прехранбени производи: житарки, растително масло, месо, морска храна, шеќер и друга храна.

⁹ Во овој индекс се вклучени следниве метали: алуминиум, кобалт, бакар, железо, олово, молибден, никел, калај, ураниум и цинк.

на војната во Украина и натамошен висок раст на веќе зголемените цени на градежните материјали и останатите влезни компоненти, се забележува намалување на активноста во градежниот сектор во овој период. Сепак, априлските податоци коишто покажуваат значително забавување на падот на извршените градежни работи, упатуваат на постепено закрепнување кај оваа дејност. Расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата за периодот април – мај 2022 година главно упатуваат на натамошен раст на вкупната економска активност и во вториот квартал од годината. Оцените на раководителите за деловната состојба на претпријатијата за вториот квартал од 2022 година, во споредба со истиот период од претходната година, се поповолни кај трговијата на мало, градежниот сектор и услужниот сектор, а понеповолни кај преработувачката индустрија. Од друга страна, очекувањата за наредниот период се главно понеповолни, со исклучок на градежниот сектор.

Во првиот квартал од 2022 година БДП забележа реален раст од 2,4% на годишна основа (при раст на квартална основа од 0,5%, сезонски приспособен), што претставува натамошен раст на домашната економија (реален раст од 2,3% во претходниот квартал). Гледано структурно, растот во првиот квартал во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, коишто беа едни од најпогодените дејности од кризата предизвикана од ковид-19. Дополнителен позитивен придонес има и индустријата, во услови на раст кај рударството, енергетскиот сектор, како и преработувачката индустрија, како и групата „стручни, научни и технички дејности; административни и помошни услужни дејности“, земјоделството, финансиските дејности и дејностите на осигурување, како и дејностите во врска со недвижен имот. Од друга страна, најголем негативен придонес бележи градежниот сектор, во услови на сè поголема неизвесност предизвикана од започнувањето на војната во Украина и натамошен висок раст на веќе зголемените цени на градежните материјали и останатите влезни компоненти, а негативен придонес има и дејноста „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“.

БДП и компонентите – годишни стапки на раст (во %)

	годишни стапки на раст, во %*														
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Кв.1 2020	Кв.2 2020	Кв.3 2020	Кв.4 2020	Кв.1 2021	Кв.2 2021	Кв.3 2021	Кв.4 2021	Кв.1 2022
Земјоделство	-0.4	-12.5	8.3	0.1	-3.2	-1.2	-2.4	-1.7	-0.4	-7.0	0.4	-0.6	1.2	-4.6	0.3
Индустрија	-3.0	1.4	5.3	1.4	-10.4	-1.3	-8.1	-27.5	-9.1	3.2	-6.2	11.9	-4.5	-3.6	2.2
од кои кај преработувачка индустрија	-1.5	1.6	6.2	2.6	-6.5	0.0	-2.1	-28.4	-3.5	8.0	-4.6	20.7	-5.8	-4.8	0.2
Градежништво	-2.8	1.6	-11.0	5.5	-4.0	-3.8	1.1	-14.7	1.3	-3.2	3.9	-2.4	-1.5	-9.9	-17.2
Трговија, транспорт и сообраќај и угостителство	8.7	7.1	5.0	6.7	-10.6	14.0	-3.8	-31.1	-5.7	-1.9	-2.1	46.4	11.0	9.2	11.2
Информации и комуникации	7.2	7.6	-4.1	6.8	4.5	3.2	13.8	-2.4	5.0	2.3	1.1	7.3	-0.7	5.3	0.4
Финансиско посредување	1.5	1.9	2.6	0.4	-0.1	1.3	1.6	-4.9	0.6	2.4	0.5	5.2	-1.8	1.7	1.9
Дејности во врска со недвижен имот	-3.2	-1.6	0.1	0.2	1.1	2.0	4.4	-2.0	-1.1	2.9	1.2	3.0	0.7	3.1	1.2
Административни и помошни услужни дејности	11.5	8.8	7.9	8.0	-8.7	0.8	-6.3	-9.9	-11.3	-7.3	-2.9	2.1	2.6	1.6	5.9
Јавна управа	3.5	-2.2	2.0	5.2	3.2	1.5	2.7	3.6	2.7	3.7	-0.2	2.4	2.2	1.6	-1.1
Уметност	7.2	3.1	6.6	9.6	-22.6	-6.3	-10.8	-20.7	-33.2	-25.6	-17.2	-7.9	2.6	0.4	1.3
Бруто-домашен производ	2.8	1.1	2.9	3.9	-6.1	4.0	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	2.4

* Од соопштението за БДП од 09.06.2022

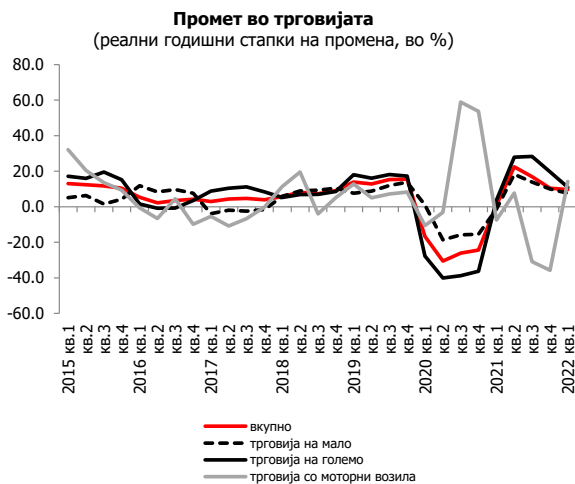
Извор: Државен завод за статистика.

БДП и компонентите – придонеси во растот на БДП (во п.п.)

	придонес во растот на БДП, во п.п.														
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Кв.1 2020	Кв.2 2020	Кв.3 2020	Кв.4 2020	Кв.1 2021	Кв.2 2021	Кв.3 2021	Кв.4 2021	Кв.1 2022
Земјоделство	0.0	-1.1	0.7	0.0	-0.3	-0.1	-0.2	-0.1	0.0	-0.7	0.0	0.0	0.1	-0.4	0.1
Индустија	-0.5	0.2	0.9	0.3	-1.9	-0.2	-1.5	-5.0	-1.7	0.6	-1.1	1.9	-0.8	-0.6	0.4
од кои кај преработувачка индустрија	-0.2	0.2	0.8	0.3	-0.9	0.0	-0.3	-3.9	-0.5	1.1	-0.6	2.4	-0.8	-0.7	0.0
Градежништво	-0.2	0.1	-0.7	0.3	-0.2	-0.2	0.0	-0.8	0.1	-0.2	0.2	-0.1	-0.1	-0.8	-0.6
Трговија, транспорт и сообраќај и угостителство	1.6	1.3	1.0	1.3	-2.1	2.7	-0.8	-6.3	-1.1	-0.4	-0.4	7.7	2.2	1.8	2.2
Информации и комуникации	0.2	0.2	-0.1	0.2	0.2	0.1	0.5	-0.1	0.2	0.1	0.0	0.3	0.0	0.2	0.0
Финансиско посредување	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.1	0.0	0.1	0.0	0.2	-0.1	0.0	0.1
Дејности во врска со недвижен имот	-0.4	-0.2	0.0	0.0	0.1	0.2	0.5	-0.2	-0.1	0.2	0.1	0.3	0.1	0.3	0.1
Административни и помошни услужни дејности	0.4	0.3	0.3	0.3	-0.3	0.0	-0.3	-0.4	-0.4	-0.3	-0.1	0.1	0.1	0.1	0.2
Јавна управа	0.4	-0.3	0.2	0.6	0.4	0.2	0.4	0.4	0.3	0.4	0.0	0.4	0.3	0.2	-0.2
Уметност	0.2	0.1	0.2	0.3	-0.7	-0.2	-0.3	-0.6	-1.0	-0.7	-0.5	-0.2	0.0	0.0	0.0
Бруто-домашен производ	2.8	1.1	2.9	3.9	-6.1	4.0	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	2.4

Извор: Пресметки на НБРСМ.

Во првиот квартал од годината прометот во трговијата и натаму бележи релативно висок реален раст на годишна основа. Анализирани преку високофреквентните податоци, релативно високи стапки на раст се забележани кај трите вида трговија, при благо забавување на растот кај трговијата на големо и трговијата на мало, како и видливо подобрување кај трговијата со моторни возила (по високиот пад во претходниот квартал). Во периодот април – мај 2022 година, прометот во вкупната трговија и натаму бележи солиден реален годишен раст, малку побавен во споредба со растот во претходниот квартал, при забавување на растот кај трговијата на големо и трговија со моторни возила, додека трговијата на мало бележи умерено забрзување на растот. Оцените на раководителите на претпријатијата во секторот „трговија на мало“ за деловната состојба во текот на вториот квартал од 2022 година се поповолни во споредба со истиот квартал од претходната година, но очекувањата од аспект на деловната активност за наредниот период се понеповолни.

Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Анкета на ЕК за трговија на мало, Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во првото тримесечје од 2022 година кај **транспортот** главно се забележуваат поволни остварувања, посебно изразени кај сите видови патнички сообраќај, како и кај дел од товарниот сообраќај (патен и воздухопловен). Подобрите остварувања кај патничкиот сообраќај се одраз на поголемата мобилност на населението за разлика од минатата година, како резултат на помалку рестриктивните мерки за спречување на ширењето на ковид-19 и заради имунизацијата на населението.

Во рамките на **услугителскиот сектор**, во првото тримесечје од 2022 година и натаму има висок реален раст на годишна основа на бројот на туристи, ноќевањата, како и вкупниот промет, при сè уште ниска споредбена основа. Притоа, кај бројот на туристи и ноќевањата, растот се должи на високиот раст на бројот и ноќевањата на странски, но и на домашни туристи, во услови на помалку рестриктивни мерки поврзани со пандемијата. Во април кај услугителството се забележуваат високи годишни стапки на раст кај вкупниот број на туристи и ноќевањата, но значително помалки во однос на растот во претходниот квартал, а висок раст бележи и вкупниот реален промет. Оцените на раководителите на претпријатијата во услужниот сектор за нивната деловна состојба во вториот квартал од 2022 година се поповолни, во споредба со истиот квартал минатата година, додека очекувањата за наредниот период од аспект на побарувачката се понеповолни.

Во првиот квартал од годината индустриското производство¹⁰ забележа реален раст на активност од 3,5% на годишна основа (по падот од 2,3% во претходниот квартал), при позитивен придонес на рударството, енергетскиот сектор, како и преработувачката индустрија. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем позитивен придонес имаат производството на моторни возила, производството на основни фармацевтски производи и

¹⁰ Анализата за движењата во индустријата е направена врз основа на месечните податоци за индексите на индустриското производство на ДЗС.

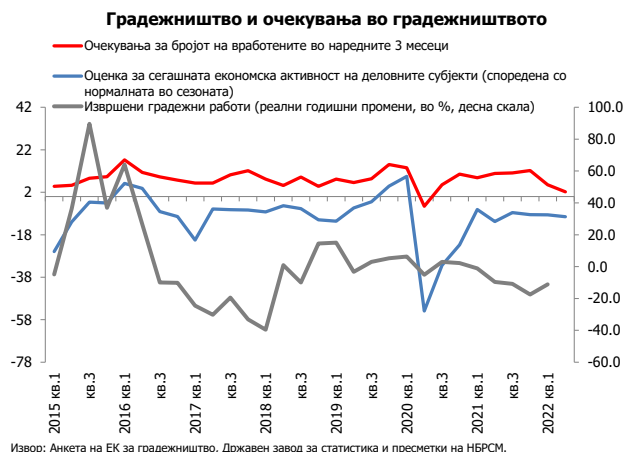
фармацевтски препарати, производството на други неметални минерални производи, како и производството на производи од гума и производи од пластични маси. Од друга страна, позначителен негативен придонес се забележува кај дел од традиционалните дејности, како што се производството на текстил, производството на прехранбени производи, како и производството на пијалаци, а дополнителен негативен придонес има и производството на машини и уреди. Во периодот април – мај 2022 година индустриското производство забележа реален годишен раст од 2,1%, што претставува мало забавување во однос на растот во претходниот квартал. Растот на индустријата е резултат на позитивниот придонес на енергетскиот сектор и рударството, додека преработувачката индустрија има мал негативен придонес. Раководителите од индустрискиот сектор имаат малку понеповолни оценки за деловната состојба во вториот квартал од 2022 година во споредба со истиот квартал минатата година, а понеповолни се и очекувања од аспект на движењето на производството во следниот период.

Придонеси на избрани дејности кон годишната промена на индустриското производство (во процентни поени)

Извор: Државен завод за статистика и НБРСМ.

Во првиот квартал од годината активност во градежниот сектор забележа натамошен реален пад на годишна основа. Според расположливите високофреквентни податоци, во првото тримесечје од годината се забележува продлабочување на реалниот годишен пад кај вкупните извршени градежни работи, во целост како резултат на падот кај високоградбата, при позитивни придвижувања кај нискоградбата. Сепак, априлските податоци покажуваат значително забавување на падот на извршените градежни работи, и тоа во целост како резултат на растот кај високоградбата (по постојаниот пад забележан во изминатите пет месеци), што упатува на постепено закрепнување кај оваа дејност. Оцените на раководителите на претпријатијата во градежниот сектор за движењето на нивната активност во вториот квартал од 2022 година се малку поповолни во споредба со истиот квартал минатата година, а поповолни се и очекувањата за следниот период.

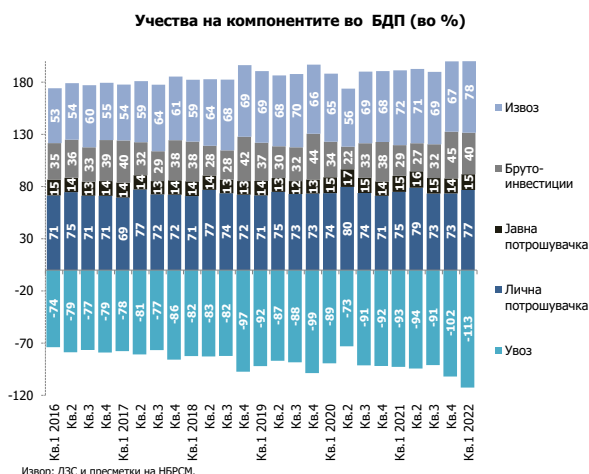
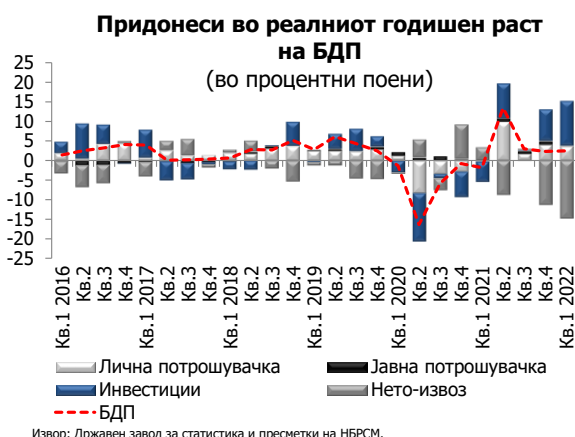

1.3. Агрегатна побарувачка

Реалниот годишен раст на БДП од 2,4% во првиот квартал на 2022 година во најголем дел произлегува од бруто-инвестициите, што главно е поврзано со создавањето залихи на сировини и енергенти од увоз, во услови на исклучително висока глобална неизвесност. Со тоа, и овој квартал бруто-инвестициите се компонента со највисок позитивен индивидуален придонес за вкупниот економски раст. Забавениот раст на приватните трансфери, стагнацијата на реалниот раст на платите, како и реалниот пад на пензиите и на кредитирањето предизвикаа умерено забавување на растот на личната потрошувачка во овој период, а поумерен раст бележи и јавната потрошувачка. Од друга страна, нето извозната компонента и овој квартал имаше негативен придонес кон БДП, поради значително посилен раст на увозот во однос на растот на извозот, што соодветствува со порастот на залихите.

Структурната анализа на компонентите на БДП¹¹ од аспект на побарувачката покажува дека и во првиот квартал од 2022 година растот во целост произлегува од домашната побарувачка, додека нето-извозот имаше негативен придонес. И покрај неповолните ефекти од војната во Украина, коишто се надоврзаа на пандемијата на ковид-19, нарушените синџири на снабдување и енергетската криза, домашната економија успеа да го задржи стабилниот раст и во овој период. Притоа, годишен раст забележаа сите компоненти на домашната побарувачка, а слично како и претходниот квартал, главен носител на растот на домашната побарувачка, но и на вкупниот економски раст, и овој квартал беа бруто-инвестициите, што главно е поврзано со создавањето залихи на сировини и енергенти од увоз. Личната и јавната потрошувачка исто така сè уште бележат раст, но малку побавен. Како и во претходниот квартал, и овој квартал, нето-извозот имаше негативен придонес кон БДП при значително повисок раст на увозот во однос на растот кај извозот.

¹¹ Кварталните промени на БДП и на неговите компоненти се пресметани од сезонски приспособени податоци.

	Годишни стапки на реален раст (во %)							Придонеси кон годишниот реален раст (во п.п.)**								
	2019	2020	2021	2021-Кв.1	2021-Кв.2	2021-Кв.3	2021-Кв.4	2022-Кв.1	2019	2020	2021	2021-Кв.1	2021-Кв.2	2021-Кв.3	2021-Кв.4	2022-Кв.1
Лична потрошувачка	3,5	-4,6	5,0	-0,3	12,4	2,4	5,7	4,9	2,5	-3,0	3,4	-0,2	9,0	1,6	3,7	3,2
Јавна потрошувачка	2,5	6,4	4,1	-0,1	5,2	4,9	6,5	0,5	0,4	0,9	0,7	0,0	1,1	0,8	0,9	0,1
Извоз на стоки и услуги	8,9	-10,9	12,3	7,8	45,5	4,1	1,8	11,1	5,4	-6,8	7,2	4,6	23,1	2,6	1,1	7,6
Увоз на стоки и услуги	10,1	-10,9	13,9	2,0	46,6	2,7	13,5	24,4	-7,3	8,3	-10,0	-1,4	-28,2	-2,0	-10,3	-19,4
Бруто инвестиции	8,7	-16,1	9,2	-15,3	40,7	0,4	21,2	38,6	3,1	-5,5	2,7	-4,8	8,5	0,1	6,9	11,0
Домашна побарувачка	4,9	-6,8	6,0	-4,4	16,5	2,2	10,6	12,6	5,9	-7,6	6,8	-5,0	18,5	2,5	11,5	14,3
Нето-извоз*	13,7	-10,9	18,8	-13,9	49,9	-1,5	46,7	69,7	-2,0	1,5	-2,8	3,2	-5,1	0,5	-9,2	-11,8
Статистичка дискрепанца									0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
БДП	3,9	-6,1	4,0	-1,8	13,4	3,0	2,3	2,4	3,9	-6,1	4,0	-1,8	13,4	3,0	2,3	2,4

* намалување на нето-извозот означува стеснување на дефицитот

** Придонесите по компоненти не сумираат до вкупниот БДП поради статистичка дискрепанца во реалните износи.

Со цел да се усогласи со официјалните реални стапки на раст, во сумарниот БДП е вклучена статистичката дискрепанца.

Истор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

1.3.1. Лична потрошувачка

Во првиот квартал од 2022 година, личната потрошувачка оствари годишен и квартален раст од 4,9% и 1,9%, соодветно, што претставува забавување на растот во споредба со претходниот квартал (годишен раст од 5,7% и квартален раст од 2,9%). Ваквите движења во еден дел се објаснуваат и со зголемената неизвесност од воениот конфликт во Украина и засилените ценовни притисоци, при што беа донесени и економски мерки за заштита на животниот стандард¹². Така, од аспект на финансирањето на потрошувачката, во првиот квартал расположливиот доход оствари пад, во услови на реален годишен пад на масата на платите¹³ и масата на исплатените пензии¹⁴, како и забавен раст на приватните трансфери.

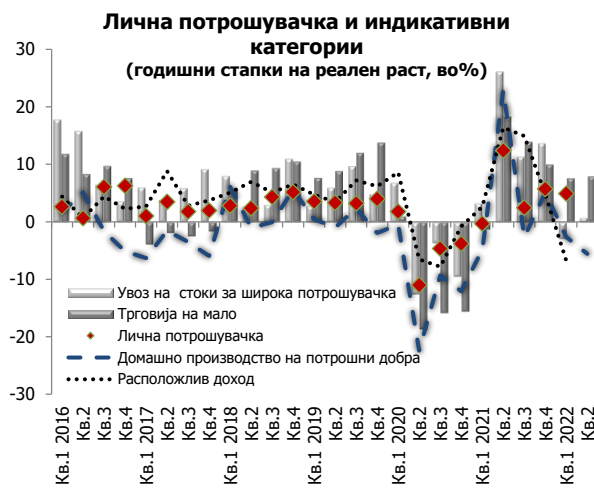
¹² Во почетокот на март 2022 година беше донесен пакет од 26 мерки за заштита на животниот стандард и за ликвидност на компаниите. Меѓу останатото, тој вклучува субвенции за пензионерите, директна парична помош за најранливите категории население, потоа мерки за субвенционирање на цената на електричната и топлинската енергија, продолжена примена на повластената стапка на ДДВ од 5% за електрична енергија до крајот на годината, намалување на стапката на ДДВ за основната храна и укинување на царинските стапки, ограничување на трговските маржи и забрана на извозот на одредени прехранбени производи, намалување на акцизата и ДДВ на енергентите и одложување на зелените давачки за деривати. За повеќе, види на следнава [врска](#).

¹³ Подетално во делот 1.3. Вработеност и плати.

¹⁴ Согласно со законското усогласување коешто се врши двапати годишно, во јануари и јули, јануарските пензии беа номинално зголемени за 2,9% (https://www.mtsp.gov.mk/januari-2022-ns_article-mtsp-utre-zapocnuva-etapnata-isplata-na-januarski-penzii-zgolemeni-za-2-9-po-osnov-na-usoglasuvanje.nspx). Исто така, пензија повисока за 1.000 денари добија повеќе од 330 илјади пензионери со исплатата на мартовската пензија преку договорената директна финансиска помош

Истовремено, мал реален годишен пад забележа и кредитирањето на населението од страна на банките, по солидниот раст од изминатите квартали.

Од аспект на расположливите податоци за движењата кај личната потрошувачка¹⁵ за вториот квартал од 2022 година, мал реален годишен раст бележат дел од компонентите на расположливиот доход (пензиите¹⁶ и платите), додека кај кредитите на населението е забележан реален годишен пад. Од друга страна, резултатите од Анкетата за кредитната активност од јуни покажуваат натамошно, но поумерено нето-олеснување на вкупните кредитни услови и поумерено нето-зголемување на побарувачката на вкупните кредити на домаќинствата. Кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ се забележува раст, а мал раст има и увозот на стоки за широка потрошувачка. Од друга страна, кај домашното производство на потрошни добра е забележан пад. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹⁷, тој упатува на понеповолни очекувања во вториот квартал од 2022 година во однос на претходниот квартал, при понегативни согледувања и очекувања во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата и во однос на трошењата во наредниот период. Показателот за довербата на потрошувачите е исто така понеповолен и во споредба со истиот период од 2021 година.

1.3.2. Јавна потрошувачка

И во првиот квартал од 2022 година, растот на јавната потрошувачка беше поумерен и изнесуваше 0,5% (6,5% во претходниот квартал), при квартален пад од 4,9%. Според податоците од буџетот, ваквото забавување најмногу се должи на реалниот пад кај расходите за плати и трансферите до локалните власти, како и на поумерениот реален раст на

која ќе биде исплатена и во април и мај (https://www.mtsp.gov.mk/mart-2022-ns_article-mtsp-utre-zapocnuva-etapnata-isplata-na-martovski-penzii-so-dopolnitelni-1000-denari-finansiska-podd.nspix).

¹⁵ Податоците за платите се заклучно со април 2022 година, додека податоците за кредитите на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот април – мај 2022 година.

¹⁶ Со исплатата на априлската и мајската пензија преку договорената директна финансиска помош за три месеци согласно со донесениот пакет мерки на Владата, пензија повисока за 1.000 денари добија повеќе од 330 илјади пензионери (https://www.mtsp.gov.mk/april-2022-ns_article-mtsp-vo-tek-etapnata-isplata-na-aprilskite-penzii-so-dopolnitelni-1000-denari-finansiska-poddrshka.nspix и https://www.mtsp.gov.mk/maj-2022-ns_article-mtsp-vo-ponedelnik-pocnuva-isplatata-na-majskite-penzii-so-dopolnitelni-1000-denari-finansiska-poddr.nspix).

¹⁷ Анкета на Европската комисија за потрошувачкиот оптимизам заклучно со јуни 2022 година. На графичкиот приказ индексот на довербата на потрошувачите е прикажан како нето-процент на одговорите. Овој индекс е составна компонента на вкупниот индекс на економската доверба.

трошоците за стоки и услуги. Од друга страна, трансферите за здравствена заштита забележаа реален годишен раст.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за периодот април – мај 2022 година упатуваат на реален годишен пад на јавната потрошувачка во вториот квартал од годината во услови на пад кај сите нејзини главни категории.

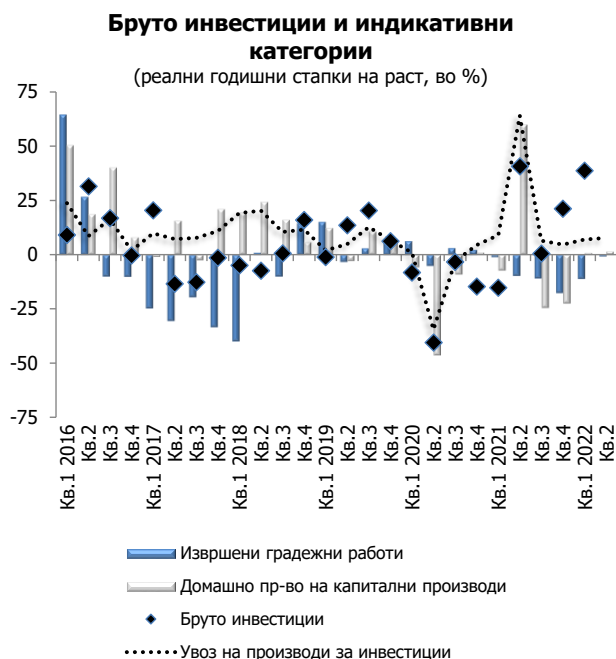
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.
Во пресметките се земени трошоци објавени во консолидиран буџет на Централна влада и Фондови, дефлационирани со трошоци за живот.

1.3.3. Инвестициска потрошувачка

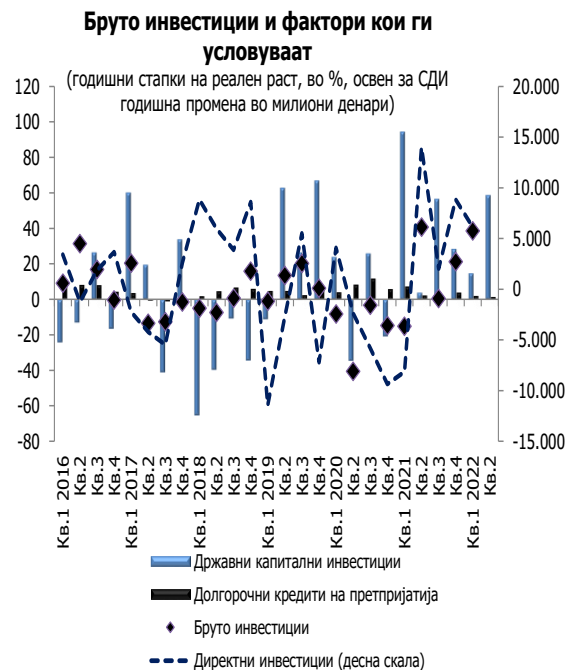
Силниот годишен раст на бруто-инвестициите од крајот на 2021 година продолжи и во првиот квартал на 2022 година, со реална стапка од 38,6% (при квартален раст од 7,4%). Слично како и во претходниот квартал, високиот раст на оваа категорија се поврзува главно со силниот раст на увозот и акумулирањето залихи на сировини и енергенти, во услови на неповолни влијанија од воената ескалација помеѓу Русија и Украина од крајот на февруари и влошување на веќе нарушените глобални синџири на снабдување и пазарот на енергија. Од аспект на индикативните категории на инвестициите, и овој квартал имаше раст на увозот на машини и опрема, а по падот во претходните два квартали, мал раст забележа и домашното производство на капитални производи, како и приходите од данокот на добивка. Исто така, сè уште има двоцифрен раст кај државните капитални инвестиции, при малку послаб раст кај долгорочните кредити на претпријатијата и кај странските директни инвестиции. Од друга страна, кај градежништвото се забележува натамошно продлабочување на падот на годишна основа.

Во однос на високофреквентните податоци за бруто-инвестициите¹⁸, во периодот април – мај 2022 година повисок раст се забележува кај државните капитални инвестиции, данокот на добивка, како и кај домашното производство на капитални производи. Раст забележа и вкупното индустриско производство, а продолжи и растот кај увозот на средства за работа, но малку поумерено. Исто така, висок раст на залихите на готови производи имаше и во април, но малку поумерен во споредба со претходниот квартал. Од друга страна, долгорочните кредити на претпријатијата забележаа мал реален годишен пад. Во април 2022 година, реален годишен пад забележа и градежништвото, но е значително помал во споредба со претходните квартали. Резултатите од Анкетата за кредитната активност за вториот квартал упатуваат на нето-заострување на вкупните кредитни услови и нето-зголемување на побарувачката на корпоративните кредити.

¹⁸ Податоците за извршените градежни работи и залихи на готови производи се заклучно со април 2022 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април – мај 2022 година.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

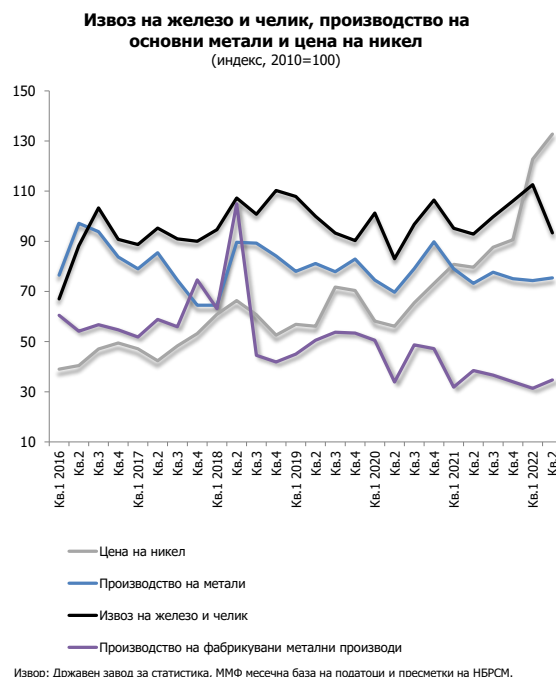

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

1.3.4. Нето извозна побарувачка

Слично како и во четвртиот квартал на 2021 година, во услови на поизразен пораст на увозот во однос на растот на извозот, нето-извозот и во првиот квартал на 2022 година имаше негативен придонес кон БДП. Имено, на почетокот на 2022 година извозот растеше засилено, при што оствари двоцифрени стапки на годишен и квартален раст од 11,1% и 13,3%, соодветно (годишен и квартален раст од 1,8% и 2,0%, соодветно, во претходниот квартал). Анализирano според номиналните вредности од надворешнотрговска статистика, најголем придонес за ваквите остварувања имаат дел од компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија коишто се ориентирани кон извоз, а значителен позитивен придонес врз растот на извозот имаа и извозот на железо и челик, како и извозот на енергија, при поволна ценовна конјunktura. Растот на извозот, но пред сè зголемената инвестициска побарувачка поврзана со создавањето залихи на сировини и енергенти во услови на општа неизвесност и цени што растат, доведе до силен раст на увозот којшто оствари годишен раст од 24,4% (при квартален раст од 14,2%).

Податоците за надворешнотрговската размена во периодот април – мај 2022 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при малку повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

1.4. Вработеност и плати

Поместувањата на пазарот на труд во текот на првиот квартал од 2022 година упатуваат на натамошно стабилизирање на состојбата во овој сегмент од економијата, а со тоа и натамошни позитивни придвижувања на годишна основа, во согласност со движењата на економскиот раст во овој период. Во првиот квартал, стапката на вработеност изнесуваше 47,1%, при истовремено натамошно намалување на стапката на невработеност, којашто се сведе на 14,8%. Сепак, придвижувањата кај понудата на работна сила не се поволни. Имено, стапката на активност на населението и натаму е пониска, во споредба и со претходниот квартал и со истиот квартал минатата година. Анкетите за деловните тенденции упатуваат на малку поголема воздржаност кај раководителите на претпријатијата во поглед на новите вработувања во вториот квартал од 2022 година, во споредба со очекувањата за претходниот квартал, а тренд на значителна воздржаност се забележува и за следниот период.

Движењата на пазарот на труд¹⁹ упатуваат на натамошно, постепено закрепнување на овој пазарен сегмент од последиците на здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19. Закрепнувањето се одвива во услови кога сè уште постои неизвесност, поради продолжената пандемија и избивањето на руско-украинската војна. Така, во првиот квартал од 2022 година бележиме стапка на

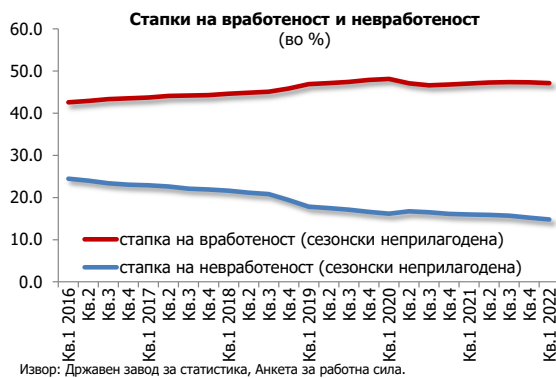
¹⁹ При обработката на податоците за првото тримесечје од 2022 година се користени регионалните демографски дистрибуции по пол и по петгодишни старосни групи за калибрирање на населението согласно со податоците од Пописот 2021 година. Поради тоа и овој извештај е во изменета и скратена форма, до добивањето обработени и усогласени податоци за минатите години за овој сегмент согласно со последниот попис.

вработеност од 47,1%, што претставува годишно зголемување за 0,1 процентен поен (растот од 0,5 п.п. во претходниот квартал), согласно со растот на бројот на вработени лица.

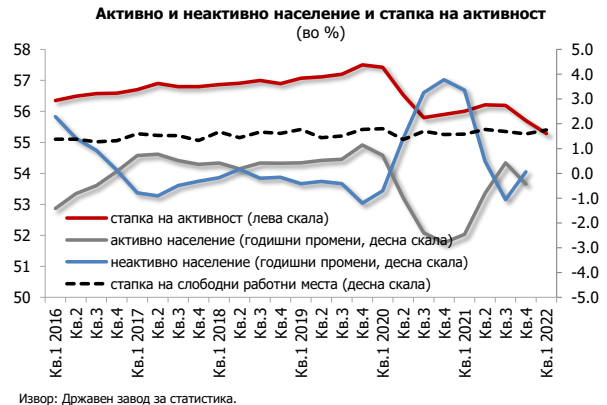
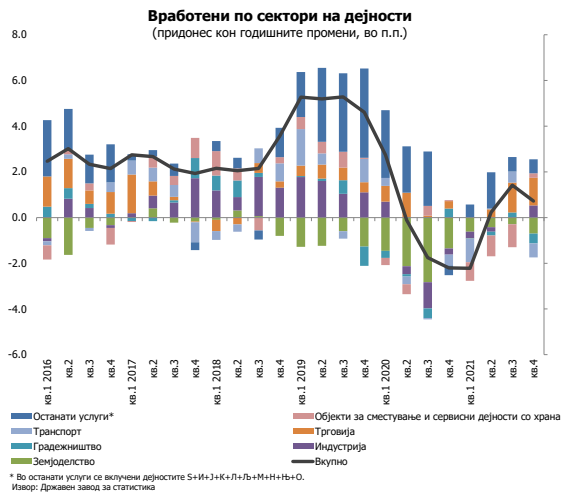
За разлика од побарувачката, во првиот квартал на 2022 година се забележува мало намалување кај понудата на работна сила. Имено, стапката на активност изнесува 55,3% и е пониска за 0,7 процентни поени на годишна основа.

Во услови на раст на побарувачката и негативни движења кај понудата на работна сила, во првиот квартал од 2022 година дојде до натамошен пад на невработеноста. Така, стапката на невработеност се сведе на нивото од 14,8% (годишно и квартално намалување за 1,4 п.п. и 0,4 п.п., соодветно).

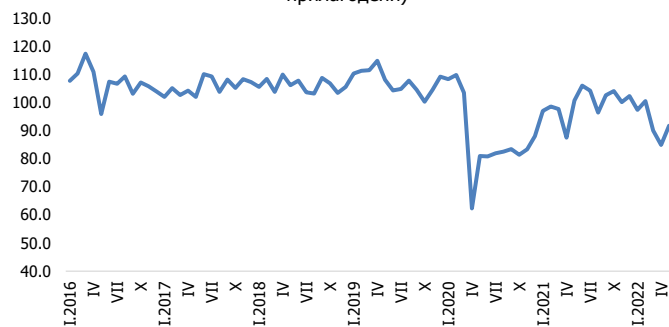
Во првиот квартал од 2021 година, **стапката на слободни работни места²⁰ изнесува 1,8%** (1,6% во соодветниот квартал од 2021 година). Стапката на слободни работни места веќе подолг временски период е релативно стабилна, што упатува на можно подобрување на процесот на поврзување на понудата со побарувачката на вештини на пазарот на трудот. Гледано по дејности, највисоки стапки на слободни работни места се забележуваат кај дејностите коишто се најпогодени од пандемијата, дејности поврзани со ИКТ вештини, како и кај дејностите коишто бележат постојан раст на нивната активност. Така, највисоки стапки на слободни работни места има кај „објектите за сместување и сервисните дејности со храна“ (4,2%), „административните и помошните услужни дејности“ (3,6%), „информациите и комуникациите“ (2,8%), „транспортот“ (2,4%), како и кај „градежништвото“ (2,2%) и „преработувачката индустрија“ (2,2%).

²⁰ Стапката на слободни работни места е сооднос помеѓу бројот на слободни работни места и вкупниот број работни места. Вообичаено, стапката на работни места се разгледува заедно со стапката на невработеност (релација позната под името Беверицова крива). Поставеноста на овие два показателя дава информации за ефикасноста на пазарот на трудот од аспект на потенцијалните несовапаѓања помеѓу побарувачките профили и оние коишто се расположливи на пазарот на труд во даден момент (англ. skill mismatches). Конкретно, доколку истовремено се поместуваат двата показателя, станува збор за привремени, циклични флукуации, додека во случај кога стапката на невработеност се намалува, при стабилна стапка на слободни работни места станува збор за структурни промени, односно подобрување на ефикасноста на пазарот на трудот.

Целокупните сигнали од анкетите за деловните тенденции²¹ главно упатуваат на умерена воздржаност кај раководителите на деловните субјекти во поглед на очекувањата за вработување во вториот квартал од 2022 година. Во услови на нарушувања на пазарот на енергија и ескалација на руско-украинскиот конфликт, анкетите спроведени во јуни и натаму укажуваат на одреден песимизам во поглед на очекувањата за зголемување на бројот на вработените за следниот период, во споредба со мајските анкети (освен во делот кај услугите) и во просек, очекувањата за идниот период се малку понеповолни во споредба со претходниот квартал.

Индикатор на очекувањата за вработување*
(компонентна мерка од биланси на одговори, сезонски прилагодени)

Извор: Европска Комисија, Анкети за деловни тенденции.

*Очекувања за вкупниот број на вработувања во текот на следните 3 месеци од страна на раководителите на фирмите во индустријата, услугите, трговијата на мало и градежништвото.

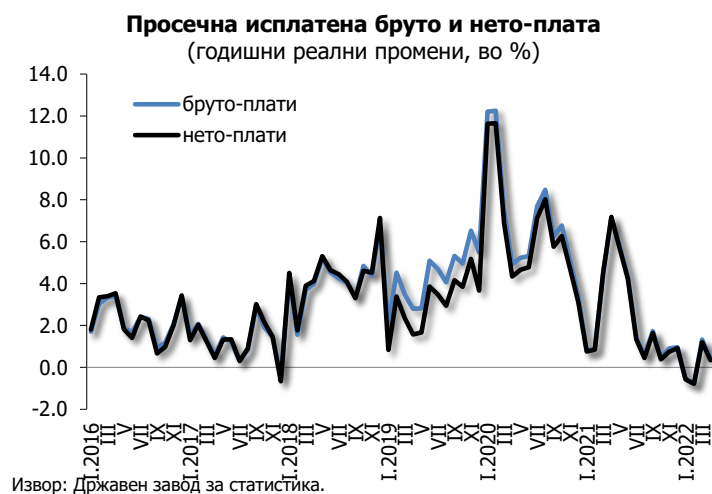
Просечните исплатени нето и бруто-плати во првиот квартал забележаа натамошен годишен раст. Така, нето и бруто-платите во првиот квартал забележаа годишен раст од 7,7%, соодветно (во претходниот квартал раст од 5,3% и 5,4%, соодветно). Годишниот раст на платите во еден дел е резултат на зголемувањето на минималната плата од 18,5% во март 2022 година, согласно со последните законски измени²², дополнително на преносниот ефект од

²¹ Извор: Европската комисија, анкети за деловните тенденции, очекувања за вработување во наредните 3 месеци во индустријата, услугите, трговијата на мало и градежништвото (спроведени анкети во април, мај и јуни 2022 година).

²² Согласно со последните законски измени и дополнувања за раст на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 41/22) од март 2022 година беше извршено вонредно зголемување на минималната нето-плата за 2806 денари, согласно со постигнатиот трипартитен договор помеѓу Владата, синдикатите и работодавачите, каде што државата ќе го субвенционира делот врзан за придонесите (од март 2022 до декември 2022 година во износ 1197 денари за секој месец). Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2022 година до февруари 2023 година изнесува

редовното зголемување²³ на минималната плата за 1,7% во април минатата година, како и од одредени структурни фактори, како што е недостатокот на работна сила во одредени сегменти на пазарот на труд. Анализирани по дејности, годишен раст на платите е забележан кај сите економски дејности, а најголем раст и натаму бележат дејностите коишто главно беа погодени од пандемијата, пред сè услужните дејности, како што се: „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „уметност, забава и рекреација“, „трговија“, „административни и помошни дејности“, „земјоделството“. Значителен раст на платите има и кај дејноста „информации и комуникации“, согласно со големата побарувачка за дигитализација, но и кај рударството, преработувачката индустрија и финансиските дејности. Во услови на забрзан раст на потрошувачките цени од 7,7%, **реалните нето и бруто-плати во првиот квартал се непроменети на годишна основа.** Во април 2022 година, растот на номиналната просечна нето-плата достигна 10,9%.

1.5. Инфлација

Во вториот квартал од 2022 година годишната стапка на инфлација дополнително забрза и во просек достигна 12,3%. Ценовниот раст и натаму произлегува главно од фактори на страната на понудата, односно од порастот на цените на храната и енергијата, како резултат на подолготрајниот и посилен раст на увозните цени поради војната во Украина и санкциите воведени кон Русија, со што дополнително се влошија глобалните синџири на снабдување и пазарот на енергија. Сето ова имаше директен одраз врз цените на прехранбените производи и цените од административна и регулаторна природа, преку нагорното приспособување на цените на горивата во текот на кварталот, дополнително на преносниот ефект од зголемувањето на домашната цена на електричната енергија и централното греење во јануари. Имајќи предвид дека храната и енергијата се влезна компонента кај повеќе

26.422 денари (претходно 22.146 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 18.000 денари (претходно 15.194 денари). Исто така, со последните измени и дополнувања утврдена е и нова методологија со која минималната плата ќе се усогласува во следниот период, односно од март 2023 година, односно со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Исто така, дефинирано е дека висината на минималната плата не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

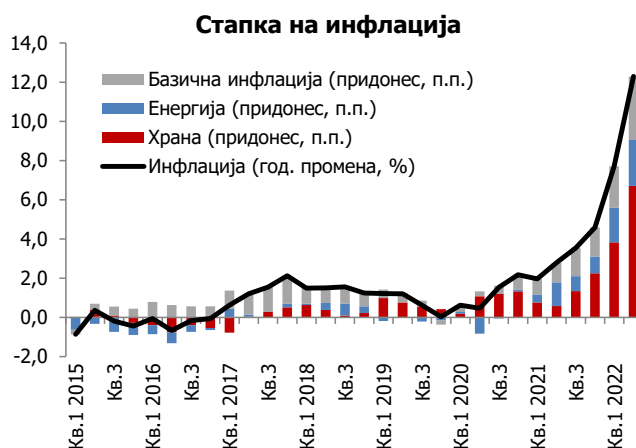
²³ Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата за 260 денари, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

други производи и услуги, растот на цените станува пошироко распространет, односно базичната инфлација бележи посилен раст. Притисоците од растот на увозните цени беа делумно ублажени преку донесените државни мерки во почетокот на март, коишто важеа до крајот на мај, проследено со дополнителна мерка за ограничување на трговските маржи на основните прехранбени производи во периодот јуни – септември. Во поглед на факторите коишто би влијаеле врз идната краткорочна динамика на потрошувачките цени се забележува натамошно забрзување на стапката на раст на цените на домашните производители и на странската увезена инфлација. Во поглед на очекувањата за стапката на инфлација во наредниот период, според Анкетата на Народната банка, економските аналитичари очекуваат стапка на инфлација од 9,5% во 2022 година, 5,5% во 2023 година и 3,9% во 2024 година, коишто се повисоки во споредба со очекувањата од претходната анкета и со последните проекции на Народната банка и меѓународните институции.

1.5.1. Тековна инфлација

Во вториот квартал од 2022 година, годишната стапка на инфлација изнесуваше 12,3% (7,7% во претходниот квартал)²⁴. Забрзувањето на растот на потрошувачките цени во овој период се должи на повисоките остварувања кај сите три компоненти. Најголем ефект врз ваквата динамика и натаму има зголемениот придонес на цените на храната. Растот на цените на енергетската компонента и натаму е двоцифрен, како одраз на натамошното забрзување на годишниот раст на цените на нафтените деривати, во услови на нагорно движење на цените на светските берзи, но и апрецијација на САД-доларот, а делумно и поради преносниот ефект од зголемувањето на домашната цена на електрична енергија во јануари. Исто така, во овој квартал се забележува и поголем позитивен придонес од базичната инфлација, имајќи предвид дека храната и енергијата се влезна компонента кај повеќе други производи и услуги. Општо гледано, растот на домашните цени ги одразува факторите на страната на понудата, односно нарушувањата на глобалните пазари на основни прехранбени производи и енергија, во услови на нарушени глобални синџири на снабдување и неусогласеност помеѓу понудата и побарувачката, дополнително влошени поради актуелната војна во Украина и воведените санкции кон Русија.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Притисокот од увозните цени постепено се пренесува и врз базичната инфлација, којашто во вториот квартал изнесуваше 6,5% на годишна основа (4,2% во претходниот квартал). Гледано по поткомпоненти, растот на базичната инфлација се должи на

²⁴ На квартална основа, домашните потрошувачки цени се повисоки за 6%, а на сезонски приспособена основа се повисоки за 5,2%.

повисоките цени на услугите во рестораните и хотелите, што е поврзано со зголемените трошоци за храна и енергенти. Позначителен придонес врз базичната инфлација имаат и цените на тутунот²⁵, безалкохолните пијалаци, цените на воздухопловниот и патниот транспорт во услови на зголемени меѓународни патувања, како и цените на производите за лична хигиена и рутинско одржување на домаќинствата. Останатите подиндекси на инфлацијата, коишто ги исклучуваат најпроменливите цени, исто така бележат забрзан раст во вториот квартал на 2022 година, во споредба со претходниот квартал. Така, кај вкупниот индекс со исклучени енергија²⁶, течни горива и мазива (за транспорт) и необработена храна се забележува годишен раст од 10,4% (6% во минатиот квартал), додека кај вкупниот индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива (за транспорт), необработена храна, тутун и алкохолни пијалаци, годишната стапка на раст изнесува 10,5% (6,1% во минатиот квартал).

	(годишни промени, во %)						(придонеси кон годишните промени, во п.п.)									
	2020	2021				2021	2022		2020	2021				2021	2022	
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		Кв.1	Кв.2		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		Кв.1	Кв.2
Индекс на потрошувачки цени - вкупно	1,2	2,0	2,8	3,5	4,6	3,2	7,7	12,3	1,2	2,0	2,8	3,5	4,6	3,2	7,7	12,3
Храна	2,6	2,1	1,5	3,6	6,1	3,3	10,4	18,0	0,9	0,8	0,6	1,3	2,2	1,2	3,8	6,7
Цени на енергија	-1,4	3,2	9,9	6,0	6,6	6,4	13,4	17,8	-0,2	0,4	1,2	0,8	0,9	0,8	1,8	2,3
Електрична енергија	3,1	7,4	7,4	2,4	0,0	4,3	9,4	9,4	0,2	0,5	0,5	0,2	0,0	0,3	0,7	0,7
Централно греење	-3,8	0,0	0,0	-2,7	-4,0	-1,7	9,4	9,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Течни горива и мазива	-11,3	-3,5	25,3	20,0	27,7	17,4	29,1	42,0	-0,4	-0,1	0,7	0,6	0,8	0,5	0,9	1,4
Храна и енергија (волатилни цени)	1,5	2,3	3,6	4,2	6,2	4,1	11,2	18,0	0,7	1,2	1,8	2,1	3,1	2,0	5,6	9,1
Базична инфлација пресметана од НБРСМ (вкупен индекс - храна и енергија (категории 01.1, 04.5, 07.2.2))	0,9	1,6	2,0	2,9	3,0	2,4	4,2	6,5	0,5	0,8	1,0	1,5	1,5	1,2	2,1	3,2
Вкупен индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива и непроцесирана храна (ДЗС)	1,8	1,9	2,2	2,9	3,9	2,7	6,0	10,4								
Вкупен индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива, непроцесирана храна, тутун и алкохолни пијалаци (ДЗС)	1,5	1,5	2,1	2,8	4,2	2,6	6,1	10,5								

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Цените на храната во вториот квартал на 2022 година забележаа годишен раст од 18% (10,4% во претходниот квартал). Притисоците од растот на увозните цени беа делумно ублажени преку донесените државни мерки во почетокот на март 2022 година за основните прехранбени производи, со намалување на повластената стапка на ДДВ од 5% на 0% и замрзнување на трговските маржи на овие производи, коишто важеа до крајот на мај²⁷, а во јуни беше донесена дополнителна одлука во однос на трговските маржи на основните прехранбени производи²⁸. Од

²⁵ Цените на поголемиот дел на брендови и видови цигари се зголемени за 10 денари од февруари 2022 година како резултат на трендот на зголемување на цените на суровините, репроматеријалите и енергентите, пред сè гасот и електричната енергија, коишто имаат значителен удел во производството, како и поради редовното годишно зголемување на акцизата (секоја година, почнувајќи од 2013 година заклучно со 1 јули 2023 година, акцизата на цигарите се зголемува за 0,2 денари/парче).

²⁶ Категоријата „енергија“ се однесува на електричната енергија, гасот, течните и цврстите горива за греење и централното греење.

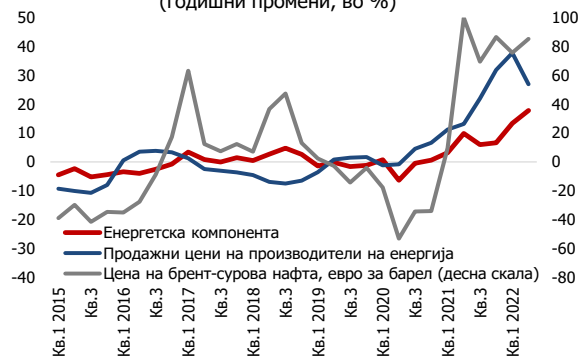
²⁷ По одлуката за замрзнување на цените на основните прехранбени производи со важност до 28 февруари 2022 година, Владата на РСМ, на 9 март, донесе дополнителен пакет мерки за справување со високиот раст на цените на храната, којшто опфаќа: намалување на повластената стапка на ДДВ за основните прехранбени производи од 5% на 0%, со важност од 17 март до 31 мај 2022 година и замрзнување на трговските маржи на основните прехранбени производи. Притоа, од основните прехранбени производи се вклучени следниве производи: леб, брашно тип 400, млеко со масленост од 2%, 3,2% и 3,5%, бел шеќер, сончогледово масло, месо и други кланични производи за јадење, бел ориз и јајца. Во однос на трговската маржа, највисоката за сите трговски друштва и трговци поединци кои учествуваат во трговскиот синџир во трговијата на големо се утврдува во вкупен износ до 4% на продажната цена пресметана во трговијата на големо, односно во вкупен износ до 3% на продажната цена пресметана во трговијата на мало.

²⁸ Со Одлуката за посебни услови за трговија на одделни стоки, донесена на 14 јуни 2022 година, Владата на РСМ ја определи највисоката трговска маржа на основните прехранбени производи во трговијата на големо и мало, којашто е со важност до 30 септември 2022 година, со можност да продолжи до крајот на годината доколку условите на пазарот го бараат тоа. Согласно со Одлуката, за бел леб (сечен на парчиња или цел), за бел шеќер и за сончогледово масло за јадење, со исклучок на ладно цеденото, се утврдува трговска маржа во висина до 5% во трговијата на големо и до 5% во трговијата на мало, додека за брашно од пченица (тип 400 и тип 500), за макарони и шпагети од тврда пченица, македонски бел ориз, трајно кравјо млеко со масленост од 2,8%, 3,2% и 3,5% и јајца од кокошка, за сите трговски друштва и трговци поединци кои учествуваат во трговскиот ланец, се утврдува трговска маржа во висина до 10% во трговијата на големо и до 10% во

аспект на структурата, годишниот раст кај цените на храната главно произлегува од зголемените цени на лебот и житата, зеленчукот, месото, млекото, сирењето и јајцата, коишто сочинуваат малку повеќе од три четвртини од порастот на цените на прехранбената компонента. Растот на домашните цени на храната е во согласност со ценовните движења на основните прехранбени производи на меѓународниот пазар. Поточно, повисоките цени на житните производи се главно одраз на високиот раст на цените на житарките на светските берзи, при отежнато производство и извоз од Украина поради војната. Постојаните прекини во однос на синцирите на снабдување, придружени со поскапување на сточната храна за добитокот доведоа до двоцифрен пораст на цената на месото. Исто така, растот на цените на нафтата и вештачките ѓубрива ги зголемија транспортните трошоци и трошоците за земјоделски влезни компоненти, а со тоа и цените на земјоделските производи. Во вториот квартал од 2022 година, странските ефективни цени на храната и натаму бележат забрзан раст, при истовремено натамошно забрзување на растот и на продажните цени на домашните производители на храна²⁹. **Цените на енергијата** во вториот квартал забележаа одредено забрзување на растот, во услови на натамошен забрзан годишен раст на цените на нафтените деривати, при нагорно движење на цените на светските берзи, но и апрецијација на САД-доларот. Растот на цените на горивата беше привремено ублажен преку донесените државни мерки за намалување на стапката на ДДВ и акцизата на енергентите³⁰. Во овој квартал, придонес за растот на цените на енергетската компонента има и преносниот ефект од регулаторните зголемувања на домашната цена на електричната енергија за домаќинствата и цената на централното греење на почетокот на годината³¹.

Цени на храна (годишни промени, во %)

*Ефективните странски цени на храна се добиени како пондириран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија во доменот на увозот на храна.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Цени на енергија (годишни промени, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Натамошно забрзување на растот во вториот квартал од 2022 година забележаа и **цените на производителите на индустриските производи**, којшто достигна 21,5% на годишна основа (19,6% во претходниот квартал) и главно се должи на повисоките цени на прехранбените производи, енергијата и металите, согласно со движењата на светските берзи. **Производствените цени на енергијата и производите за широка потрошувачка**, како збирна категорија и еден од факторите коишто влијаат врз динамиката на потрошувачките цени, бележат стабилизирање на годишниот раст, на 16,8% (17% во претходниот квартал), при мало забавување на растот на производствените цени на енергијата, а засилување на растот на цените

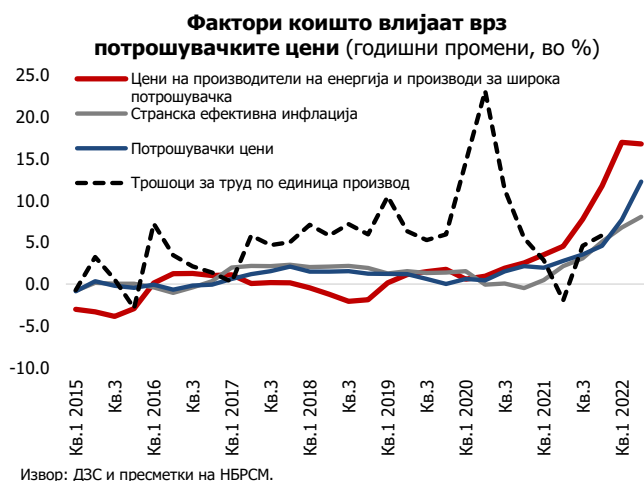
трговијата на мало. Според оваа одлука, за овие производи нема да се пресметуваат оперативни трошоци и не се одобрува рабат и надоместоци коишто трговецот на мало ги наплаќа од трговецот на големо за рекламирање и за изложување на стоките на рафтови во примарни и секундарни позиции.

²⁹ Податоците за продажните цени на домашните производители на храна и странските ефективни цени на храна се однесуваат на првите два месеца од вториот квартал на 2022 година.

³⁰ Во рамките на владиниот пакет мерки од 9 март 2022 година, за ублажување на влијанието на цените на берзата и директното влијание на цената на горивата на домашниот пазар беа донесени следниве мерки: намалување на стапката на ДДВ од 18% на 10% при промет на енергентите: безоловен бензин, гасно масло, течен нафтен гас (ТНГ) и метан и намалување на акцизата врз основа на берзанските цени.

³¹ Согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ од 30.12.2021 година, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје од 1 јануари 2022 година се зголемува за 9,48% (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>). Исто така, мал придонес кон растот на цените на енергијата во јануари има и одлуката за зголемување на крајната цена на испорачаната топлинска енергија во просек за 14,05% кај трите компании на територијата на Град Скопје, донесена од ПКЕ на РСМ на 31.12.2021 година (<https://www.erc.org.mk>).

на производите за широка потрошувачка³². Притоа, директното влијание на производствените цени на електричната енергија врз инфлацијата беше ограничено, имајќи го предвид поумереното регулаторно зголемување на цената на електричната енергија за домаќинствата на почетокот на годината, како и поради ефектот од примена на редуцирана стапка на ДДВ за домаќинствата од почетокот на јули претходната година. **Странската ефективна инфлација**³³, како показател за увезената инфлација, бележи натамошно забрзување на растот, којшто изнесува 8,1% (6,8% во претходниот квартал).

Во вториот квартал на 2022 година, и натаму се бележи нагорен тренд на цените на становите мерени преку хедоничкиот индекс³⁴, при што цените се повисоки за 16,5% на годишна основа. Од аспект на понудата, вредноста на изградените станбени згради забележа пад во првиот квартал од 2022 година, со што трет квартал по ред има негативна промена кај овој показател, додека расположливите податоци за вредноста на издадените одобренія за изградба на станбени згради во вториот квартал од 2022 година засега упатуваат на благо натамошно зголемување³⁵, на годишна основа. Од аспект на побарувачката на станови, таа и натаму е поддржана преку кредитната активност, при натамошен двоцифрен годишен раст на станбените кредити³⁶.

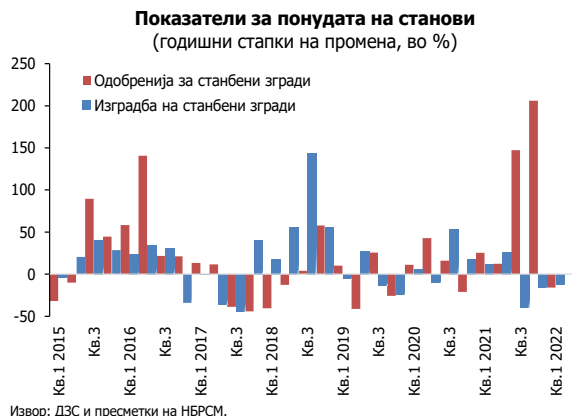
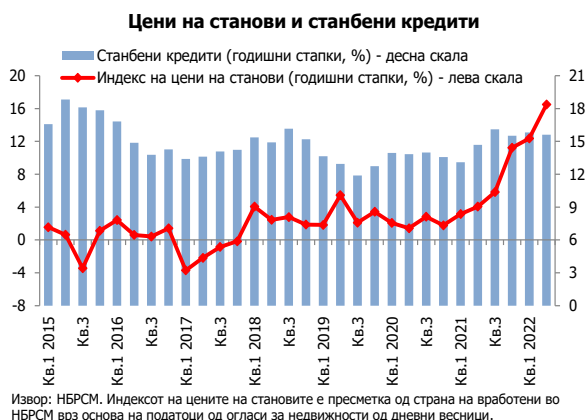
³² Анализата на цените на производителите на индустриски производи и производствените цени на енергијата и на производите за широка потрошувачка се однесува на првите два месеца од вториот квартал на 2022 година.

³³ Пресметката на странската ефективна инфлација е изведена од пондерираниот збир на индексите на потрошувачките цени на земјите најзначајни партнерки на Република Северна Македонија во доменот на увозот на стоки за широка потрошувачка. Пондерирациската структура се заснова врз нормализираните учества на номиналниот увоз од секоја од земјите во вкупниот номинален увоз во периодот 2016 – 2018 година. Во пресметката на овој показател се вклучени Бугарија, Германија, Грција, Франција, Италија, Австрија, Словенија, Хрватска, Србија, Полска и Шпанија. Податокот се однесува на првите два месеца од вториот квартал на 2022 година.

³⁴ Хедонички индекс на цените на становите, изготвен од страна на НБРСМ врз база на огласите за продажба во главниот град, а објавен од агенциите коишто се занимаваат со промет со недвижности. Цената на станот е функција од површината, населбата во која се наоѓа, катот, дали станот има централно парно греење и дали станот е нов.

³⁵ Анализата се однесува на првиот месец од вториот квартал на 2022 година.

³⁶ Распожливи податоци за првите два месеца од вториот квартал на 2022 година.

1.5.2. Инфлациски очекувања

Во однос на патеката на стапката на инфлација во наредниот период, очекувањата на домашните и меѓународните институции се дека ќе има забрзан раст на потрошувачките цени во 2022 година, со изгледи за постепено стабилизирање и надолен тренд во наредните две години. Споредено со претходните проекции, тие се повисоки, пред сè поради фактори на страната на понудата и продолжениот притисок од цените на примарните производи, при очекувања за поумерен раст на економската активност, како во глобални рамки, така и во домашната економија. Очекувањата на анкетираниите економски аналитичари искажани во рамките на **Анкетата за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП³⁷** спроведена во јуни се во иста насока и според неа тие предвидуваат стапка на инфлација од 9,5% во 2022 година, 5,5% во 2023 година и 3,9% во 2024 година (во март се очекуваше стапка на инфлација од 6,5% за 2022 година, 4,2% во 2023 година и 3,3% во 2024 година).

Проекции и очекувања за стапката на инфлација

	2022	2023	2024
Економски аналитичари	9,5	5,5	3,9
ММФ	6,9	3,6	1,9
Консензус форкаст	7,4	4,0	/
Министерство за финансии	7,2	3,5	2,0
НБРСМ	8,8	3,0	2,0

Извор: Анкета за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП, јуни 2022 година; ММФ, Светски економски преглед, април 2022 година; Консензус форкаст, мај 2022 година; Министерство за финансии, Фискална стратегија за 2023-2025 година (со изгледи до 2027), мај 2022 година; и НБРСМ, април 2022 година.

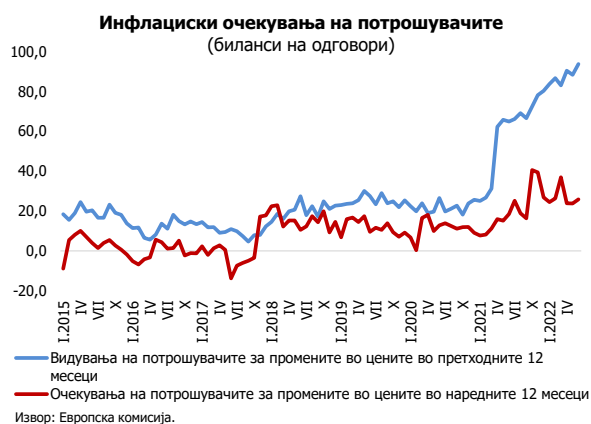
Слични се и краткорочните очекувања на потрошувачите и раководителите на претпријатијата за ценовните движења искажани во анкетните истражувања во вториот квартал на 2022 година. Подолготрајните притисоци од високите нивоа на цените на храната и енергијата и високото учество на овие производи во потрошувачката кошница, влијаат врз инфлациските согледувања и очекувањата на економските субјекти. Така, според **„очекувањата на потрошувачите за промените во цените во наредните 12 месеци“³⁸**, и натаму поголем е

³⁷ Почнувајќи од октомври 2017 година, НБРСМ направи промена во досегашното анкетно истражување „Анкета за инфлациските очекувања“. Новото анкетно истражување „Анкета за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП“ се спроведува на примерок на економски аналитичари, а проширен е и предметот на Анкетата, согласно со практиката на Европската централна банка (ЕЦБ).

³⁸ Анкета на Европската комисија за потрошувачкиот оптимизам заклучно со јуни 2022 година.

бројот на лицата кои сметаат дека во следните 12 месеци ќе дојде до раст на цените во споредба со бројот на лицата кои очекуваат намалување или непроменети цени. Од аспект на очекувањата кај **корпоративниот сектор**³⁹, во овој квартал е зголемен соодносот на раководителите на претпријатијата во преработувачката индустријата и трговијата на мало коишто очекуваат пораст на цените на нивните производи во следните три месеци, наспроти очекувањата во градежниот сектор каде што тој сооднос е мален во споредба со претходниот квартал, иако во градежништвото очекувањата за пораст на цените и натаму се високи. Во услужниот сектор, очекувањата на раководителите за зголемување на цените на нивните производи и натаму се во позитивната зона, но се речиси непроменети, во споредба со претходниот квартал.

1.6. Биланс на плаќања

Дефицитот на тековната сметка во првиот квартал од 2022 година забележа понатамошно продлабочување на годишна основа, главно поради зголемениот трговски дефицит. Проширувањето на трговскиот дефицит е одраз на увозната компонента, пред сè поради повисоките увозни цени. Зголемување е забележано и кај увезените количини, што се поврзува и зголемување на залихите, во услови на висока неизвесност. Суфицитот во размената на услуги бележи намалување, во услови на забрзан раст на увозната компонента, при истовремено солидни остварувања на страната на извозот на услуги. Кај секундарниот доход, исто така, е забележано стеснување на суфицитот, во услови на намалени трансфери кај државата, наспроти зголемените приватни трансфери, при намалени рестриktivни мерки и зголемени меѓународни патувања. Финансиската сметка во првото тримесечје забележа приливи на нето-основа, главно како резултат на остварените нето-приливи кај директните инвестиции, а во помал дел и на нето-приливите кај трговските кредити. Девизните резерви во овој период и натаму се во сигурната зона.

³⁹ Анкети за деловните тенденции на Европската комисија во индустријата, трговијата на мало, градежништвото и во услужниот сектор заклучно со јуни 2022 година.

	2021					2022	2021					2022
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	I-XII	Кв.1	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	I-XII	Кв.1
	Во милиони евра						% од БДП					
I. Тековна сметка	-53.0	-115.3	99.1	-346.5	-415.7	-392.4	-0.5	-1.0	0.8	-3.0	-3.5	-2.9
Стоки и услуги, нето	-311.8	-434.8	-362.6	-765.9	-1875.2	-683.3	-2.7	-3.7	-3.1	-6.5	-16.0	-5.1
Извоз	1798.9	1904.3	2001.4	2033.7	7738.3	2132.1	15.3	16.2	17.1	17.3	65.9	16.0
Увоз	2110.7	2339.1	2364.0	2799.6	9613.4	2815.4	18.0	19.9	20.1	23.9	81.9	21.1
Стоки, нето	-505.2	-565.0	-505.5	-798.9	-2374.6	-845.2	-4.3	-4.8	-4.3	-6.8	-20.2	-6.3
Услуги, нето	193.3	130.2	142.9	33.0	499.4	161.9	1.6	1.1	1.2	0.3	4.3	1.2
Примарен доход, нето	-137.9	-144.1	-137.8	-139.0	-558.9	-137.7	-1.2	-1.2	-1.2	-1.2	-4.8	-1.0
Секундарен доход, нето	396.7	463.7	599.5	558.5	2018.3	428.6	3.4	4.0	5.1	4.8	17.2	3.2
II. Капитална сметка	-3.7	2.7	0.2	2.6	1.8	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нето-кредитирање (+) / нето-задолжување (-) (збирна ставка од тековната и капиталната сметка)	-56.6	-112.6	99.2	-343.9	-413.9	-392.2	-0.5	-1.0	0.8	-2.9	-3.5	-2.9
III. Финансиска сметка	-658.9	-187.9	624.0	-257.7	-480.5	-10.0	-5.6	-1.6	5.3	-2.2	-4.1	-0.1
Директни инвестиции	3.5	-217.0	-24.6	-197.1	-435.2	-100.2	0.0	-1.8	-0.2	-1.7	-3.7	-0.8
Портфолио инвестиции	-636.9	8.6	477.4	35.8	-115.1	25.8	-5.4	0.1	4.1	0.3	-1.0	0.2
Валуту и депозити	27.6	119.7	146.7	139.7	433.7	23.2	0.2	1.0	1.3	1.2	3.7	0.2
Заеми	-19.1	-147.0	18.1	-96.9	-245.0	54.7	-0.2	-1.3	0.2	-0.8	-2.1	0.4
Трговски кредити и аванси	-35.1	47.7	6.1	-139.2	-120.5	-12.8	-0.3	0.4	0.1	-1.2	-1.0	-0.1
Останати сметки за наплата/плаќање	1.1	0.0	0.4	0.3	1.9	-0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
IV. Специјални права на влечење (нето-создавање обврски)	0.0	0.0	163.4	0.0	163.4	0.0	0.0	0.0	1.4	0.0	1.4	0.0
V. Нето-грешки и пропусти	9.2	19.3	27.9	18.3	74.7	8.7	0.1	0.2	0.2	0.2	0.6	0.1
VI. Девизни резерви	611.5	94.5	-333.5	-67.9	304.7	-373.5	5.2	0.8	-2.8	-0.6	2.6	-2.8

Извор: НБРСМ.

1.6.1. Тековна сметка

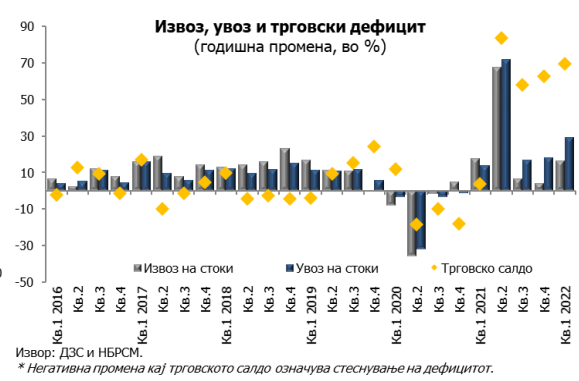
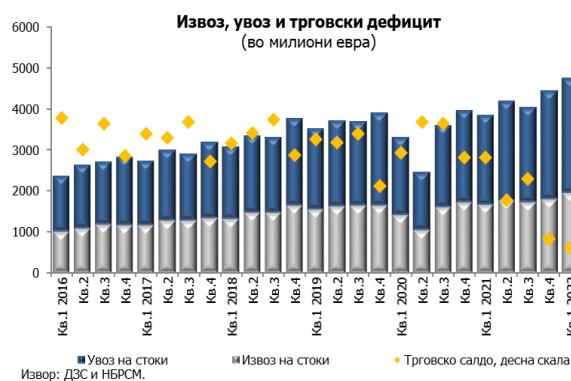
Во првото тримесечје од 2022 година, дефицитот во тековната сметка на билансот на плаќања изнесува 392,4 милиони евра, или 2,9% од БДП⁴⁰. Анализата на годишна основа упатува на зголемен дефицит во тековната сметка (за 2,5 п.п. од БДП), што во најголем дел произлегува од проширувањето на негативното салдо во стоковната размена, а во помал дел од намаленото позитивно салдо во размената кај услугите и од понискиот суфицит кај секундарниот доход. Во услови на веќе присутни нарушувања во глобалното окружување, геополитичките тензии предизвикаа дополнително засилување на ценовните притисоци, при истовремено и зголемен количински увоз кај одредени производи заради правење залихи во услови на зголемена неизвесност. Промените придонесоа за побрз раст на увозната компонента од растот на извозната компонента и соодветно зголемување на трговскиот дефицит, особено изразен кај енергетското салдо, иако се забележува одредено проширување и кај неенергетското салдо, но со помал придонес. Главен придонес за намалувањето на позитивното салдо кај услугите на годишна основа има понискиот суфицит кај услугите за доработка на стоки и патувањата. Суфицитот кај секундарниот доход исто така бележи надолни придвижувања под влијание на намалените нето-приливи врз основа на официјални трансфери, на годишна основа. Од друга страна, приватните трансфери и понатаму остваруваат позитивни придвижувања, при значително олеснување на рестриктивните мерки.

⁴⁰ За пресметките се користи проектираниот износ на номиналниот БДП (од април 2022 година).

Прилог: Надворешнотрговска размена на стоки и движење на номиналниот и реалниот ефективен девизен курс (НЕДК и РЕДК)⁴¹

Надворешнотрговската размена во првиот квартал од 2022 година изнесува 4.776,2 милиони евра, или 35,9% од БДП, што во споредба со истиот квартал од претходната година претставува зголемување за 924,2 милиона евра, или 3 п.п. од БДП. Трговската размена на домашната економија со странство бележи солиден раст од 24%, што се должи на растот и на извозната и на увозната компонента, под значително влијание на нагорните придвижувања на берзанските цени на примарните производи, пред сè на растот на цените на енергентите во овој период, но и во услови на количински раст, особено изразен кај увозот поради растот на залихите во услови на зголемена неизвесност.

Во првиот квартал од 2022 година извозот на стоки забележа раст од 16,7% на годишна основа, во услови на дополнителното закрепнување на извозниот сектор од негативните ефекти предизвикани од пандемијата со ковид-19, како и изразено нагорни движења на цените на примарните производи на светските берзи предизвикани од зголемената глобална побарувачка од една страна и руско-украинскиот конфликт од друга страна, што придонесува за ограничување на понудата. Значителен придонес за солидниот раст на извозот во овој период имаат позитивните извозни остварувања на производните капацитети од автомобилската индустрија во странска сопственост, што е изразено преку повисокиот извоз на хемиски производи. Исто така, позитивни извозни остварувања има и кај металопреработувачкиот и рударскиот сектор, што се одразува врз повисокиот извоз на железо и челик и метална руда во овој квартал, во значителен дел предизвикан од поволните поместувања кај берзанските цени на металите. Високиот раст на берзанските цени на

⁴¹ Според Методологијата за надворешнотрговска размена, податоците за извозот на стоки се објавуваат на ф.о.б., а за увозот на стоки на ц.и.ф.-основа

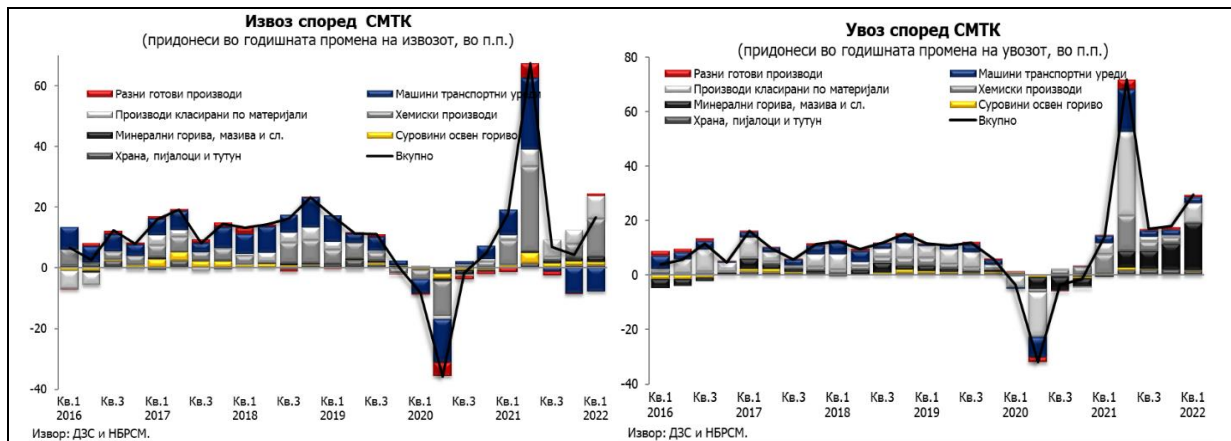
енергентите, како и растот на извезените количини исто така придонесоа за повисок извоз на нафтени деривати и електрична енергија во овој период. Од друга страна, остварувањата кај извозот на опрема и машини имаат негативно влијание врз растот на извозот во првиот квартал од 2022 година. **Увозот на стоки во првото тримесечје од 2022 година се зголеми за 29,5% на годишна основа**, што упатува на побрз годишен раст кај оваа компонента на надворешнотрговската размена. Главен придонес за повисокиот увоз во првиот квартал од годината има увозот на енергија, што се должи на високиот раст на берзанските цени на енергентите во овој период, како и на значително повисоките увезени количини. Имено, постојната енергетска криза, како и ескалацијата на воениот конфликт во Украина кон крајот на февруари, предизвикаа дополнителна неизвесност на енергетскиот пазар, што предизвика силен раст на берзанските цени на енергентите како и количински раст на енергетскиот увоз во првото тримесечје од годината, заради обезбедување залихи.⁴² Позитивен придонес за растот на увозот во првото тримесечје од годината има и растот на увозот на железо и челик, предизвикан од растот на увезените цени, при истовремен раст и на увезените количини, делумно и заради правење обезбедување залихи поради неизвесноста во снабдувањето⁴³. Увозот на обоени метали, како суровинска компонента на дел од извозните капацитети во странска сопственост, како и суровинскиот увоз на текстилната индустрија и увозот на храна исто така имаат позитивно влијание врз растот на увозот во овој период, но нивниот придонес е значително понизок. Од друга страна, позначителен придонес за намалувањето на увозот во првиот квартал од 2022 година има падот на увозот на медицински производи.

Остварувањата кај двете компоненти на надворешнотрговската размена со странство во првиот квартал од 2022 година доведоа до проширување на трговскиот дефицит за 69,5%, на годишна основа, во најголем дел заради проширувањето на дефицитот на енергетското салдо.

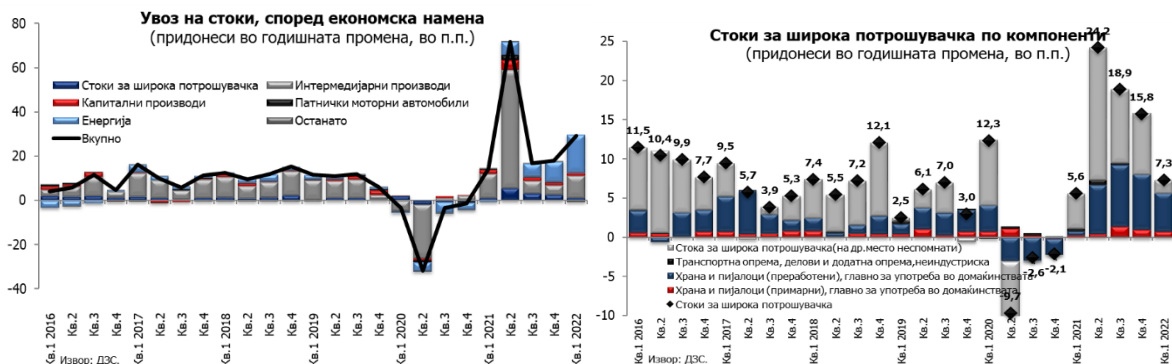
Податоците за периодот април – мај 2022 година укажуваат на натамошен раст и на извозната и на увозната компонента на надворешнотрговската размена во однос на истиот период од претходната година. Годишниот раст на страна на извозот изнесува 21,7%, предизвикан од растот на извозот на хемиски производи и железо и челик, додека извозот на возила, нафта и нафтени деривати и руди има помал придонес во растот на извозот во овој период. На увозната страна, остварениот годишен раст е 29,8%, во најголем дел под влијание на повисокиот енергетски увоз, а во помал дел и од увозот на железо и челик и опрема и машини.

⁴² Воениот конфликт и наметнатите економски санкции кон руските енергенти предизвикаа висок раст на берзанските цени на сите енергенти во првиот квартал од 2022 година.

⁴³ Русија и Украина се меѓу најзначајните извозници на железо и челик за пазарите во Европа и оттука воениот конфликт помеѓу овие две земји предизвика брз раст на цената на металите на светските берзи, што е особено изразено кај никелот и алуминиумот.

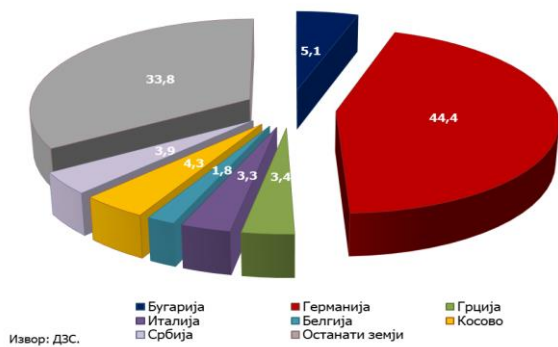
Според анализата на увозот на стоки од аспект на поделбата според Системот на национални сметки (System of national accounts – SNA), растот на увозот во првиот квартал од 2022 година претежно произлегува од енергетскиот увоз, како и од увозот на интермедијарни производи. Од аспект на увозот наменет за лична потрошувачка⁴⁴, главен придонес за позитивните остварувања на оваа категорија во првиот квартал од 2022 година има увозот на храна, во услови на позитивен придонес и на увозот на стоки за широка потрошувачка на друго место неспоменати. Анализирани според динамиката, годишната стапка на растот на увозот за лична потрошувачка и натаму забавува, но поизразено во првото тримесечје од 2022 година, што засега не упатува на позначителни притисоци врз вкупниот увоз.

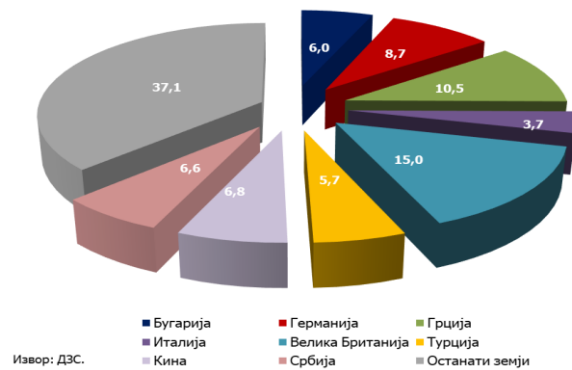
Анализата на надворешнотрговската размена според трговски партнери покажува дека и во првиот квартал од 2022 година Европската Унија е најзначајниот трговски партнер на домашната економија, со учество од 60% во вкупната трговија со странство. Анализата на страната на **ИЗВОЗОТ** покажува дека годишниот раст во првиот квартал е дисперзиран помеѓу неколку земји. Во рамките на земјите од ЕУ, повисок извоз на годишна основа е остварен кон Бугарија, што во најголем дел се должи на растот на извозот на руди и железо и челик, како и кон Грција, во услови на раст на извозот на железо и челик и тутун. Позитивно влијание врз растот на извозот во првиот квартал од 2022 година имаше и повисокиот извоз кон Белгија, пред сè како резултат на извозот на возила. Дополнителен позитивен придонес за растот на извозот во првиот квартал имаат и повисокиот извоз на железо и челик кон Србија, Косово и Турција, како и извозот на лекови кон Србија и енергија кон Косово. Од аспект на поодделните земји на страна на **УВОЗОТ**, најголем придонес за годишниот раст на увозот во првиот квартал од 2022 година има зголемениот увоз од Грција, Русија, Бугарија и Србија, што се должи на позитивните поместувања на берзанските цени на енергентите во овој период, како и повисоките увезени количини, особено кај дериватите. Позитивен придонес врз

⁴⁴ Увозот на стоки за лична потрошувачка се анализира како увоз наменет за лична потрошувачка, апроксимиран преку увозот на стоки за широка потрошувачка и проценетиот увоз на патнички возила за индивидуална употреба.

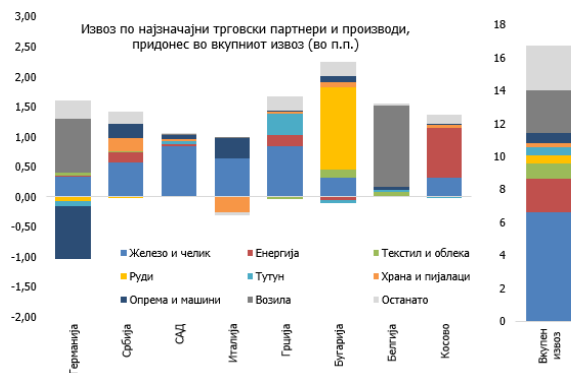
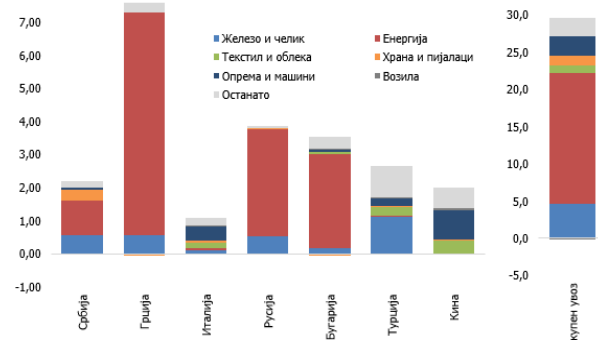
растот на увозот во првиот квартал од 2022 година има и повисокиот увоз на железо и челик од Турција. Во однос на **салдата** во надворешнотрговската размена по поодделните партнери, повисокиот трговски дефицит на годишна основа се должи во најголем дел на повисокото негативно салдо во размената со Грција и со Русија, што е повеќе од 60% од проширувањето и се должи на повисокиот енергетски увоз. За продлабочување на трговскиот дефицит во надворешнотрговската размена во првиот квартал придонесе и повисокиот дефицит во размената со Кина, Бугарија и Турција, како и дефицитот во размената со Луксембург⁴⁵, наспроти нискиот суфицит во првиот квартал од претходната година.

Извоз на стоки, по земји, во првиот квартал на 2022 година
(учество, во %)

Извор: ДЗС.

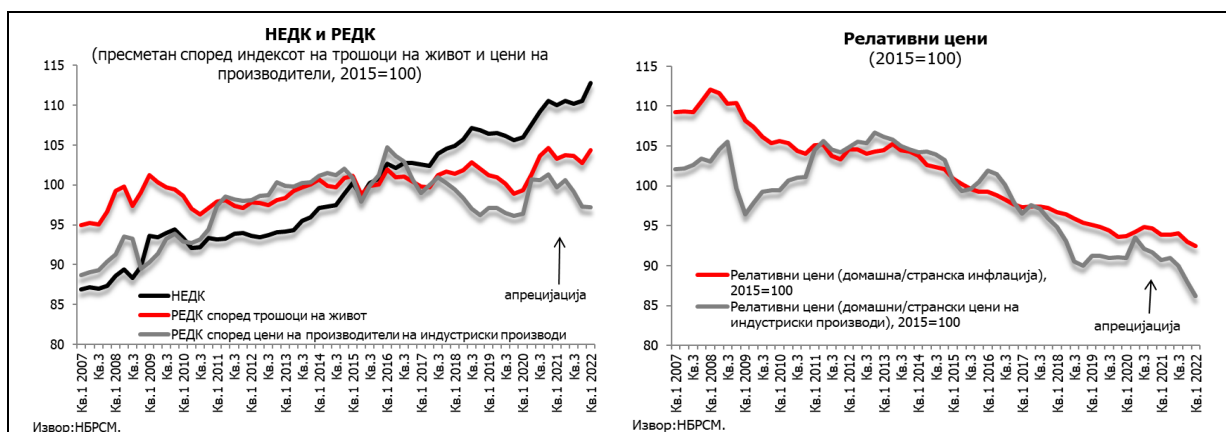
Увоз на стоки, по земји, во првиот квартал на 2022 година
(учество, во %)

Извор: ДЗС.

Увоз по најзначајни трговски партнери и производи, придонес во вкупниот увоз (во п.п.)

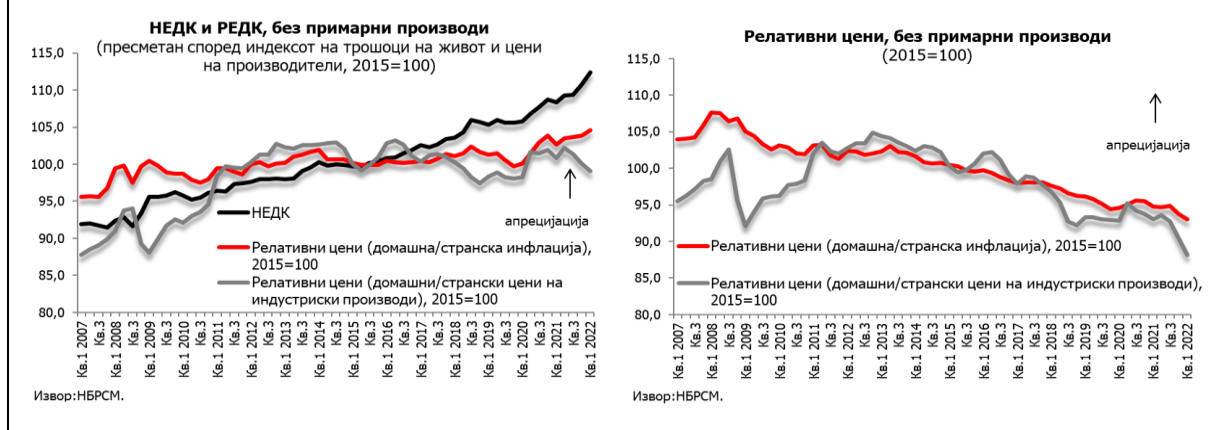
Во однос на показателите за ценовна конкурентност на домашната економија, во првиот квартал од 2022 година се забележани дивергентни движења кај различните показатели на годишна основа. Поконкретно, реалниот ефективен девизен курс дефлациониран со трошоците на живот забележа апрецијација од 1,1% на годишна основа, додека индексот дефлациониран со трошоците на производителите на индустриски производи бележи депрецијација од 2,6%. Притоа, номиналниот ефективен девизен курс апрецира за 2,6%, што се должи на депрецијацијата на турската лира и руската рубља во однос на домашната валута. Спротивно влијание имаа поместувањата кај релативните цени, односно намалувањето на релативните трошоци на животот за 1,5% на годишна основа и пониските цени на производителите на индустриски производи за 5,1%.

⁴⁵ Дефицитот во размената со Луксембург се должи на увозот на електрична енергија.

Слична динамика на движење има и кај индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани на надворешнотрговската размена без примарните производи. Имено, РЕДК пресметан според трошоците на животот забележа апрецијација од 1,9%, додека РЕДК според цените на производителите на индустриски производи депрецира за 1,9%, во однос на истиот период од претходната година. Притоа, номиналниот ефективен девизен курс апрецира за 3,8% на годишна основа, додека релативните се пониски, и тоа трошоците на животот за 1,8%, а цените на производителите на индустриски производи за 5,4%, на годишна основа.

Во однос на ценовната конкурентност за периодот април – мај 2022 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на животот бележи депрецијација на годишна основа од 0,7%, додека индексот заснован врз трошоците на производителите на индустриски производи се намали за 6,8% во однос на истиот период од претходната година. Од друга страна, индексот пресметан со пондерите засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи бележи дивергентни движења, при што РЕДК дефлациониран со трошоците на животот бележи годишен раст од 2% во овие два месеци, додека, пак, индексот пресметан со производителите на индустриски производи депрецира за 5,1% на годишна основа.

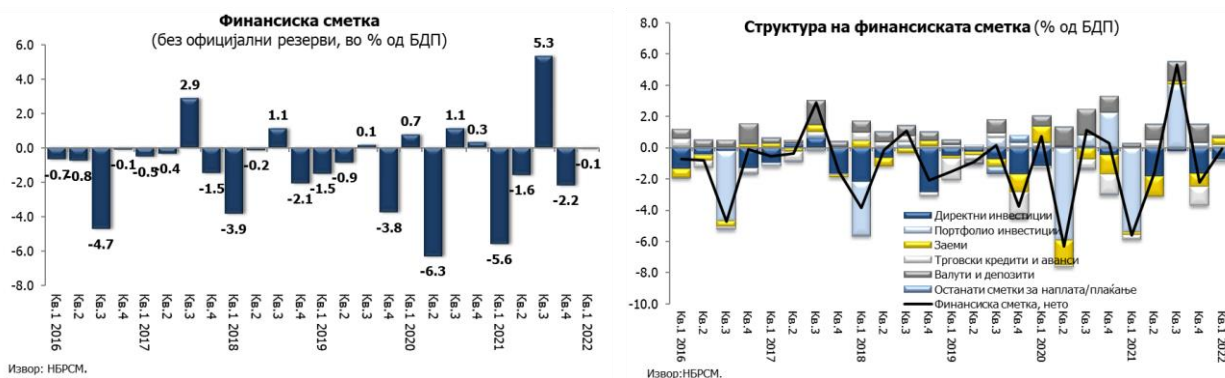

1.6.2. Финансиска сметка

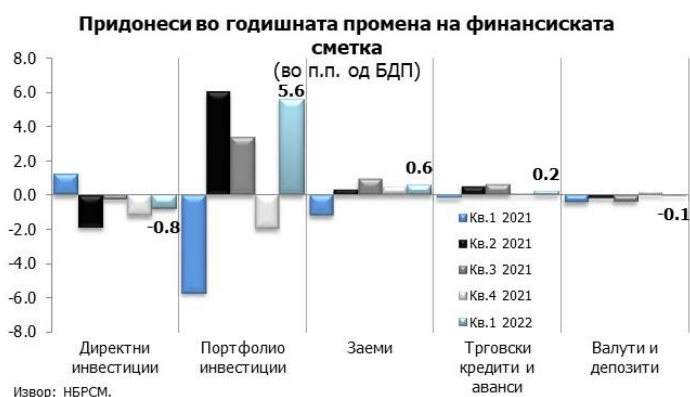
Во првото тримесечје од 2022 година, финансиската сметка во билансот на плаќања забележа нето-приливи од 10 милиони евра, или 0,1% од БДП. Притоа, значителни приливи на нето-основа се остварени кај директните инвестиции, коишто произлегуваат од сите компоненти, а најмногу од реинвестираната добивка. Нето-приливи бележи и категоријата „трговски кредити и аванси“, додека останатите категории од финансиската сметка остварија одливи на нето-основа. Нето-одливите кај заемите се должат на раздолжувањето на приватниот сектор врз основа на претходно користени средства од долгорочни заеми, како и од

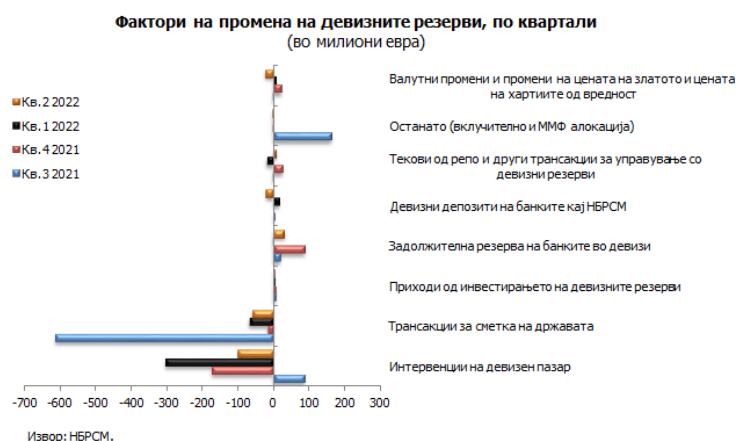
движењата кај краткорочните заеми за спроведување на активностите поврзани со управувањето со девизните резерви од страна на централната банка. Нето-одливи се забележани и кај портфолио-инвестициите, како резултат на редовната отплата на достасаните камати врз основа на претходно издадени еврообврзници од страна на државата. Валутите и депозитите исто така бележат нето-одливи под влијание на тековите кај останатите сектори, при остварени приливи на нето-основа кај депозитните институции.

Остварените нето-приливи во финансиската сметка во првиот квартал од 2022 година се пониски во споредба со истиот период од минатата година. Ваквите поместувања главно се резултат на движењата кај категоријата „портфолио-инвестиции“. Имено, во првото тримесечје од претходната година беа остварени високи нето-приливи кај оваа категорија како резултат на издавањето на осмата еврообврзница од страна на државата на меѓународните пазари на капитал, наспроти нето-одливите забележани во првото тримесечје од тековната година. Понеповолни се и движењата кај долгорочните заеми, во услови на отплата на обврските врз основа на заеми кај останатите сектори, наспроти нето-приливите кај оваа категорија во првиот квартал од 2021 година. Слично влијание, но во помала мера, имаа и пониските нето-приливи кај категоријата „трговски кредити и аванси“. Останатите компоненти имаа поволен ефект врз годишното поместување кај финансиската сметка на нето основа. Имено, повисоките директни инвестиции се должат на остварените нето-приливи во првиот квартал од годината, наспроти остварените мали нето-одливи во истиот период од 2021 година, што пред сè се должи на подобрите остварувања кај должничката компонента. Позитивни поместувања на годишна основа бележи и категоријата „валути и депозити“, каде што се забележани намалени нето-одливи во овој период.

На крајот од првото тримесечје од 2022 година, состојбата на бруто девизните резерви изнесува 3.272,5 милиони евра. Главни фактори на промена на девизните резерви во првиот квартал од 2022 година беа интервенциите на Народната банка на девизниот пазар и трансакциите за сметка на државата, додека останатите категории имаа поумерено влијание врз девизните резерви во овој период.

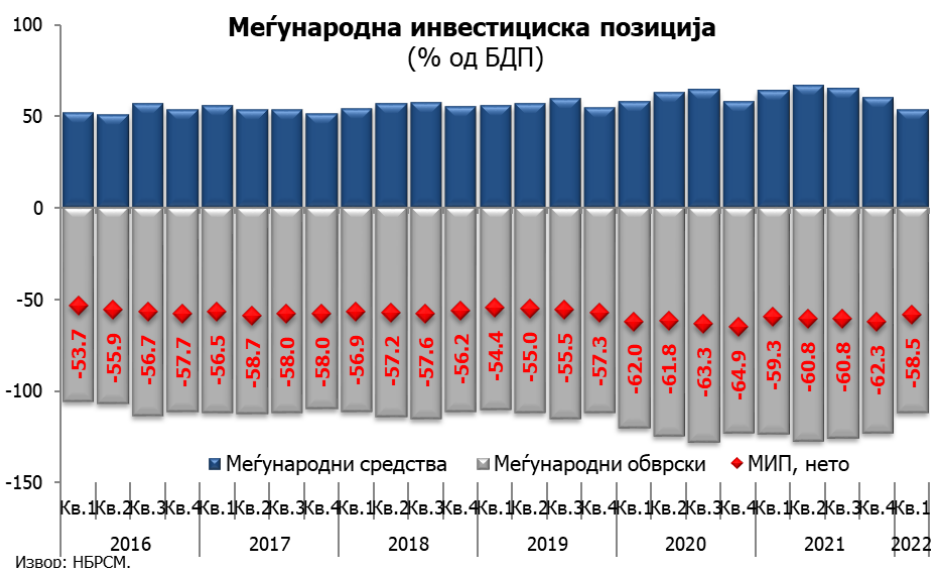
Состојбата на бруто девизните резерви на крајот на второто тримесечје од 2022 година изнесува 3.116,1 милион евра. Слично како и во претходниот квартал, главните фактори на промена на девизните резерви во вториот квартал се интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, како и трансакциите за сметка на државата, додека останатите категории имаа поумерено влијание.

1.6.3. Меѓународна инвестициска позиција и бруто надворешен долг

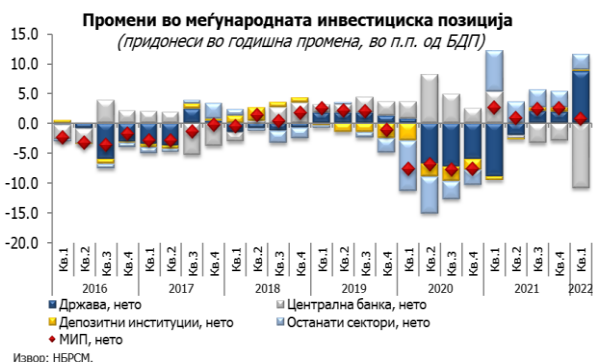
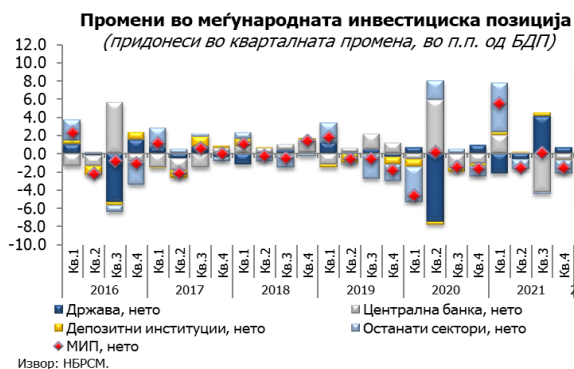
На крајот на првиот квартал на 2022 година, нето должничката позиција на македонската економија изнесува 7.788,5 милиони евра, или 58,5% од БДП⁴⁶. Во споредба со претходниот квартал, нето меѓународната инвестициска позиција забележа стеснување од 3,8 п.п. од БДП⁴⁷, во услови на поголемо намалување на меѓународните обврски во однос на падот на меѓународните средства. Секторски гледано, кварталната промена во најголем дел произлегува од падот на нето-обврските на останатите сектори (пад на обврските кај директни инвестиции), како и од намалените нето-обврски на државата (пад на обврските врз основа на издадени должнички хартии од вредност). Од друга страна, нето-средствата на централната банка забележаа пад, при умерен раст на нето-обврските кај депозитните институции.

⁴⁶ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година, се користени априлските проекции на Народната банка. Поголемата разлика помеѓу остварениот номинален БДП за 2021 година и проектираниот износ на номинален БДП за 2022 година се одразува во релативните показатели.

⁴⁷ Во апсолутни износи, нето меѓународната инвестициска позиција во првиот квартал од 2022 година забележа квартален раст од 480,9 милиони евра.

На годишна основа се забележува стеснување на негативната меѓународна инвестициска позиција за 0,8 п.п. од БДП⁴⁸, како резултат на поголемо намалување на меѓународните обврски во однос на падот на меѓународните средства (за 11,4 п.п. и 10,6 п.п. од БДП, соодветно). Гледано од секторски аспект, годишниот пад главно се должи на намалените нето-обврски на државата, при пад на нето-обврските врз основа на издадени должнички хартии од вредност, како и од намалените нето-обврски кај останатите сектори (пад на долгорочни заеми), а во помал дел и од намалените нето-обврски кај депозитните институции. Од друга страна нето-средствата на централната банка забележаа намалување.

На крајот на првото тримесечје на 2022 година, нивото на бруто надворешниот долг изнесува 9.976,8 милиони евра, или 74,9% од БДП, што претставува пад од 6,5 п.п. од БДП, во споредба со претходниот квартал. Со исклучување на ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на Народната банка⁴⁹, бруто надворешниот долг изнесува 74,3% од БДП и бележи квартален пад од 5,9 п.п. од БДП⁵⁰. Гледано во релативни показатели, ваквото поместување на бруто надворешниот долг произлегува од јавниот долг, при непроменет приватен долг. Кварталното намалување на јавниот долг во најголем дел се должи на намалувањето на долгот на државата кон странство (врз основа на должнички хартии од вредност

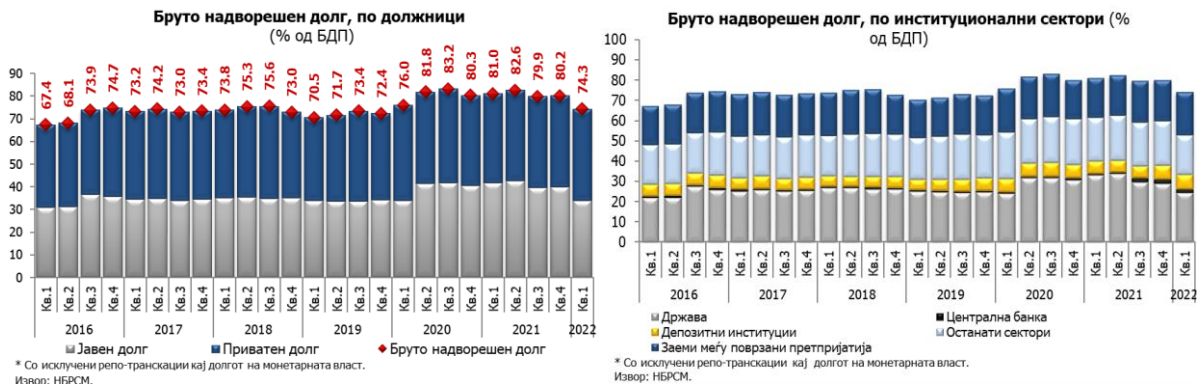
⁴⁸ Во апсолутни износи, нето меѓународната инвестициска позиција во првиот квартал од 2022 година забележа годишен раст од 827,3 милиони евра.

⁴⁹ Специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка се однесуваат на репо-договори и други операции поврзани со управувањето со девизните резерви.

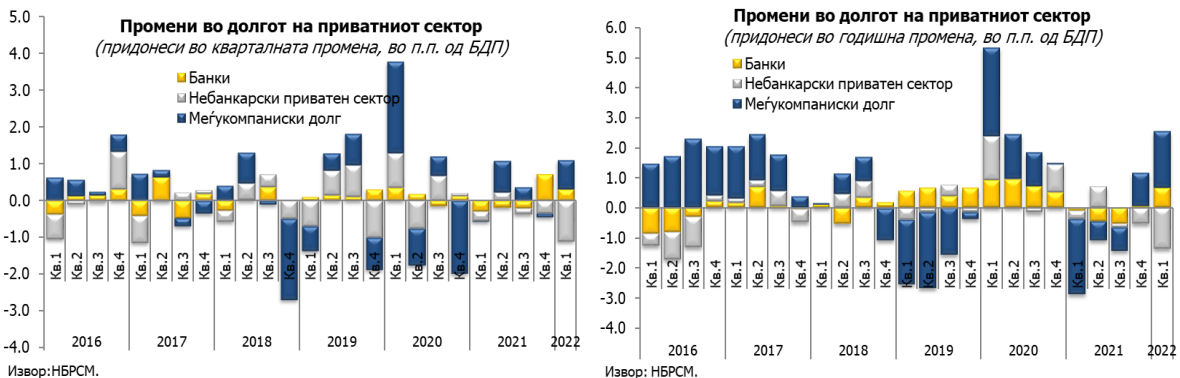
⁵⁰ Во апсолутни износи, бруто надворешниот долг во првиот квартал од 2022 година забележа квартален раст од 429,5 милиони евра, а со исклучување на ефектот од специфичните активности за управување на девизните резерви на Народната банка номинален раст од 485,8 милиони евра.

и долгорочни заеми), а во помал дел и од понискиот долг кај јавните претпријатија (врз основа на долгорочни заеми).

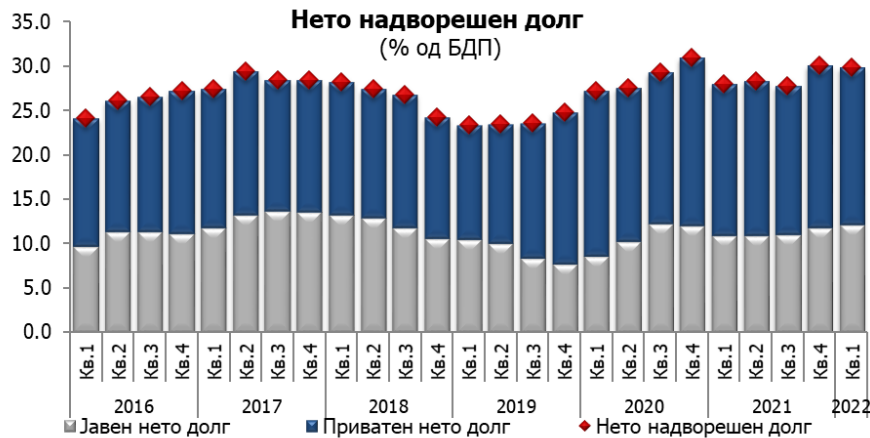

Годишната промена на бруто надворешниот долг упатува на пад од 6,7 п.п. од БДП, остварен во услови на пад на јавниот долг за 7,9 п.п. од БДП и раст на приватниот долг за 1,2 п.п. од БДП⁵¹. Ваквата промена на јавниот долг во најголем дел се должи на понискиот долг на државата (врз основа на должнички хартии од вредност), а во помал дел и од понискиот долг кај јавните претпријатија (врз основа на долгорочни заеми). Од друга страна, за растот на приватниот долг најголем придонес има растот на меѓукомпанискиот долг, а во помал дел и растот на долгот на депозитните институции.

На 31.3.2022 година, нето надворешниот долг изнесува 3.982,9 милиони евра, или 29,9% од БДП, што претставува мал квартален пад од 0,2 п.п. од БДП, при намалување на приватниот нето долг за 0,7 п.п. од БДП и повисок јавен нето-долг за 0,4 п.п. од БДП.

⁵¹ Во апсолутни износи, бруто надворешниот долг во првиот квартал од 2022 година забележа годишен раст од 390,5 милиони евра, во услови на номинален раст на приватниот долг и пад на јавниот долг.

* Со исклучени репо-трансакции кај долгот на монетарната власт.
Извор: НБРСМ.

Показателите за надворешната задолженост на домашната економија и понатаму се во безбедната зона. Показателот за учество на бруто надворешниот долг во БДП и понатаму ја класифицира економијата во групата високозадолжени земји, додека сите останати показатели за солвентност и ликвидност упатуваат на ниска задолженост на земјата. Сепак, во структурата на бруто надворешниот долг, високо учество имаат трговските кредити, како форма на финансирање на надворешната трговија. Воедно, големо е и учеството на меѓукомпанискиот долг, како форма на финансирање на работењето на компаниите со странски капитал. Овие две компоненти го ублажуваат профилот на ризик на должничката позиција на економијата. Нивото на бруто надворешниот долг без трговските кредити и меѓукомпанискиот долг изнесува 45,7% од БДП⁵², што е показател за умерена задолженост.

Показатели на надворешната задолженост	Солвентност				Ликвидност		
	Отплата на камата/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Бруто долг/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Бруто долг/ БДП	Отплата на долгот/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Девизни резерви/ краткорочен долг	Девизни резерви/ краткорочен долг со преостанато достасување**	Краткорочен долг/ Вкупен долг
	во %				сооднос	сооднос	во %
31.12.2010	3.2	140.4	59.7	13.9	1.5	1.0	27.9
31.12.2011	3.1	148.4	64.6	16.8	1.8	1.2	25.2
31.12.2012	2.9	142.1	67.6	13.1	1.6	1.0	26.7
31.12.2013	2.5	137.3	67.3	15.8	1.6	1.1	23.3
31.12.2014	3.0	149.1	74.0	17.2	1.8	1.1	22.3
31.12.2015	2.7	143.9	73.2	20.0	1.7	1.1	21.3
31.12.2016	2.4	149.4	79.3	14.9	1.7	1.2	21.9
31.12.2017	2.7	139.2	76.9	12.7	1.3	0.9	23.9
31.12.2018	2.2	131.3	77.3	15.8	1.4	1.0	25.8
31.3.2019	2.1	123.7	74.3	9.0	1.4	1.0	26.0
30.6.2019	2.1	125.0	75.5	9.0	1.4	1.0	26.5
30.9.2019	2.1	128.6	77.3	9.0	1.4	1.0	27.8
31.12.2019	2.1	122.4	76.3	9.0	1.6	1.0	25.6
31.3.2020	1.9	119.5	74.3	13.7	1.4	1.0	26.6
30.6.2020	1.9	126.4	79.9	13.7	1.9	1.2	22.4
30.9.2020	1.9	130.6	81.3	13.7	1.7	1.0	22.9
31.12.2020	1.9	123.0	78.5	13.7	1.9	1.1	20.4
31.3.2021	2.2	128.4	84.8	16.3	1.9	1.2	21.6
30.6.2021	2.2	131.0	86.5	16.3	1.9	1.2	22.1
30.9.2021	2.2	126.6	83.6	16.3	1.8	1.3	22.3
31.12.2021	2.2	127.1	83.9	16.3	1.8	1.3	21.3
31.3.2022	1.9	122.6	83.2	10.5	1.3	1.0	25.8
<i>умерена задолженост*</i>	<i>12 - 20%</i>	<i>165 - 275%</i>	<i>30 - 50%</i>	<i>18 - 30%</i>	<i>1.00</i>		

*Критериумот за умерена задолженост е земен според методологијата на Светската банка за изработка на показатели на задолженост, којашто подразбира користење тригодишни подвижни просеци на БДП и извозот на стоки и услуги и други приливи, како именители во пресметката на показателите. Изработено во согласност со „External debt statistics: Guide for compilers and users“, издаден од страна на ММФ.

**Според правилото на Гринспан и Гвидоти, потребно е земјата да одржува целосна покриеност на краткорочниот долг (преостанато достасување) со девизни резерви. Краткорочниот долг според преостанато доспевање се пресметува со додавање на износот на долгорочен надворешен долг (оригинално доспевање), кој достасува за плаќање во период од една година или помалку, кон краткорочен надворешен долг (оригинално доспевање).

Извор: НБРСМ.

⁵² Без репо-договори.

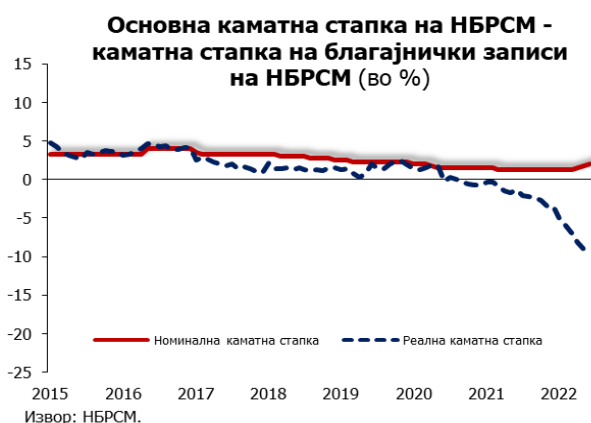
II. Монетарна политика⁵³

Во текот на вториот квартал од 2022 година, Народната банка започна со постепено нормализирање на монетарната политика, а овој процес продолжи и во јули 2022 година. Како превентивен одговор на нагорните движења кај инфлацијата и инфлациските очекувања, во овој период основната каматна стапка во четири наврати беше зголемена за вкупно 1,25 п.п., до нивото од 2,5%, а беа зголемени и каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, за 0,25 п.п. и 0,15 п.п., до нивото од 0,40% и 0,45%, соодветно. Нагорните движења на инфлацијата се под влијание на растот на светските цени на примарните производи (храна и енергија), но и општо на увозните цени, предизвикани нарушувањата поради пандемијата коишто од сè уште постојат и воените случувања во Украина. Поради силниот и продолжен раст на цените на примарните производи, видливи се и преносни ефекти кај поголемиот дел од останатите ценовни категории. Во услови на зголемена неизвесност поради надворешни фактори, се зголемува и склоноста за располагање со девизи, при што Народната банка презеде и целни мерки преку коишто се делува врз валутните склоности. Така, беше намалена стапката на задолжителна резерва за денарските обврски, со едновремено зголемување на стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута. Девизните резерви и понатаму се на соодветното ниво и во сигурната зона, согласно со меѓународните стандарди за адекватност на резервите. Ризиците во глобалната и домашната економија и понатаму се исклучително големи, а Народната банка ќе продолжи со внимателно следење и доколку е потребно ќе делува користејќи ги сите расположливи инструменти, со цел да се одржи стабилноста на девизниот курс и среднорочната ценовна стабилност.

Во текот на второто тримесечје од 2022 година, основната каматна стапка – каматната стапка на благајничките записи на Народната банка, беше зголемена во три наврати за вкупно 0,75 п.п. и достигна ниво од 2,00%. Промените во основната каматна стапка беа надополнети и со раст на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена, за 0,25 п.п. и 0,15 п.п., соодветно, до нивоата од 0,40% и 0,45%, соодветно. Исто така, Народната банка во два наврати (на крајот на март и на крајот на јуни)⁵⁴ ја намали стапката на задолжителна резерва за денарските обврски, со едновремено зголемување на стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута. Ваквите промени на стапките на задолжителна резерва се во прилог на зголемување на склоностите за штедење во домашна валута. Понудениот износ на благајнички записи е непроменет и изнесува 10.000 милиони денари.

⁵³ Подетални информации за новите монетарни мерки може да се прочитаат на интернет-страницата на Народната банка: https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikaci/Hronologija_na_promenite_vo_postavenosta_na_monetarnite_instrumenti_na_Narodnata%20banka.pdf

⁵⁴ Народната банка ги промени стапките на задолжителната резерва во два наврата. Прво, на крајот на март, Народната банка донесе одлука за намалување на стапката на задолжителна резерва за денарските обврски од 8% на 6,5%, со едновремено зголемување на стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута, од 15% на 16,5%. Оваа измена кај инструментот задолжителна резерва се применува од јуни 2022 година. Покрај тоа, на крајот на јуни, Народната банка ја намали задолжителната резерва за денарските обврски од 6,5% на 5%, а истовремено ја зголеми стапката на задолжителна резерва за обврските во странска валута од 16,5% на 18%, а овие измени ќе се применуваат од август 2022 година.

Оцените на остварувањата кај основните макроекономски показатели во домашната економија⁵⁵ покажаа дека тие се во рамките на последната проекција од април. Одредени нагорни отстапувања беа видливи кај инфлацијата, при поизразен раст и на цените на примарните производи на светските берзи од очекуваните. Со оглед на повисокиот раст на примарните производи, којшто е и подолготраен, се јавуваат и преносни ефекти кај поголемиот дел од производите и услугите, така што има забрзување и кај базичната инфлација. Ваквите остварувања дополнително ги подгреваат инфлациските очекувања, што уште повеќе ја нагласува потребата за водење претпазливи домашни политики. Во однос на девизните резерви и анализата на показателите за нивната соодветност покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Од аспект на движењата кај вкупните депозити и вкупните кредити, податоците заклучно со мај упатуваат на нивен натомошен годишен раст, но малку посилен кај кредитната активност, а поумерен кај депозитите, во однос на априлската проекција.

Во вториот квартал од 2022 година, каматните стапки на ЕЦБ се непроменети, но притоа беше најавено зголемување на каматните стапки во јули за 0,25 п.п. и уште едно зголемување во септември. Воедно, на редовниот состанок во јуни беше одлучено да се прекине програмата за откуп на хартии од вредност (англ. Asset Purchase Programme), почнувајќи од 1 јули 2022. При непроменета основна каматна стапка на ЕЦБ и зголемена основна каматна стапка на Народната банка, распонот меѓу овие две каматни стапки во вториот квартал од 2022 година се зголеми на

⁵⁵ Се однесува на расположливите информации во текот на вториот квартал од 2022 година коишто беа земени предвид при донесувањето на одлуките за монетарната поставеност во тој период.

2,00 п.п. Во однос на индикативните пазарни каматни стапки на едномесечниот ЕУРИБОР и на едномесечниот СКИБОР, распонот меѓу нив се зголеми за 0,2 п.п. на крајот на вториот квартал од 2022 година, во однос на претходниот квартал.

Во домашната економија, кај каматните стапки на вкупните депозити (во денари и во странска валута), каматниот распон во мај беше релативно стабилен и изнесуваше 0,6 п.п., во услови на непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. Кај новопримените⁵⁶ вкупни депозити, каматниот распон во мај се зголеми и изнесуваше 0,6 п.п., во услови на зголемени денарски каматни стапки, коишто ја следеа насоката од монетарните сигнали, иако со поумерени поместувања.

Каматен распон помеѓу пасивна денарска и пасивна девизна каматна стапка

Извор: НБРСМ.

Каматен распон помеѓу пасивна денарска и пасивна девизна каматна стапка на новопримени депозити

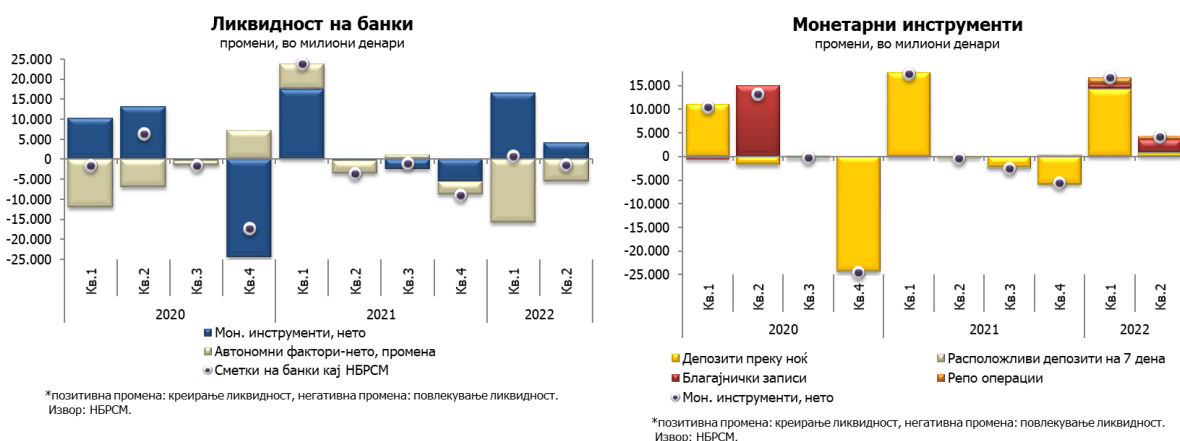

Извор: НБРСМ.

2.1. Ликвидност на банките

Во вториот квартал на 2022 година, денарската ликвидност на банките забележа мало намалување, што во најголем дел произлегува од промената на автономните фактори, додека промената на монетарните инструменти придонесе за креирање ликвидност. Автономните фактори, на нето-основа придонесоа за повлекување денарска ликвидност од банкарскиот систем што беше резултат на девизните интервенции на Народната банка. Имено, интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, во континуитет од последниот квартал минатата година па наваму, придонесуваат за намалување на ликвидноста, а за да се задржи нејзиното оптимално ниво се користат и останатите инструменти, како што се депозитот преку ноќ, седумдневниот депозит, репо-операциите и благајничките записи. Следствено, креирањето на ликвидноста преку монетарните инструменти во вториот квартал произлегува најмногу како резултат на помалиот износ на средствата на банките пласирани во благајничките записи и во расположливите депозити (преку ноќ и на 7 дена), како и од ликвидноста обезбедена преку репо-трансакциите.

⁵⁶ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Од аспект на монетарните инструменти, промената кај расположливите депозити на банките кај Народната банка во вториот квартал придонесоа за креирање ликвидност (за 4.287 милиони денари), при намалени пласмани во депозити преку ноќ (за 670 милиони денари) и депозити на 7 дена (за 296 милиони денари) и склучени репо-трансакции во дополнителен износ од 700 милиони денари. Состојбата на основниот инструмент – благајничките записи на НБРСМ, на крајот на вториот квартал изнесуваше 6.516 милиони денари⁵⁷ и забележа надолна промена (за 2.621 милион денари) во однос на крајот на претходниот квартал.

Интересот на банките за пласирање на своите девизни средства во девизен депозит кај Народната банка се намали за околу 20 милиони евра во текот на вториот квартал од 2022 година. Имено, овој монетарен инструмент беше повторно активиран во втората половина од 2020 година, во услови на зголемената неизвесност на меѓународните пазари, со што им се дава можност на банките во земјава да пласираат дел од своите девизни средства во краткорочни и сигурни инструменти на централната банка.

Автономните фактори на нето-основа, во вториот квартал од 2022 година, придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем за 5.449 милиони денари. Ваквата промена во целост е резултат на девизните интервенции на Народната банка и готовите пари во оптек, додека трансакциите на државата придонесоа за креирање ликвидност.

⁵⁷ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 15 јуни 2022 година, беа понудени 10.000 милиони денари благајнички записи, при што беа продадени 6.516 милиони денари, со каматна стапка од 2,00% и рок на достасување од 28 дена.

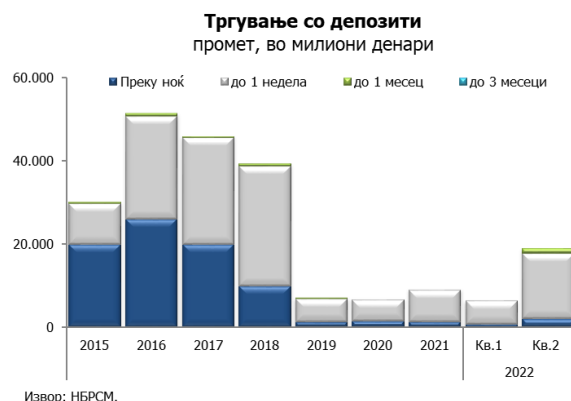
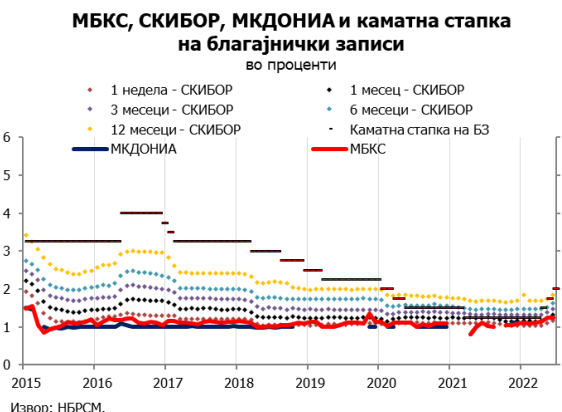
Во вториот квартал од 2022 година банките на сметките кај Народната банка и натаму имаа повеќе издвоени средства од утврдениот износ на задолжителната резерва во денари, во просек за околу 4,5%.

III. Движења на финансиските пазари

Каматната стапка на меѓубанкарскиот пазар на депозити во вториот квартал од 2022 година забележа мал квартален раст од 0,1 п.п. и во просек изнесуваше 1,2%, во услови на зголемена основна каматна стапка на Народната банка, а сите просечни котации на СКИБОР забележаа минимално нагорно придвижување. На примарниот пазар на државни хартии од вредност, новите емисии беа главно на подолги рокови, додека на секундарниот пазар на хартии од вредност најмногу се тргуваше со репо-трансакции и државни обврзници. На Македонската берза, во услови на неизвесност од економските ефекти од нагласените геополитички ризици и ценовните притисоци, берзанскиот промет и вредноста на МБИ-10 забележаа квартално намалување за 26,4%, и за 5,1%, соодветно, слично со движењата и на регионалните берзи, каде што индексите забележаа засилен пад, во просек од 4,8% на квартална основа. Во вакви околности, на меѓународните финансиски пазари, индексите на променливост на пазарите на обврзници и акции, односно индексите МОВЕ и ВИКС на дневна основа, во просек, забележаа нагорна промена, што исто така ја потврдува зголемената неизвесност на глобалните пазари на капитал. Исто така, нагорната промена кај приносите на македонските еврообврзници при истовремено поумерено зголемување и на приносите кај германските државни обврзници придонесе за проширување на распоните меѓу овие две обврзници.

3.1. Меѓубанкарски пазар со необезбедени депозити

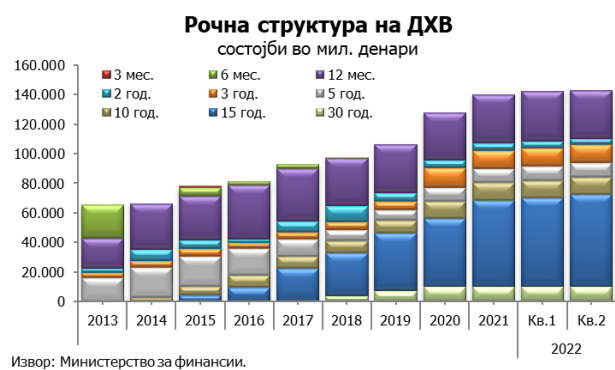
Во вториот квартал од 2022 година, просечната каматна стапка на меѓубанкарскиот пазар на депозити (МБКС) се зголеми за 0,1 п.п. во споредба со претходниот квартал и изнесуваше 1,2%, во услови на зголемена основна каматна стапка на Народната банка за 0,75 п.п. (до нивото од 2,00%). Тргувањето на меѓубанкарскиот пазар на депозити се зголеми во вториот квартал и изнесуваше 18.914 милиони денари (6.339 милиони денари во претходниот квартал), во најголем дел како резултат на трансакциите со рочност до седум дена, а во помал дел и на трансакциите преку ноќ и до еден месец. На квартална основа, сите просечни котации на СКИБОР забележаа минимално нагорно поместување коешто се движеше до 0,1 п.п.

3.2. Пазар на државни хартии од вредност

Состојбата на издадените државни хартии од вредност на примарниот пазар во второто тримесечје од 2022 година забележа раст од 172 милиона денари, или 0,1% на квартална основа и достигна 148.763 милион денари. Од структурен аспект, растот во најголем дел е резултат на петнаесетгодишните државни обврзници, при намалување на дванаесетмесечните државни записи и двегодишните државни обврзници. Државните обврзници и натаму се најзастапената категорија (со учество од 78,3%) во состојбата на вкупните државни хартии од вредност издадени на примарниот пазар. Од аспект на рочноста, во вториот квартал се забележува квартален раст на учеството на петнаесетгодишните државни обврзници за 1,6 п.п., при намалување на учеството на дванаесетмесечните државни записи и двегодишните обврзници, за 1 п.п. и 0,6 п.п., соодветно. Со тоа, петнаесетгодишните државни обврзници и натаму имаат највисоко учество во рочната структура на државните хартии од вредност (42,1%), што е во согласност со насоките од фискалната стратегија на Министерството за финансии за издавање државни обврзници со подолги рочности, заради оптимизација на исплатите на долгот и намалување на ризикот за рефинансирање.⁵⁸ Од аспект на валутната структура, државните хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула и понатаму имаат најголемо учество, сочинувајќи 61,3% од вкупните државни хартии од вредност (61,8% во претходниот квартал). Од аспект на сопственичката структура, учеството на банките во овој квартал се намали од 37,7% на 36,0%, за сметка на зголеменото учество на останатите инвеститори (64,0%). Во рамките на останатите инвеститори, и понатаму најзастапени се пензиските фондови (со учество од 45,1%).

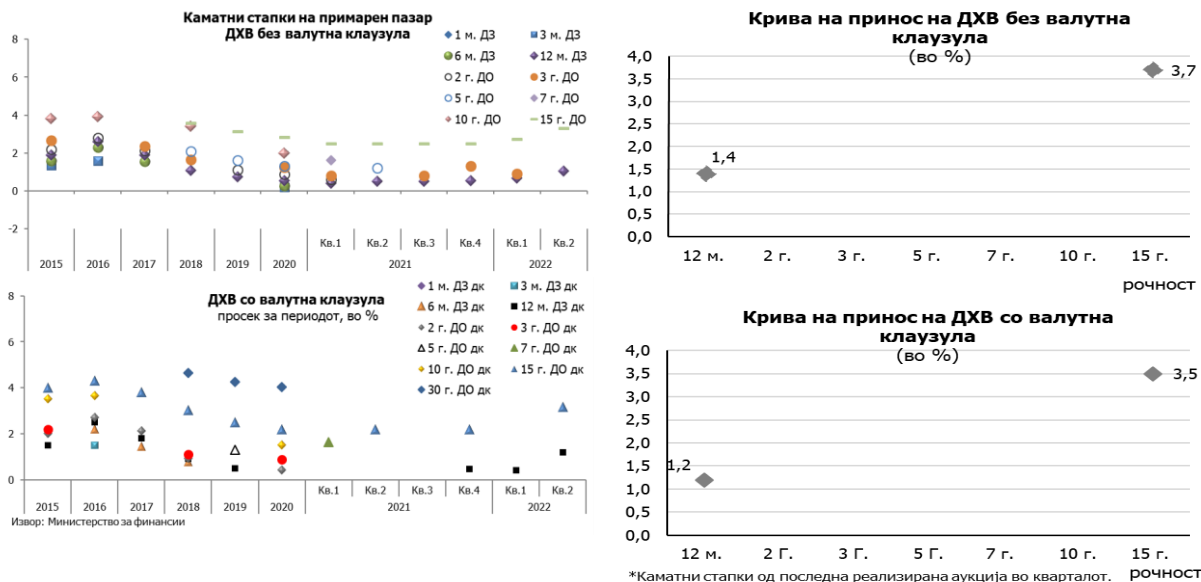

Во текот на второто тримесечје од 2022 година, каматните стапки на државните хартии од вредност, утврдени од страна на Министерството за финансии, забележаа нагорни промени. Така, на примарниот пазар беа издадени дванаесетмесечни државни записи без и со валутна клаузула со просечна пондерирана квартална каматна стапка од 1,0% и 1,2%, соодветно (0,7% и 0,4%, соодветно, во претходниот квартал). Исто така, беа издадени и петнаесетгодишни државни

⁵⁸ Фискална стратегија за 2023 – 2025 (со изгледи до 2027 година), Министерство за финансии, мај 2022 година.

обврзници без и со валутна клаузула со просечни квартални каматни стапки од 3,3% и 3,2%, соодветно (2,7% за обврзниците без валутна клаузула во претходниот квартал).

Тргувањето со хартии од вредност на секундарниот пазар, во вториот квартал од 2022 година, беше поизразено и изнесуваше 7.320 милиони денари (само 2.716 милиони денари во претходниот квартал), при што на овој пазарен сегмент најмногу беа склучени репо-трансакции, а во помал дел и трансакции со државни обврзници. Од аспект на рочноста, беа остварени трансакции со преостаната рочноста од 5 до 10 години, од 10 до 15 години и од 15 до 30 години (со просечен принос до достасување од 3,7%, 3,2% и 3,9%, соодветно). На овој пазарен сегмент беа склучени и репо-трансакции со рочноста до еден месец, со просечна квартална каматна стапка од 1,6% (1,2% во претходниот квартал). Ваквите промени упатуваат на раздвижување на секундарниот пазар на хартии од вредност.

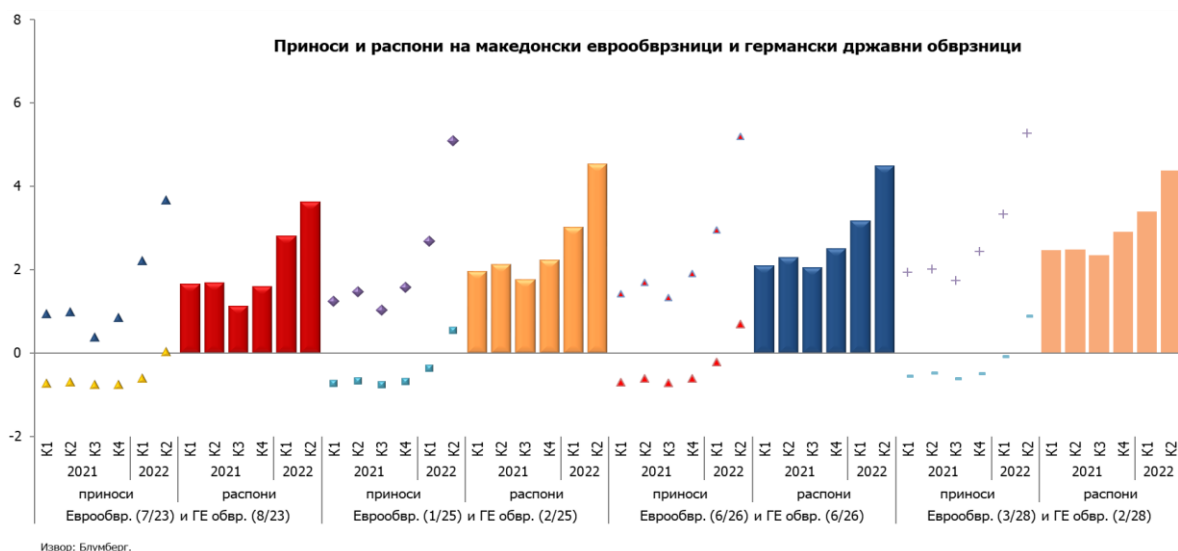

На финансиските пазари во еврозоната во вториот квартал од 2022 година, приносите на 10-годишните државни хартии од вредност⁵⁹ изнесуваа околу 1,4% во просек (0,4% во претходниот квартал), додека приносите на американските 10-годишни државни обврзници⁶⁰ изнесуваа 2,9% (1,9% во претходниот квартал), во услови на зголемување на каматните стапки од страна на ФЕД како одговор на зголемените инфлациски притисоци, како и при нагласени геополитички ризици.

Приносите на македонските еврообврзници⁶¹ во вториот квартал од 2022 година во просек забележаа зголемување, при истовремено, но поумерено нагорно поместување на приносите и кај германските државни обврзници. Тоа доведе до проширување на распоните меѓу овие две обврзници, коишто во просек изнесуваа 3,6 п.п., 4,5 п.п., 4,5 п.п. и 4,4 п.п., соодветно.

⁵⁹ Станува збор за генерички државни обврзници изведени од кривите на принос на државните обврзници на Германија и Франција.

⁶⁰ Станува збор за генерички приноси изведени од кривата на принос на државните обврзници на САД.

⁶¹ Се однесува на македонските еврообврзници издадени во јули 2016 година, во јануари 2018 година, во јуни 2020 година и март 2021 година. Еврообврзниците се издадени во номинален износ од 450 милиони евра, 500 милиони евра, 700 милиони евра и 700 милиони евра соодветно, со рок на достасување од 7, 7, 6 и 7 години, соодветно и годишни каматни стапки од 5,625%, 2,75%, 3,675% и 1,625%, соодветно.

3.3. Берзи

Во вториот квартал од 2022 година, поради неизвесните економски ефекти од најновите случувања во Украина, вредноста на македонскиот берзански индекс за акции МБИ-10 забрзано се намали за 5,1% (пад од 0,9 во претходниот квартал) и се сведе на 5.787 индексни поени. Исто така, вкупниот берзански промет забележа квартален пад од 26,4%, како резултат на намалениот промет врз основа на блок-транзакции и тргувањето со акции, додека тргувањето со обврзници се зголеми за 10,5%. Во вакви околности вредноста на индексот на обврзниците (ОМБ) во текот на кварталот се намали за 6 индексни поени и изнесува 127 индексни поени.

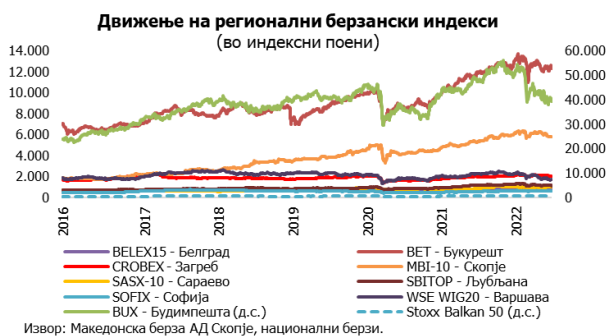

Извор: Македонска берза АД Скопје

Извор: Македонска берза АД Скопје

Во второто тримесечје од 2022 година, берзанските индекси од регионот забележаа просечно намалување од 4,8% (пад од 3,0% во претходниот квартал). Надолно поместување беше забележано кај сите индекси на берзите од регионот, освен кај босанскиот индекс, каде што се забележува мало нагорно придвижување. Исто така, индексите на променливост на пазарите на обврзници и акции, односно индексите MOVE и ВИКС⁶² на дневна основа, забележаа просечна нагорна промена од околу 17% (30% во претходниот квартал), што и понатаму упатува на зголемена неизвесност на глобалните пазари на капитал.

Извор: Македонска берза АД Скопје, национални берзи.

Извор: Chicago Board Options Exchange (CBOE)

IV. Монетарни и кредитни агрегати

⁶² Индексот MOVE (Merrill Lynch Option Volatility Estimate) ја покажува изведената (или имплицитната) променливост на американските пазари за државни хартии од вредност. Индексот ВИКС (Volatility Index) е конструиран врз основа на изведената променливост на опциите на индексот СиП 500. Инвеститорите ги користат двата индекса како показатели за состојбите и очекувањата во поглед на нестабилноста на финансиските пазари. Надолна патека кај индексите означува намалување на променливоста.

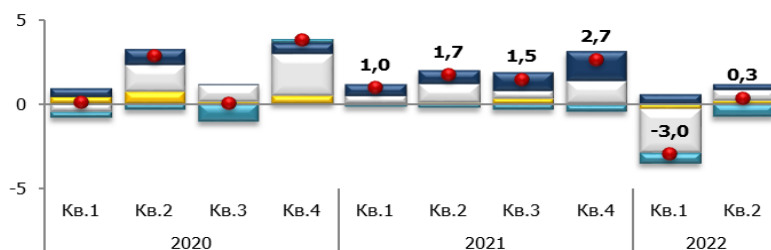
По падот во првиот квартал, под влијание на влошувањето на енергетската криза и нагласената неизвесност од воените случувања во Украина, кај најширокиот монетарен агрегат М4 во вториот квартал од годината се забележува мал квартален раст. Структурно гледано, минималното зголемување произлегува од растот на депозитните пари (и тоа поизразено кај секторот домаќинства), при помал позитивен придонес и на краткорочните депозити и готовите пари во оптек. Кредитната активност и натаму расте, при истовремен раст на кредитирањето на двата сектора (претпријатија и домаќинства). Резултатите од Анкетата за кредитната активност за вториот квартал укажуваат на зголемување на кредитната побарувачка од страна на претпријатијата и домаќинствата, при истовремено нето-заострување на кредитните услови кај претпријатијата и нето-олеснување кај домаќинствата.

4.1. Монетарни агрегати

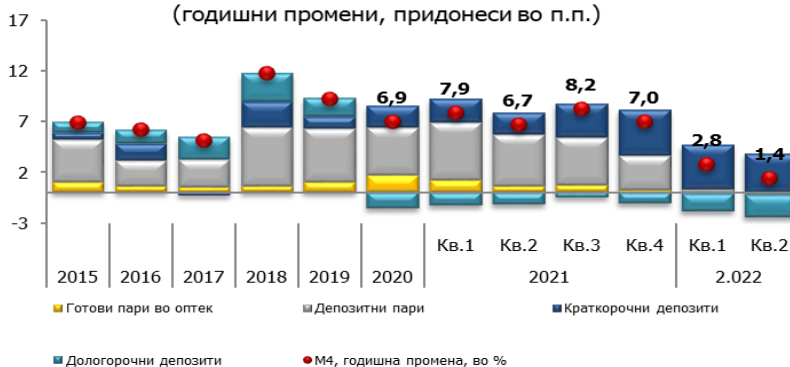
По падот од 3,0% во претходниот квартал, како резултат на влијанието на притисоците од силниот раст на цените на енергентите, дополнително нагласен заради воениот конфликт во Украина и општото зголемување на неизвесноста во вакви околности, во вториот квартал од 2022 годината се забележува стабилизирање кај најшироката парична маса М4 којашто забележа мал квартален раст од 0,3%. Од аспект на структурата, растат депозитните пари (позитивен придонес од 0,6 п.п.), при помал позитивен придонес на краткорочните депозити и готовите пари во оптек (од 0,3 п.п. и 0,2 п.п., соодветно), додека долгорочните депозити имаат негативен придонес од 0,8 п.п. Во однос на валутната структура, денарските депозити (без депозитните пари) и понатаму имаат негативен придонес од 0,8 п.п. во кварталната промена на паричната маса М4, при позитивен придонес на девизните депозити (од 0,3 п.п.). Притоа, учеството на девизните депозити во М4 на крајот на вториот квартал изнесува 40,9% (40,8% на крајот на претходниот квартал). На годишна основа, растот на монетарниот агрегат М4 на крајот на вториот квартал од 2022 година изнесува 1,4% (2,8% на крајот на претходниот квартал).

Парична маса М4, структура

(квартални промени, придонеси во процентни поени)

(годишни промени, придонеси во п.п.)

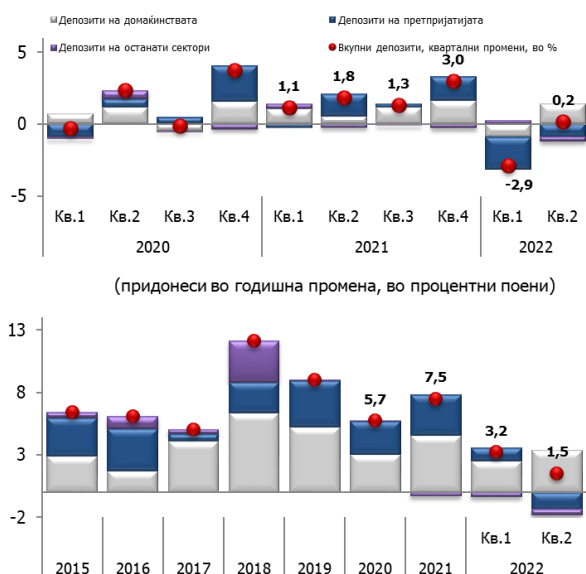
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити во финансискиот систем⁶³ во вториот квартал од 2022 година забележаа мал раст од 0,2% на квартална основа (квартален пад од 2,9% во претходното тримесечје). Од секторски аспект, растот на депозитите произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при негативен придонес на депозитите на претпријатијата и останатите сектори. Од валутен аспект, пад се забележува кај денарските депозити (со вклучени депозитни пари), при мал позитивен придонес на девизните депозити. Според рочната структура, раст се забележува кај краткорочните депозити, додека долгорочните депозити бележат намалување. На годишна основа, растот на вкупните депозити на крајот на второто тримесечје изнесува 1,5% (3,2% на крајот на претходниот квартал).

⁶³ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspk.

Вкупни депозити

(придонеси во квартална промена, во процентни поени)

Извор: НБРСМ.

Вкупни депозити

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни депозити	1,1	1,8	1,3	3,0	-2,9	0,2
придонес во квартална промена на вкупните депозити, во п.п.						
Депозитни пари	0,5	1,2	0,5	1,5	-2,8	0,7
Денарски депозити	-0,2	-0,7	-0,6	-1,2	-1,0	-0,9
Девизни депозити	0,8	1,3	1,4	2,8	0,9	0,3
Краткорочни депозити	0,7	0,9	1,2	1,9	0,6	0,3
Долгорочни депозити	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4	-0,7	-0,9
Домаќинства	1,1	0,5	1,2	1,7	-0,9	1,4
Претпријатија	-0,3	1,5	0,2	1,6	-2,2	-0,9
Останати сектори	0,3	-0,2	-0,1	-0,3	0,2	-0,3

Извор: НБРСМ.

Депозитите на домаќинствата, во вториот квартал на годината забележаа квартален раст од 2,1%, по падот од 1,4% во претходниот квартал. Од валутен аспект, зголемување бележат како девизните, така и денарските депозити (со вклучени депозитни пари). Од аспект на рочната структура, зголемување бележат краткорочните депозити, при мал пад на долгорочните депозити. На годишна основа, растот на вкупните депозити на домаќинствата забрза и на крајот на второто тримесечје изнесува 5,2% (3,9% на крајот од претходниот квартал).

Депозитите на претпријатијата и натаму се намалуваат, но поумерено. Во вториот квартал на годината тие забележаа квартален пад од 3,2% (по падот од 7,8% во претходниот квартал). Од аспект на валутната структура, продолжува намалувањето и на денарските депозити (со вклучени депозитни пари) и на девизните депозити. Од рочен аспект, исто така се забележува пад кај краткорочните и долгорочните депозити. На годишна основа, депозитите на претпријатијата на крајот на второто тримесечје се пониски за 4,8% (раст од 3,9% на крајот од претходниот квартал).

Депозити на домаќинствата

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни депозити на домаќинствата	1,7	0,8	1,8	2,6	-1,4	2,1
придонес во квартална промена на вкупните депозити, во п.п.						
Депозитни пари	0,6	0,5	0,9	0,5	-1,8	1,1
Денарски депозити	0,1	-0,6	-0,4	-1,3	-1,4	-0,8
Девизни депозити	1,0	0,9	1,3	3,3	1,8	1,8
Краткорочни депозити	1,1	1,0	1,3	2,3	0,9	1,3
Долгорочни депозити	-0,1	-0,7	-0,4	-0,2	-0,4	-0,3

Извор: НБРСМ.

Депозити на претпријатијата

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни депозити на претпријатијата	-0,9	5,6	0,8	5,8	-7,8	-3,2
придонес во квартална промена на вкупните депозити, во п.п.						
Депозитни пари	-0,3	3,1	-0,4	5,1	-6,0	-0,4
Денарски депозити	-0,3	-0,4	-0,8	-1,4	-0,4	-0,2
Девизни депозити	-0,3	2,9	2,1	2,1	-1,4	-2,6
Краткорочни депозити	-0,7	1,3	1,6	1,7	-0,6	-0,8
Долгорочни депозити	0,1	1,2	-0,4	-0,9	-1,1	-2,0

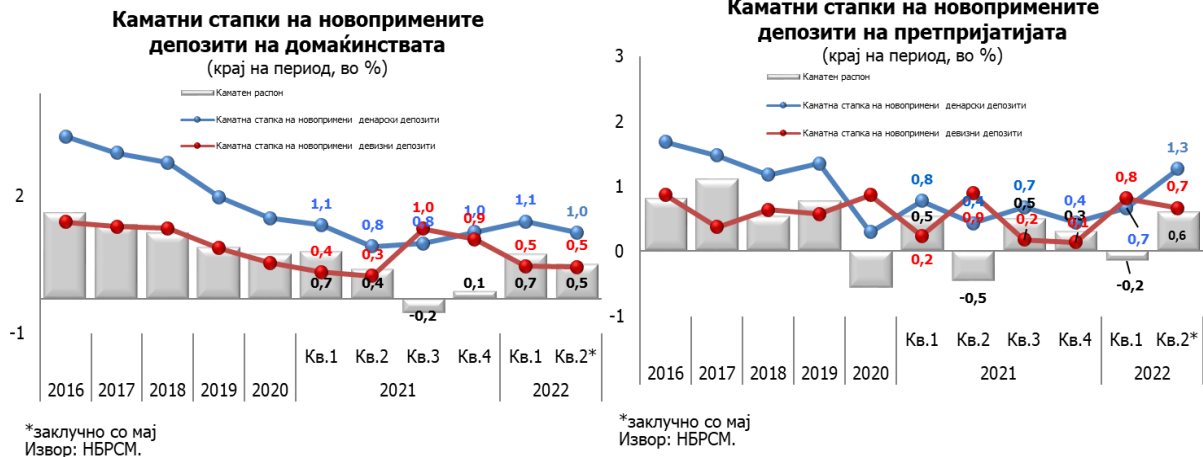
Извор: НБРСМ.

Анализата на приносите⁶⁴ на новото штедење покажува дека во мај каматните стапки на новопримените⁶⁵ денарски и девизни депозити на домаќинствата изнесуваат 1,0% и 0,5%,

⁶⁴ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на Народната банка од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

⁶⁵ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие

соодветно (1,1% и 0,5%, соодветно во март). Во вакви услови, каматниот распон помеѓу новото денарско и девизно штедење кај домаќинствата во мај минимално се стесни и изнесува 0,5 п.п. Кај корпоративниот сектор, каматните стапки на новопримените денарски и девизни депозити во мај изнесуваат 1,3% и 0,7%, соодветно (0,7% и 0,8%, соодветно во март). Со ваквите поместувања, каматниот распон меѓу новопримените денарски и девизни депозити на претпријатијата на крајот на мај се прошири на нивото од 0,6 п.п. Во однос на вкупните примени депозити (денарски и девизни), каматните стапки на депозитите на претпријатијата и домаќинствата во мај не забележаа промени и изнесуваат 0,9% и 0,7%, соодветно.

4.2. Кредитна активност

Кредитната активност на банките во вториот квартал од годината и натаму расте⁶⁶ (2,7% раст на квартална основа). Во однос на условите за одобрување кредити, според резултатите од Анкетата за кредитната активност, во вториот квартал се забележува нето-заострување на кредитните услови кај претпријатијата и нето-олеснување на условите кај домаќинствата. Сепак, и натаму најголемиот процент од банките укажуваат на непроменети кредитни услови и кај двата сектора. Истовремено, забележан е раст на вкупната кредитна побарувачка од страна на двата сектора, но посилен кај претпријатијата, а поумерен кај домаќинствата. За третиот квартал на 2022 година, банките очекуваат умерено нето-заострување на вкупните кредитни услови при мало нето-зголемување на побарувачката кај секторот претпријатија, додека кај секторот домаќинства се очекува нето-заострување на кредитните услови, при нето-намалување на побарувачката за кредити.

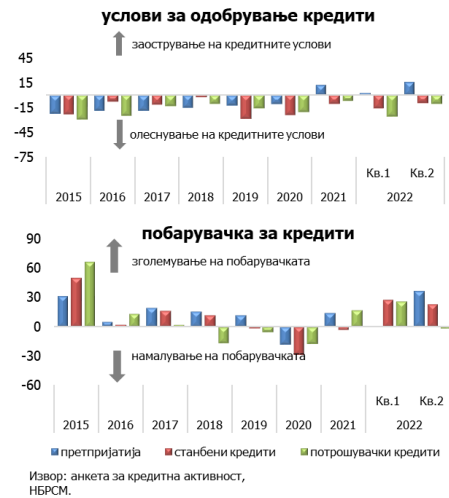
произлегуваат од обемот на новопримените депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

⁶⁶ Растот на кредитирањето, во еден дел се поврзува и со повлекувањето на последната транша од 22,8 милиони евра од шестата кредитна линија обезбедена од Европската инвестициска банка, преку Развојната банка.

Вкупни кредити на приватен сектор

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни кредити на приватен сектор	1,2	2,6	1,1	3,1	2,6	2,7
придонес во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.						
Денарски кредити	0,7	1,8	0,7	2,4	1,3	1,1
Девизни кредити	0,5	0,8	0,4	0,7	1,3	1,6
Краткорочни кредити	0,5	0,6	-0,4	0,8	1,4	0,5
Долгорочни кредити	0,5	1,9	1,5	2,6	1,3	2,0
Домаќинства	0,8	1,4	0,9	0,8	0,8	1,3
Претпријатија	0,4	1,1	0,3	2,3	1,8	1,3

Извор: НБРСМ.

Анализата на секторската структура на кредитите на приватниот сектор укажува на поеднаков позитивен придонес од секторот претпријатија и секторот домаќинства. Од валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од девизните кредити⁶⁷, при позитивен придонес и од денарските кредити. Исто така, во однос на рочната структура, кварталниот раст на вкупните кредити во најголем дел произлегува од растот на долгорочните кредити, при помал позитивен придонес и од краткорочните кредити. Воедно, учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити е релативно стабилно и изнесува 3,2%.

Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити (во %)

* Се однесува на учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити на соодветниот сектор
Извор: НБРСМ.

На годишна основа, вкупните кредити на крајот на вториот квартал од 2022 година остварија раст од 10,0% (9,8% на крајот на претходниот квартал). Кредитниот раст пред сè се должи на зголемувањето на кредитите на претпријатијата, при истовремен позитивен придонес и

⁶⁷ Податоците за девизните кредити вклучуваат и денарски кредити со валутна клаузула.

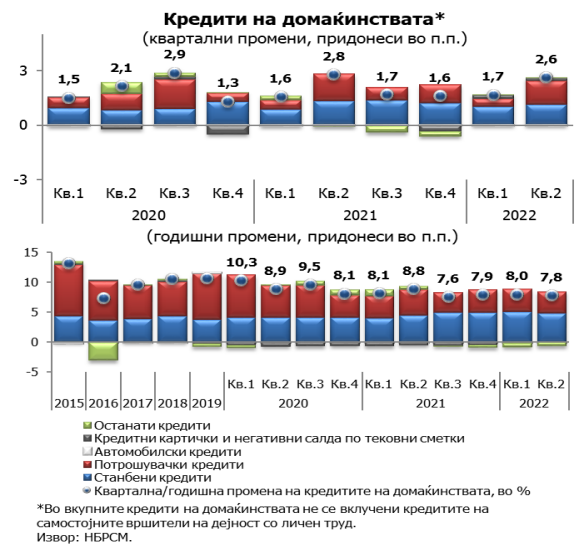
на кредитите на домаќинствата. Притоа, учеството на вкупните кредити во вкупните депозити е зголемено и на крајот на вториот квартал изнесуваше 88,0% (85,8% на крајот на претходниот квартал).

И во текот на вториот квартал на 2022 година се бележи раст на кредитирањето на секторот домаќинства. Остварениот квартален раст од 2,6% (раст од 1,6% во претходниот квартал) во поголем дел произлегува од зголемувањето на потрошувачките и станбените кредити, при помал позитивен придонес на кредитните картички и негативните салда на тековните сметки. Резултатите од Анкетата за кредитната активност за вториот квартал упатуваат на поумерено нето-зголемување на побарувачката за кредити и нето-олеснување на кредитните услови кај овој сектор. Од валутен аспект, растот на кредитите на домаќинствата произлегува од подеднаквиот позитивен придонес на денарските и девизните кредити. Гледано од аспект на рочната структура, растот и понатаму главно произлегува од долгорочните кредити, при помал позитивен придонес и на краткорочните кредити. На годишна основа, вкупните кредити на домаќинствата на крајот на вториот квартал од 2022 година се повисоки за 7,7% (7,9% во претходниот квартал).

Кредити на**домаќинствата**

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни кредити на домаќинствата	1,6	2,8	1,7	1,6	1,6	2,6
придонес во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.						
Денарски кредити	1,0	1,3	1,0	0,9	1,0	1,3
Девизни кредити	0,5	1,4	0,6	0,6	0,6	1,3
Краткорочни кредити	0,2	0,1	0,0	-0,2	0,2	0,1
Долгорочни кредити	1,1	2,7	1,6	2,0	1,3	2,4

Извор: НБРСМ.

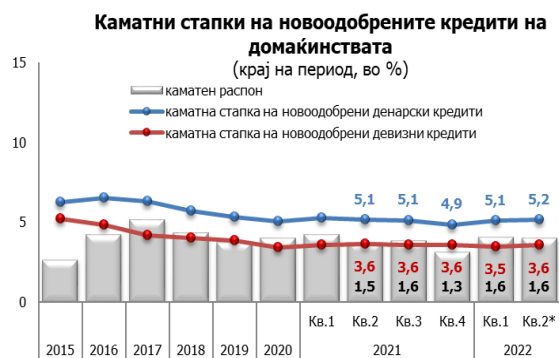
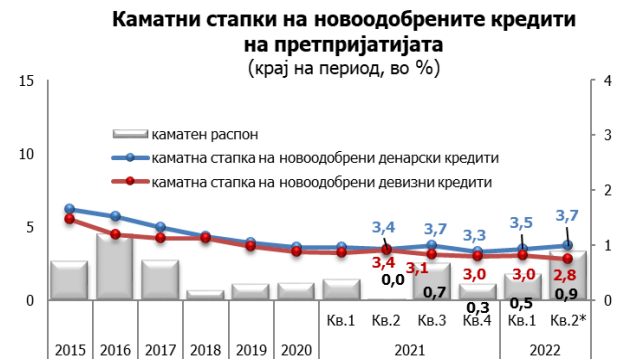
Во второто тримесечје од 2022 година, износот на вкупните кредити одобрени на корпоративниот сектор и натаму расте (2,8% раст на квартална основа). Според резултатите од Анкетата за кредитната активност за вториот квартал, банките укажуваат на нето-зголемување на побарувачката на кредити од страна на претпријатијата, при нето-заострување на кредитните услови, а како фактори коишто во најголем дел придонесуваат за зголемената кредитна побарувачка се посочуваат инвестициите во залихи и обртен капитал и реструктурирањето на долгот. Од валутен аспект, растот на вкупните кредити на претпријатијата во најголем дел произлегува од девизните кредити (вклучувајќи ги и кредитите со девизна клаузула), при позитивен придонес и на денарските кредити. Според рочната структура, поголем е придонесот на долгорочните кредити, при поумерен раст и на краткорочните кредити. На годишно ниво, растот на вкупните кредити на претпријатијата исто така забрза, со што на крајот на вториот квартал достигна 12,4% (11,9% на крајот на претходниот квартал).

Кредити на претпријатијата

	2021				2022	
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %						
Вкупни кредити на претпријатијата	0,8	2,3	0,6	4,9	3,7	2,8
придонес во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.						
Денарски кредити	0,2	2,3	0,3	4,1	1,7	0,9
Девизни кредити	0,6	0,1	0,2	0,8	2,0	1,8
Краткорочни кредити	0,9	1,1	-0,7	1,9	2,7	0,9
Долгорочни кредити	-0,1	1,1	1,5	3,3	1,3	1,5

Извор: НБРСМ.

Според податоците за каматните стапки⁶⁸ на новоодобрените кредити⁶⁹ во мај, каматните стапки на денарските и девизните кредити на домаќинствата изнесуваат 5,2% и 3,6%, соодветно (5,1% и 3,5%, соодветно во март). Во вакви услови, каматниот распон меѓу новото денарско и девизно кредитирање на домаќинствата се задржа на истото ниво и изнесува 1,6 п.п. Кај претпријатијата, каматните стапки на новоодобрените денарски и девизни кредити изнесуваат 3,7% и 2,8%, соодветно (3,5% и 3,0%, соодветно во март), со што каматниот распон меѓу новото денарско и девизно кредитирање на претпријатијата се прошири на 0,9 п.п. Во однос на вкупните кредити одобрени на приватниот сектор, на крајот на мај каматните стапки на кредитите на претпријатијата и домаќинствата се задржаа на истите нивоа од 3,4% и 5,1%, соодветно.

* заклучно со мај.
Извор: НБРСМ.* заклучно со мај.
Извор: НБРСМ.

V. Јавни финансии

И во првиот квартал од 2022 година, приходите во буџетот бележат солиден раст. Имено, буџетските приходи забележаа годишен раст од 16,9%, којшто и натаму се должи на даночните приходи. Истовремено, годишен раст се забележува и кај буџетските расходи за 11,5, којшто во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци. Буџетскиот дефицит изнесува 0,8% од БДП и е малку понизок во споредба со остварувањето во истиот квартал од минатата година (1,2% од БДП). Во периодот јануари – мај од 2022

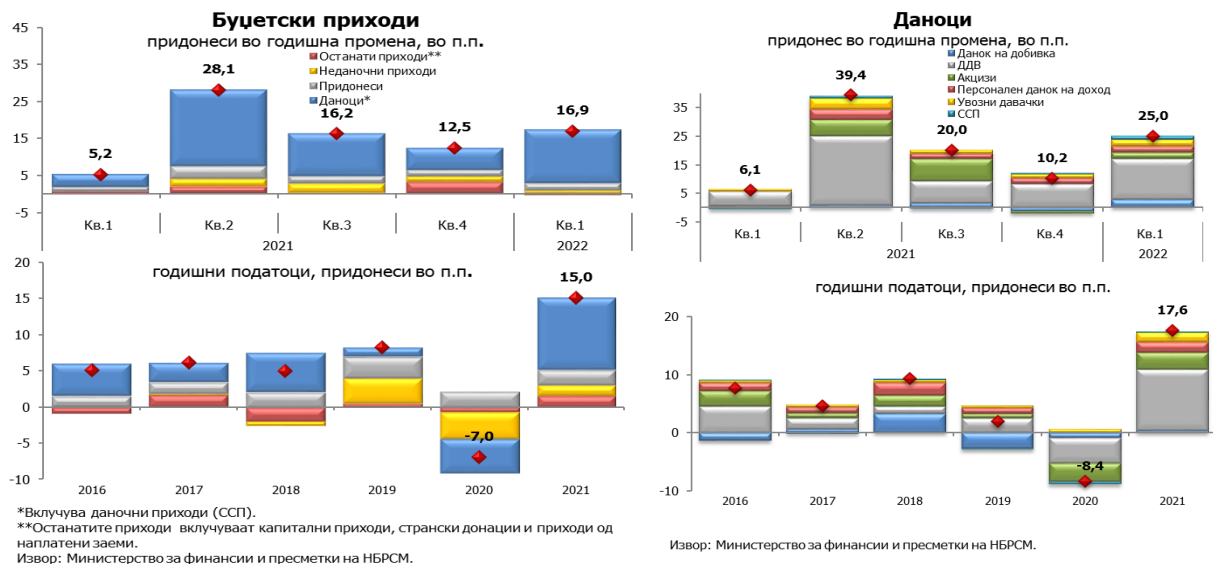
⁶⁸ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на Народната банка од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

⁶⁹ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие произлегуваат од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

година, буџетскиот дефицит изнесува 1,0% од БДП, што претставува околу 20% од планираниот за 2022 година и во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка, а во помал дел и со задолжување на државата на домашниот пазар на хартии од вредност. Вкупниот јавен долг на крајот на првиот квартал на 2022 година изнесува 53,8% од БДП.

Во првиот квартал на 2022 година, вкупните приходи во Буџетот на Република Северна Македонија⁷⁰ забележаа раст, од 16,9% на годишна основа (12,5% во четвртиот квартал на 2021 година). Растот на буџетските приходи на годишно ниво е одраз на зголемените приливи кај речиси сите категории буџетски приходи, најмногу поради растот на даночните приходи⁷¹, при позитивен придонес и од придонесите и неданочните приходи, додека останатите приходи⁷² забележаа мал негативен придонес. Притоа, приходите од даноците забележаа годишен раст од 25,0% (со позитивен придонес од 14,3 п.п. во растот на вкупните приходи). Придонесите⁷³ и неданочните приходи и натаму се зголемуваат, во споредба со претходниот период, остварувајќи годишен раст од 6,1% и 14,3% (со позитивен придонес од 2,0 п.п. и 1,0 п.п., во растот на вкупните приходи), додека останатите приходи беа пониски за 15,4% на годишна основа (со мал негативен придонес од 0,4 п.п. во растот на вкупните приходи).

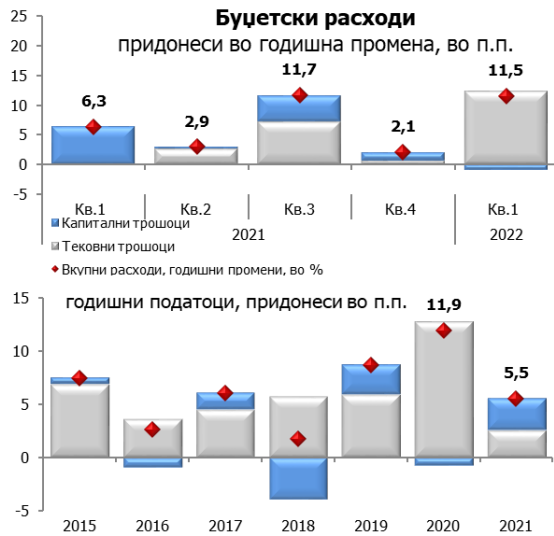
Растот на вкупните даночни приходи од 25,0% во текот на првиот квартал од 2022 година произлегува пред сè од повисоките приходи кај индиректните даноци (позитивен придонес од 18,7 п.п.), како и од директните даноци (позитивен придонес од 5,0 п.п.). Кај индиректните даноци, поголем раст е остварен кај приходите од ДДВ (придонес од 14,4 п.п.), при помал позитивен придонес на акцизите и увозните давачки.

⁷⁰ Централен буџет и буџети на фондови.

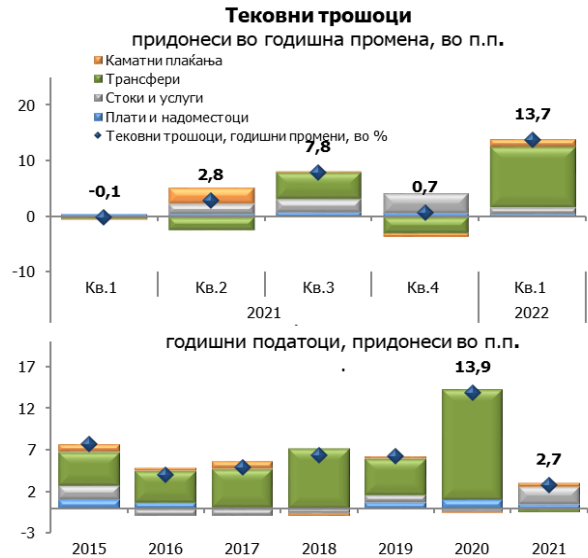
⁷¹ Ги вклучува и сметките за сопствени приходи (ССП).

⁷² Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

⁷³ Зголемувањето на придонесите, делумно се поврзува со зголемената минимална нето-плата на 18.000 денари во март 2022 година.

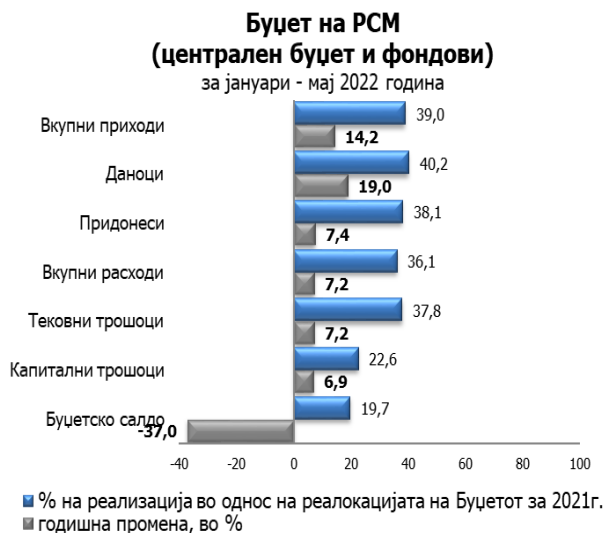

Извор: Министерство за финансии

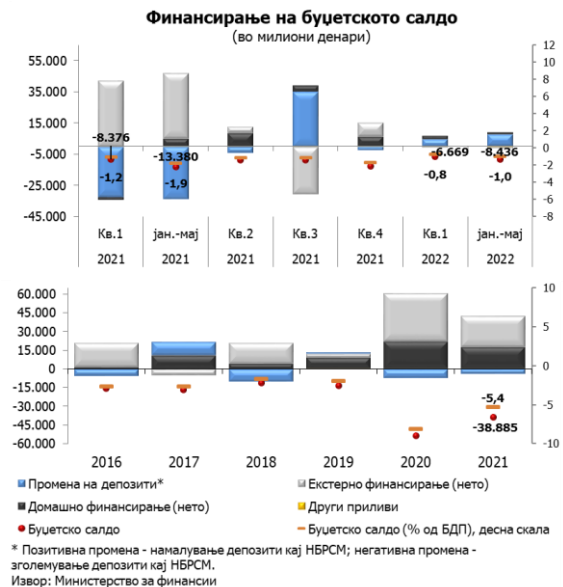

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Вкупните буџетски расходи остварени во првиот квартал на 2022 година се повисоки за 11,5%, на годишна основа. Структурно гледано, растот на вкупните расходи во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 12,4 п.п.), при мал негативен придонес на капиталните трошоци (од 0,9 п.п.). Годишниот раст на тековните трошоци изнесува 13,7% и во најголем дел произлегува од категоријата „трансфери“⁷⁴ (позитивен придонес од 10,7 п.п., во најголем дел поврзано со справувањето со енергетската криза), при помал позитивен придонес од категориите „стоки и услуги“, „каматни плаќања“ и „плати и надоместоци“ (позитивен придонес од 1,3 п.п., 1,3 п.п и 0,4 п.п.).

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Буџетскиот дефицит во првиот квартал на 2022 година изнесуваше 6.669 милиони денари, или 0,8% од БДП, што претставува пониско остварување во споредба со истиот период од минатата

⁷⁴ Категоријата „трансфери“ се однесува на трошоците за пензии, трошоците за социјална заштита, трошоците за здравствена заштита и други трансфери (главно субвенции).

година (дефицит од 1,2% од БДП). Остварениот дефицит главно беше финансиран преку на депозитите на државата и нето-задолжување на државата на домашниот пазар.

БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	2021					2022				2021				2022			
	Буџет за 2021 година	Ребаланс на Буџет за 2021 година	Реалокација на Буџет за 2021 година	Кв.4	Вкупно	Буџет за 2022 година	Ребаланс на буџет за 2022 година	Кв.1	јан. - мај 2022	Кв.4		Вкупно		Кв.1		јануари - мај	
	во милиони денари										Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %
ВКУПНИ ПРИХОДИ	212.630	222.542	222.542	60.245	218.021	238.899	245.758	57.168	95.839	12,5	12,5	15,0	15,0	16,9	16,9	14,2	14,2
Даночни приходи и придонеси	186.282	193.068	193.068	53.754	196.317	210.829	221.770	52.313	87.367	8,6	7,9	13,2	12,1	18,1	16,4	15,2	13,8
Даночни*	117.982	123.873	123.873	34.565	125.690	136.458	143.173	35.013	57.443	10,2	6,0	17,6	9,9	25,0	14,3	19,8	11,3
Придонеси	68.300	69.195	69.195	19.189	70.627	74.371	78.597	17.300	29.924	5,8	2,0	6,1	2,1	6,1	2,0	7,4	2,5
Неданочни приходи	16.954	17.586	17.586	3.745	13.882	19.171	17.043	3.744	6.728	24,0	1,4	24,2	1,4	14,3	1,0	28,7	1,8
Капитални приходи	3.187	3.187	3.187	270	1.928	3.330	2.180	281	474	-15,9	-0,1	4,4	0,0	44,8	0,2	22,5	0,1
Странски донации	6.207	8.701	8.701	2.476	5.894	5.570	4.765	830	1.270	242,0	3,3	91,9	1,5	-25,8	-0,6	-48,3	-1,4
ВКУПНИ РАСХОДИ	247.568	268.772	268.772	73.062	256.906	272.428	288.494	63.827	104.275	2,1	2,1	5,5	5,5	11,4	11,4	7,2	7,2
Тековни трошоци	223.513	238.968	238.901	64.472	233.498	234.192	256.385	58.920	97.016	0,7	0,6	2,7	2,5	13,7	12,4	7,2	6,7
Капитални трошоци	24.055	29.804	29.871	8.590	23.408	38.236	32.109	4.917	7.259	14,5	1,5	45,3	3,0	-9,9	-0,9	6,9	0,5
БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ / СУФИЦИТ	-34.938	-46.230	-46.230	-12.817	-38.885	-33.529	-42.736	-6.669	-8.436								
Финансирање	34.938	46.230	46.230	12.817	38.885	33.529	42.736	6.669	8.436								
Прилив	78.291	89.583	89.583	15.062	81.480	45.103	54.513	7.714	11.550								
Други приливи	800	2.300	2.300	236	540	500	500	106	358								
Странски заеми	53.042	63.731	63.731	10.679	61.258	21.269	65.524	844	1.305								
Депозити	1.312	403	403	-2.426	-3.467	-3.296	-38.141	4.505	7.345								
Државни записи	23.129	23.129	23.129	6.573	23.136	26.620	26.620	2.259	2.542								
Продажба на акции	8	20	20	0	13	10	10	0	0								
Одлив	43.353	43.353	43.353	2.245	42.595	11.574	11.777	1.045	3.114								
Отплата на главница	43.353	43.353	43.353	2.245	42.595	11.574	11.777	1.045	3.114								
Надворешен долг	37.234	37.234	37.234	1.894	36.472	6.045	6.235	1.045	2.214								
Домашен долг	6.119	6.119	6.119	351	6.123	5.529	5.542	0	900								
Други одливи																	

* Вклучува даночни приходи (ССП)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во периодот јануари – мај 2022 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 14,2% на годишна основа. Најголемиот дел од растот на буџетските приходи, или 11,3 п.п., произлегува од подобрите остварувања кај даночните приходи, додека придонесите, неданочните приходи и капиталните приходи имаат помал позитивен придонес (од 2,5 п.п., 1,8 п.п. и 0,1 п.п., соодветно). Истовремено, буџетските расходи се повисоки за 7,2% на годишна основа. Анализирани по категории, растот на буџетските расходи во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци⁷⁵, со придонес од 6,7 п.п., при помал позитивен придонес на капиталните трошоци од 0,5 п.п. Во првите пет месеци од 2022 година, буџетскиот дефицит изнесува 8.436 милиони денари или 1,0% од БДП⁷⁶, што претставува 19,7% од планираниот дефицит⁷⁷ за 2022 година. Финансирањето на буџетскиот дефицит во овој период во најголем дел беше остварено преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и задолжување на државата на домашниот пазар.

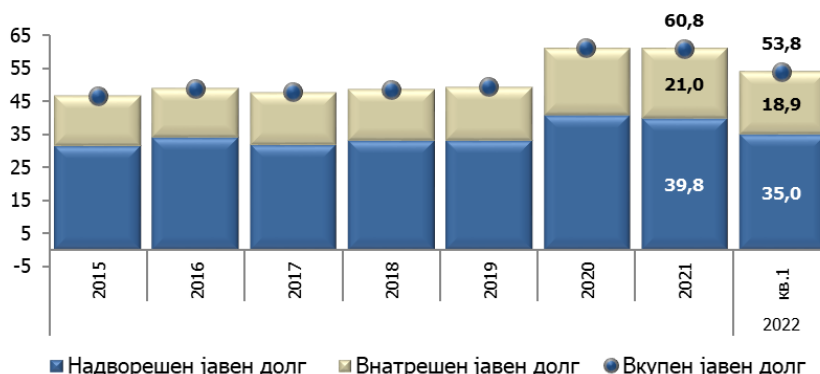
⁷⁵ Растот во најголем дел произлегува од потставката трансфери, којашто е зголемена заради трансферите кон енергетскиот сектор за справување со енергетската криза.

⁷⁶ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година се користат априлските проекции на Народната банка.

⁷⁷ На 19 јули 2022 година е усвоен ребалансот на буџетот за 2022 година („Службен весник на РСМ“ бр. 164 од 20.7.2022 година).

Јавен долг во % од БДП

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Вкупниот јавен долг⁷⁸ на крајот на првиот квартал од 2022 година изнесува 53,8% од БДП⁷⁹ (60,8% од БДП на крајот на претходниот квартал), што претставува намалување за 7,0 п.п. од БДП. Притоа, надворешниот и внатрешниот јавен долг изнесуваат 35,0% и 18,9% од БДП, што претставува намалување за 4,8 п.п. и 2,1 п.п. од БДП, соодветно. Од аспект на должничката структура, вкупниот државен долг⁸⁰ и долгот на јавните претпријатија (гарантиран и негарантиран)⁸¹ изнесуваат 45,9% и 7,9% од БДП, што претставува намалување за 5,9 п.п. и 1,1 п.п. од БДП, соодветно. Во однос на истиот период од 2021 година, вкупниот јавен долг на крајот на првиот квартал од 2022 година е понизок за 7,3 п.п. од БДП.

⁷⁸ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ број 62/05, 88/08, 35/11, 139/14 и 98/19) според кој тој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

⁷⁹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година, се користени априлските проекции на Народната банка. Поголемата разлика помеѓу остварениот номинален БДП за 2021 година и проектираниот износ на номинален БДП за 2022 година се одразува и во релативните показатели за јавниот долг.

⁸⁰ Државниот долг е дефиниран како збир на долговите на централната влада, јавните фондови и општините.

⁸¹ Согласно со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерски друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/05, 88/08, 35/11, 139/14 и 98/19).